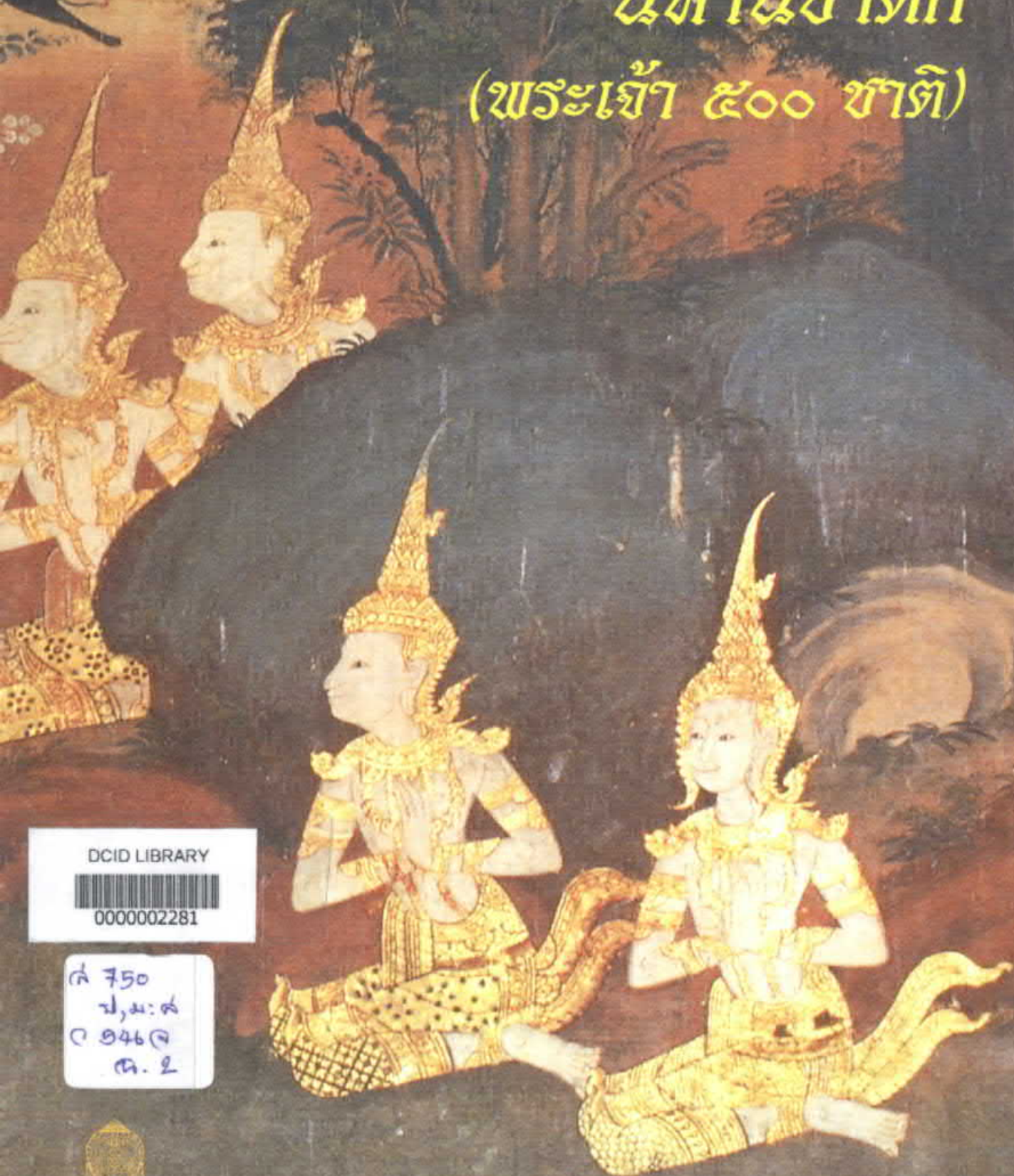

จิตรกรรมฝาผนัง

นิทานชาดก

(พระเจ้า ๕๐๐ ชาดก)

DCID LIBRARY

0000002281

ค 750
ป, ม: ๗
C 946 ๗
ค. ๒

หอสมุดแห่งชาติ

จิตรกรรมฝาผนัง

นิทานชาดก

(พระเจ้ายี่ ๕๐๐ ขาดิ)

หนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษา
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

จิตรกรรมฝาผนัง
นิทานชาดก
(พระเจ้า ๕๐๐ ชาติ)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
เหมือนตั้งองค์เทวามาเสกสิริ
จิตรกรรมฝาผนังอุลลังการ
สุวรรณิการชาดกไทยให้จดงาม
ห้าวรณพณพิสุทธิพระพุทธรูป
เป็นธรรมะปรมาตมสมบัติสยาม
พระบรมมหาราชวังเขตคาม
ขอติดตามรอยพระบาททุกชาติไป

ท้าวพร ทองคำใบ

จิตรกรรมฝาผนัง

นิทานชาดก (พระเจ้า ๕๐๐ ชาติ)

พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๔๐

จำนวน ๕๐,๐๐๐ เล่ม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

สงวนลิขสิทธิ์

ISBN 974-268-5282

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ

กทม. ๑๐๓๐๐

คำนำ

หนังสือเรื่อง จิตรกรรมฝาผนัง : นิทานชาดก (พระเจ้า ๕๐๐ ชาด) เล่มนี้ กรมวิชาการจัดทำขึ้นโดย
มีวัตถุประสงค์สำคัญสองประการ ประการแรก เพื่อเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ระดับประถมศึกษา และกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ให้ความรู้
และความเข้าใจเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนัง และวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อันเป็นมรดก
ทางศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งนอกจากจะเป็นศิลปกรรมที่เกิดจากอัจฉริยภาพและ
ความศรัทธาของจิตรกรไทยในสมัยโบราณแล้ว ยังเป็นหลักฐานสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่
สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของไทย วัตถุประสงค์ประการที่สอง
เพื่อเป็นหนังสือที่ระลึกสำหรับผู้ไปร่วมพิธีในงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของกรมวิชาการ ประจำปี
พ.ศ. ๒๕๔๐ ณ วัดเทวราชกุญชรวิหาร กรุงเทพมหานคร ในวันเสาร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ กรมวิชาการได้มอบให้นักวิชาการศึกษาของศูนย์พัฒนาหนังสือเป็นผู้เรียบเรียง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สน สิมাত্রัง เป็นผู้ตรวจ เนื้อหาสาระจะประกอบด้วย ความเป็นมาและคุณค่าของ
จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย เรื่องย่อของนิทานชาดก (พระเจ้า ๕๐๐ ชาด) และประวัติวัดเทวราชกุญชรวิหาร
และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ความงดงามของจิตรกรรมฝาผนังซึ่งเป็นมรดกทางปัญญานี้ให้คงอยู่ จึงได้นำ
เสนอภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดเทวราชกุญชรวิหาร ซึ่งเป็นเรื่องนิทานชาดกจากพระไตรปิฎก
ประมาณ ๕๐๐ กว่าเรื่อง ที่หลงเหลืออยู่แห่งเดียวในประเทศไทย

กรมวิชาการขอขอบคุณกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากรที่ร่วมในการถ่ายภาพ
ประกอบหนังสือเล่มนี้ และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จ
ลุล่วงด้วยดี หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะอำนวยประโยชน์แก่นักเรียนและผู้อ่านตามสมควร

(นายพยุหศักดิ์ จันทรสุรินทร์)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐

เลขทะเบียน ๙ ๐๒๕๗๒ ค. ๒

วันที่ ๑๒ ต.ค. ๒๕๔๔

เลขราคาหนังสือ ๙ ๗๕๐

มี.ม. ๙

๐ ๕๔๖๗

จากปก

ภูณาลชาตก พญานาคคู่เหว่าแสดงธรรม

ปกหน้าด้านใน

อันทภูตชาตก พระเจ้าพาวรานสี

ทรงสกาชนะปุโรหิต

ปกใน

ทสรตชาตก พระรามบัณฑิตราชกุมาร

ทรงบำเพ็ญพรตอยู่ในป่า

จิตรกรรมฝาผนัง

นิทานชาดก

(พระเจ้า ๕๐๐ ชาดก)

สารบัญ

จิตรกรรมฝาผนัง

จินตนาการอันวิจิตร

นิทานชาดก

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา

วัดศรีอภัยนันทาราม

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

๔

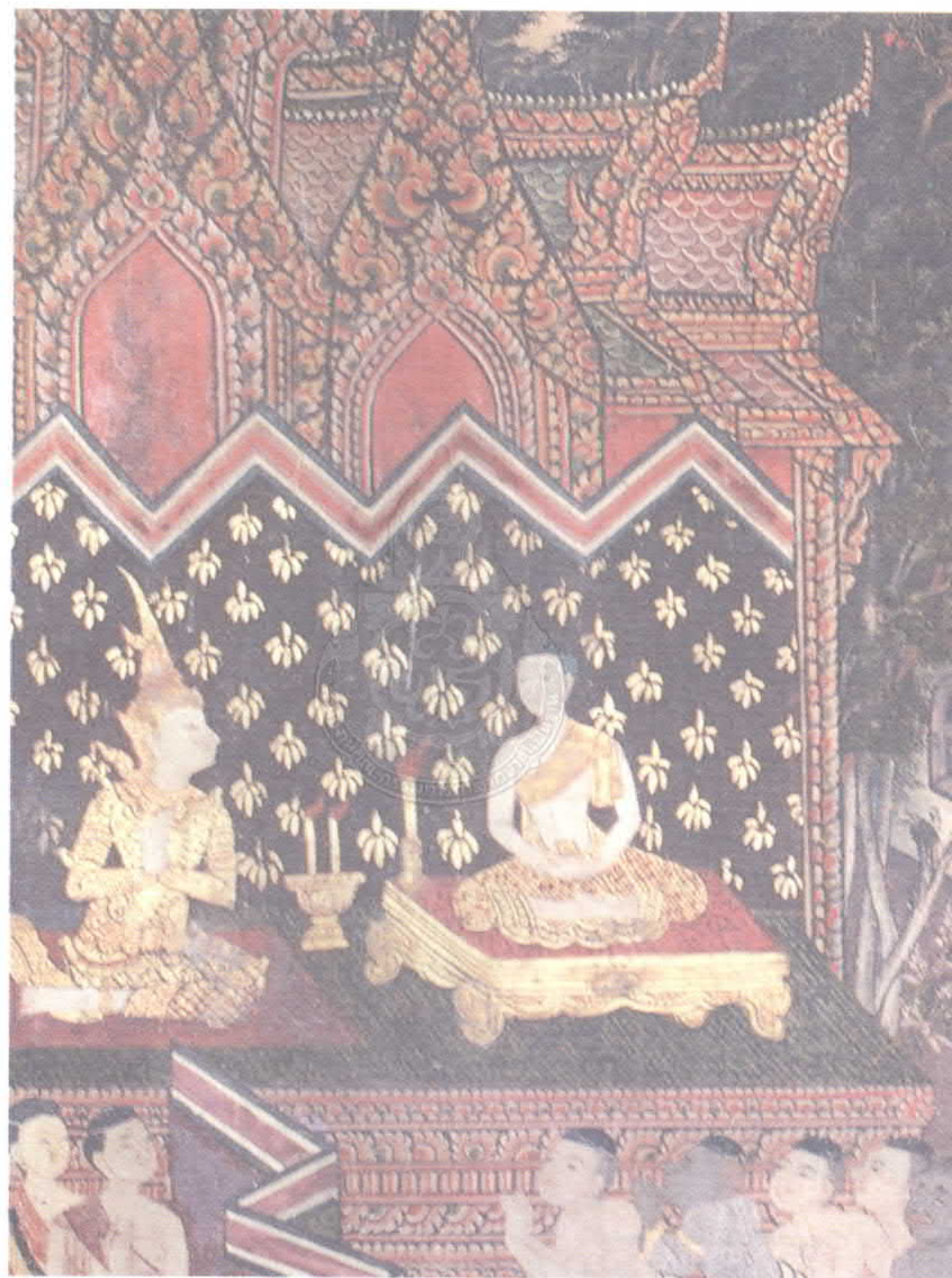
๓๑

๑๗๗

๑๔๒

๑๔๘

จิตรกรรมฝาผนัง จินตนาการอันวิจิตร

เรียวพุ่มไม้ประดับเจียรนัยศิลป์
ถ้ำขุดจินตนาการอันยิ่งใหญ่
ไว้ให้ยลบนถิ่นแผ่นดินไทย
บรรโลมใจใกล้ชิดจิตรกรรม

ระบายนั่งดัดเส้นเป็นภาพวาด
เหลื่องแดงชาตรงค์ของเขี้ยวเกศาแล้ว
ผูกดอกลายสัณฐานยลวิจิตรของคำ
เพื่อบริศพรำเพ็ญพิศเพ็ญจิตใจ

พื้นผนังระเบียงอุโบสถ
เปรียบปรากฏส่องผ่านภาณุสมัย
ดอกลอยลมเย็นผ่านกาลสมัย
ครุฑขึงไทยเทพประสิทธิ์อัประสาทพร

ครุฑคงแป๊ะ ครุฑองอุย อารยณาค
ทำนได้ฝากผลงานทั้งการส่อน
ในบุคคองของครุฑจิตรกร
ครันครครีศักดิ์ศิลป์

ลงมือลงเฝ้าแลดูเสด็จแทนพระองค์
ร่วมใจร่วมอุรุกรักษ์รักษาผืน
เป็นสมบัติเลิศล้ำของแผ่นดิน
อย่าให้สิ้นเสื่อมสลายตลอดไทย

ทศพร ทองคำใบ

กัณหาและวรมชาติ

วรมชาติ

กัณหาและวรมชาติ

จิตรกรรมฝาผนัง จินตนาการอันวิจิตร

มหากุฎชาดก

ทัฬหะชาดก

ภคชาดก

หากเราได้ก้าวเข้าไปในพระอาราม ณ แห่งใดแห่งหนึ่งนอกจากบรรยากาศอันสงบร่มเย็นที่ทำให้เรารู้สึกเหมือนว่าได้หลุดพ้นจากความวุ่นวาย ความสับสนจากสังคมโลกอันยุ่งเหยิงซับซ้อนแล้ว ความงดงามทางศิลปกรรมตั้งแต่อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ อันล้วนแสดงถึงฝีมืออันประณีตวิจิตรบรรจงของผู้สร้าง ด้วยแรงศรัทธาและความเชื่อมั่นในอันิสถลบลบุญที่จะได้รับ ทำให้เราตระหนักถึงข้อความที่กล่าวอยู่เสมอว่า วัดเป็นศูนย์รวมศิลปะวัฒนธรรมไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ

หากเราได้เข้าไปนั่งสำรวมสมาธิอยู่ในพระอุโบสถอันเป็นสถานที่ที่เหล่าพระภิกษุสงฆ์ประชุมทำสังฆกรรม และเมื่อได้หันไปมองให้ทั่วรอบพระอุโบสถ นอกจากพระพุทธรูปปฏิมากรซึ่งทรงประทับเด่นเป็นสง่าอยู่บนฐานชุกชี แวดล้อมด้วยพระยักรสาวกซึ่งต่างพนมมือผิมนพระพักตร์มาทางองค์พระพุทธรูปประหนึ่งกำลังตั้งใจฟังธรรมจากพระพุทธรองค์แล้ว รอบพระอุโบสถตั้งแต่เสาประตู หน้าต่าง ฝาผนัง ตั้งแต่พื้นจนจรดเพดานต่างประดิษฐ์ตกแต่งเป็นภาพวาดและลวดลายอันวิจิตรงดงามตระการตา ซึ่งนอกจากจะทรงคุณค่าและความงดงามทางศิลปกรรมไทยแล้วยังสะท้อนถึงความพากเพียรพยายามทางปัญญาและความศรัทธาของบรรพบุรุษที่จะสร้างสรรค์หาสิ่งที่ดีงาม ทั้งยังรวบรวมความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี วรรณกรรม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ลักษณะบ้านเมือง สภาพแวดล้อม และความเชื่อในลัทธิศาสนาอันมีมาแต่โบราณถ่ายทอดจินตนาการอันวิจิตร มาเป็นจิตรกรรมฝาผนังให้พวกเราได้ดู ได้ชมกัน

ปฐชาดก

คชกุ่มชาดก

ภาพจิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้ จิตรกรไทย ตั้งแต่สมัยโบราณนิยมเขียนไว้เป็นพุทธบูชาตาม ฝาผนังภายในพระอุโบสถ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ พระปราสาท หรือพระสถูปเจดีย์ และมักจะเขียนเป็นเรื่องราวในพุทธประวัติ นิทานชาดก ไตรภูมิ และปริศนาธรรม เพื่อน้อมนำชักจูงให้ผู้ชม ภาพเหล่านั้นเกิดความเลื่อมใสศรัทธาซาบซึ้งในรส พระธรรมคำสั่งสอนยิ่งขึ้น แต่ละภาพเสมือนแทน

วิสัยชาดก

กิงสกชาดก

พระมหากษัตริย์

พญายักษ์

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในแต่ละเรื่อง บางภาพ
เราจะรู้สึกหวาดกลัวต่อคนที่มีอำนาจ บางภาพ
เป็นเทพเทวดา ทวารพรหมอันยิ่งใหญ่ตามบน
สวรรค์ชั้นนิมมานันต์วิจิตรพิสดารน้อยอยู่ ทำให้เรา
ตระหนักและรู้ถึงแก่นธรรม ปฏิบัติกรรมดี ละเว้น
กรรมชั่ว ภาพเหล่านี้คงทำหน้าที่เป็นสื่อธรรมแทน
หนังสือที่หาได้ยากในสมัยก่อน

วานรชาดก

อโยพรชาตก

ทูตชาตก

หากเราได้หลับตาลงแล้วย้อนหลังไปสู่ออดีต
ในสมัยสุโขทัย เราจะพบเห็นภาพลายเส้นเป็นเรื่อง
นิทานชาตกบนแผ่นหินที่ประดับตามเพดานใน
อุโมงค์มณฑปวัดศรีชุม เมืองสุโขทัย และภาพ
พระพุทธรูปเจ้าและเทพเทวดาต่างๆ ในฝาผนังคูหา
พระเจดีย์วัดเจดีย์เจ็ดแถว เมืองศรีสัชนาลัย ภาพที่
ปรากฏเหล่านี้สะท้อนให้เห็นคตินิยมในการเขียน
ภาพจิตรกรรมฝาผนังซึ่งแต่เดิมคงจะมีวัตถุประสงค์

ตุนะกิลชาตก

อรัญญชาตก

เพื่อตกแต่งอาคารโถงดงาม ประกอบด้วยศรัทธาในพระพุทธรศาสนา ภาพจิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นเรื่องราวตามความเชื่อในลัทธิศาสนา ล่วงมาถึงสมัยอยุธยา จิตรกรรมฝาผนังในระยะแรกยังมีเนื้อหา รูปแบบ และเอกลักษณ์เหมือนดังเช่นในสมัยสุโขทัย คือเป็นภาพที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนา ใช้เส้นที่อ่อนช้อยงดงาม และใช้สีที่เรียกว่าเอกรงค์ มีทั้งสีแดง เหลือง และดำ

สิริกาลกัณณชาตก

ภูกฤษาตก

ในกรุพระปรางค์วัดมหาธาตุ จังหวัดราชบุรี
เราพบภาพพระอดีตพุทธ และพระอัครสาวกประทับ
นั่งเรียงเป็นแถวและซ้อนกันเป็นชั้น หลังภาพพระ
อดีตพุทธเขียนเป็นลวดลายพันธุ์พฤกษา ใช้เส้น
ที่อ่อนไหวงดงาม ชุ่มต้นไม่มีรายละเอียดแตกต่างกัน
จิตรกรในสมัยนั้นอาจมีจินตนาการถึงต้นไม้ชนิด
ต่าง ๆ ที่พระอดีตพุทธประทับในขณะที่ตรัสรู้ก็เป็นได้
นอกจากนั้น ยังมีภาพพุทธประวัติตอนโปรดชฎิล
ดาบส ๓ พี่น้อง ภาพตอนเสด็จโปรดพระพุทธร
มารดา และภาพตอนเสด็จจากดาวดึงส์ (ปัจจุบัน

มโนชชาตก

ชังกาชาตก

ทวิมุขชาตก

หัตถิपालชาตก

ชนชั้นชาตก

สมุททวาณิชชาตก

วินิลกชาตก

ลบเลือนหมดแล้ว)

ในพระอารามหลวงวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) เมื่อ พ.ศ. ๑๙๖๗ นั้น เราได้พบจิตรกรรมฝาผนังในกรุองค์พระปรางค์เป็นภาพพระอดีตพุทธ จำนวน ๒๗ พระองค์ ประทับนั่งเรียงเป็นแถว ๒ แถวอยู่ตอนบนของผนัง กรุและมีชื่อของพระอดีตพุทธกำกับอยู่ใต้ฐานบัวทุกองค์ ถัดจากพระอดีตพุทธลงมาเป็นภาพพระพุทธรูปประวัติตอนเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบรรพชา ต่ำ

อัศฬกชาตก

กูรุมมชาตก

โกสัมพิตชาตก

สังกัปปชาตก

ลงมาเป็นภาพพระสาวกในสมัยพุทธกาลจำนวน ๕๐ รูป ยืนเรียงเป็นแถวในท่าพนมมือ พื้นที่เหลือทั้งหมดเป็นภาพจากนิทานชาดกต่างๆ นับได้ถึง ๖๐ ชาต

จิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยาที่เหลือเป็นหลักฐานให้ศึกษาและชื่นชมที่น่าสนใจได้แก่ จิตรกรรมฝาผนังพระวิหารวัดโสมมสุทโธปการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นภาพพุทธประวัติ เทพชุมนุม กระถางไม้ดัดประกอบภาพสัตว์ และลวดลายพันธุ์พฤกษา เป็นจิตรกรรมฝาผนังที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานชิ้น

เสวราชชาตก

เยี่ยมชั้นหนึ่ง

จิตรกรรมฝาผนังในพระตำหนักสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดพุทธไสยาสน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นภาพไตรภูมิ พระพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และประวัติของพระพุทธโฆษาจารย์ พระเถระผู้ใหญ่ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา (ครองราชย์ พ.ศ. ๒๒๓๑-๒๒๔๖) จิตรกรรมฝาผนังที่พระตำหนักนี้จัดเป็นภาพจิตรกรรมสมัยอยุธยาถึงดงามทุกภาพทุกตอนให้ความรู้หลายด้าน ทั้งเทคนิคการเขียนภาพและโดยเฉพาะลักษณะการใช้สีหลากหลาย

เนวชาดก

ปลาสชาดก

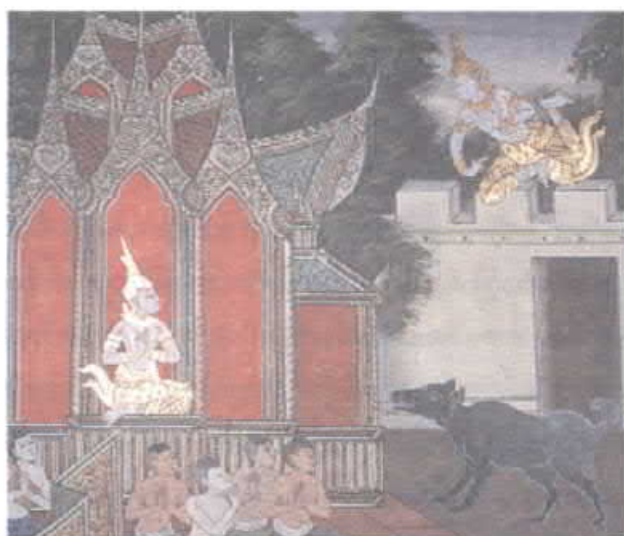

ปิ่นทรวงชาดก

ที่เรียกว่าพหุรงค์ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการติดต่อค้าขายกับพ่อค้าชาวต่างประเทศทำให้มีการนำสินค้าสมัยใหม่เข้ามาแพร่หลาย จิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยาตอนปลายจึงมีโครงสีแบบพหุรงค์ และนิยมใช้สีบดออกมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๔๔ มีภาพจิตรกรรมที่งดงามให้เราได้ชื่นชมอยู่หลายแห่งด้วยกัน เช่น พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดสุรรณาราม (คลองบางกอกน้อย ธนบุรี) วัดดุสิตาราม วัดเครือวัลย์วรวิหาร เป็นต้น

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ถือว่าเก่าแก่ และมีคุณค่าทางด้านศิลปะอย่างสูงยิ่ง สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทโปรดให้เขียน

มหากันเฑชาตก

สุปาวรชาตก

สิริกาลกัณณิชาตก

นิโครธชาตก

ปานิชาดก

โกสยชาดก

กูรัมมชาดก

กัณฑ์ปายนชาดก

ชั้นราว พ.ศ. ๒๓๓๘-๒๓๔๐ เป็นภาพพุทธประวัติ และเทพชุมนุม ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่พระที่นั่ง พุทธโศภนารักษ์นี้ จัดเป็นผลงานช่างหลวงสมัยรัชกาล ที่ ๑ ที่มีฝีมือที่สุดและมีภาพสมบูรณ์ที่สุดที่เหลือ มาถึงปัจจุบันนี้ นอกจากนี้ยังเป็นหลักฐานด้าน ประวัติศาสตร์สังคม สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทยใน สมัยต้นรัตนโกสินทร์

ที่วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร มีภาพจิตรกรรม ฝาผนังในพระอุโบสถ มีภาพเป็นเรื่องต่างๆ อยู่ หลายเรื่อง ฝาผนังด้านหน้าพระประธานเป็นภาพ พระพุทธประวัติตอนมารผจญ ด้านหลังพระประธาน เป็นภาพไตรภูมิ ผนังด้านข้างทั้งสองด้าน เขียน ภาพเรื่องทศชาติชาดก หลังบานประตูและหน้าต่าง เป็นภาพทวารบาลซึ่งรูปแบบเป็นแบบจีนแต่ รายละเอียดต่างๆ เป็นแบบไทย ส่วนจิตรกรรม ฝาผนังที่หอไตรเป็นภาพเรื่องรามเกียรติ์

จิตรกรรมฝาผนังในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

มหาปโลคนชาตก

กิงฉันทชาตก

ลักษณะภาพทั่วไปจัดเป็นแบบประเพณีสืบต่อจากจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย ทั้งนี้เพราะช่างเขียนสมัยอยุธยาตอนปลายยังมีชีวิตอยู่มาถึงสมัยรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ ช่างเขียนเหล่านี้ได้ฝากฝีมือไว้บนงานจิตรกรรมฝาผนังหลายแห่ง เช่น พระอาจารย์นาค ผู้ซึ่งเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) และภาพจิตรกรรมฝาผนังในหอไตรพิพิธวัดระฆังโฆสิตาราม (ธนบุรี) เป็นต้น ช่างเขียนเหล่านี้ยังเป็นครูช่างสำคัญ ทำให้เกิดกลุ่มช่างเขียนรุ่นใหม่สืบทอดแบบศิลปะต่อมา

ลักษณะแบบศิลปะจิตรกรรมฝาผนังในช่วงเวลานี้ ลักษณะเด่นคือเขียนเป็นภาพสองมิติ ไม่มีแสงและเงา ไม่มีมิติเวลากลางวันและกลางคืน กล่าวคือเป็นภาพแบน ไม่มีการแรเงาให้เห็นเป็นรูปทรงสามมิติ การใช้สีเป็นแบบพหุรงค์ก็เหมือนมีการใช้สีหลายสี

กุนตินีชาตก

เนื้อหาของภาพไม่จำกัดอยู่เฉพาะแต่เรื่องพุทธประวัติ ทศชาติชาตกเท่านั้น ในช่วงเวลานี้เริ่มมีความนิยมนำวรรณกรรมพุทธศาสนาอื่นๆ มาใช้เขียนเป็นภาพเล่าเรื่อง เช่น จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) เขียนเป็นเรื่องประวัติพระอนุพุทธจำนวน ๔๐ รูป (พระสาวกในสมัยพุทธกาลที่ทรงคุณวิเศษด้านต่างๆ เช่น พระมหากัสสปะมหาเถระ คุณวิเศษด้านรูดงควัตร และเป็นประธานสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๑ เป็นต้น) หรือจิตรกรรมฝาผนังในพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ (พระนอน) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เขียนเป็นภาพเล่าเรื่องประวัติภิกษุณีสมัยพุทธกาล ๑๐ รูป และประวัติมรณวาสที่นับถือพุทธศาสนาสสมัยพุทธกาล ๒๐ คน เป็นต้น

นอกจากนี้จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม เขียนเป็นภาพเล่าเรื่อง

ทัพพบุปผชาติก

กุมภชาดก

ประวัติพระปัจเจกพุทธเจ้า ๓๒ พระองค์ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งมีปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง

จิตรกรรมฝาผนังในวัดเครือวัลย์วรวิหาร เขียนโดยช่างเขียนหลายคนเป็นภาพนิทานชาดกจำนวน ๕๐๐ กว่าเรื่อง เป็นนิทานธรรม เล่าเรื่องการบำเพ็ญความดี ๑๐ ประการ อันได้แก่ ทาน ศีล วิริยะ ปัญญา เนกขัมมะ สัจจะ อธิษฐาน ขันติ อุเบกขา และเมตตา ความดีทั้ง ๑๐ ประการนี้เป็นคุณสมบัติของผู้ปรารถนาจะเป็นอนาคตพุทธเจ้า ต้องสั่งสมให้ครบบริบูรณ์

อัมพชาดก

กาภาติชาดก

กัถกาชาดก

โกกาสลักชาดก

สี่วิม้งชาดก

ภูษาดก

สมุทตชาดก

จิตรกรรมฝาผนังในช่วงพ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๕๒ (รัชกาลที่ ๔-๕) เป็นช่วงที่ช่างเขียนรับอิทธิพลศิลปะตะวันตกซึ่งแพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยโดยพ่อค้าชาวตะวันตก และการส่งพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการไปศึกษาตุงานและเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศตะวันตก ความนิยมในการเขียนจิตรกรรมฝาผนังได้แปรเปลี่ยนไปทั้งเทคนิคการเขียนภาพและเนื้อหาของภาพ

จิตรกรรมฝาผนังที่วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นจิตรกรรมในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๓ ถึงรัชกาลที่ ๔ อันเป็นช่วงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของ

ภักเขตุตถะทุกชาติก

จิตรกรรมจากจิตรกรรมไทยประเพณีมาเป็นแบบจิตรกรรมอิทธิพลตะวันตก เรื่องราวของภาพจิตรกรรมจะเป็นเรื่องปริศนาธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ และประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เทคนิคในการสร้างภาพก็ได้แตกต่างไปจากเดิม สี่ที่ใช้ในการเขียนภาพมีเพิ่มมากขึ้น มีสีสดใสนั้น มีลักษณะศิลปกรรมแบบยุโรปผสมผสานกับศิลปกรรมไทย ภาพจิตรกรรมแห่งนี้เขียนโดยขรัวอินโข่ง ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีฝีมือเป็นเยี่ยม และมีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น ภาพจิตรกรรมจึงมีความงดงามและมีคุณค่าทางศิลปะอย่างสูง

จิตรกรรมฝาผนังที่พระอุโบสถวัดราชประดิษฐ์ เป็นผลงานร่วมสมัยกับขรัวอินโข่ง เป็นเรื่องพระราชนิธิสิบสองเดือน และการเกิดสุริยุปราคาในสมัยรัชกาลที่ ๔ ลักษณะของจิตรกรรมเป็นการเขียนภาพที่พยายามให้เป็นธรรมชาติ มีการใช้ทัศนียวิสัย

สุตนาชาติก

ตุณทิลชาติก

เสนกชาติก

ตามแบบตะวันตก สถานที่ในภาพจิตรกรรมเป็นสถานที่ที่เป็นจริง จึงเป็นหลักฐานแสดงลักษณะและสภาพแวดล้อมทางสถาปัตยกรรมในสมัยรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ ลักษณะอาคารบ้านเรือน พระบรมมหาราชวัง และวัฒนธรรมประเพณีในสมัยนั้น

ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่มีเนื้อหาเป็นวรรณกรรม ก็เป็นผลงานอันเกิดจากสุนทรียะทางอารมณ์ของจิตรกรไทยเช่นเดียวกัน เราจะได้พบเรื่องศรีธนญชัย ที่วัดพุทธวนาราม เรื่องอิเหนาที่วัดโสมนัสวรวิหาร

ส่วนที่จังหวัดอื่นๆ เราจะได้พบเรื่องรามเกียรติ์ที่วัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก เรื่องสังข์ทองที่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องคาวีที่วัดสมุทประดิษฐ์ จังหวัดสระบุรี และเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นในวัดทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

เราคงจะเห็นได้แล้วว่า คนในสมัยก่อนมีความลึกซึ้งทางด้านความคิด ความเชื่อ และสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาออกมาเป็นรูปธรรมได้อย่างแยบยล จิตรกรรมฝาผนังนอกจากจะมีคุณค่าอันสูงยิ่งทางด้านสุนทรียภาพทางด้านจินตนาการและทาง

ศาลิตตภาพาดก

สมุททชาดก

กามวิลาปชาดก

คิชนชาดก

อุกกุชาพา

ศาสนาเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้อ่อนโยนแล้ว จิตรกรรมฝาผนังยังเป็นหลักฐานสำคัญของชาติ ที่ได้บันทึกเหตุการณ์ในอดีตไว้ในรูปภาพเขียน จึงเป็น แหล่งข้อมูลความรู้และหลักฐานสำคัญประเภทหนึ่ง

การสร้างสรรค์จิตรกรรมฝาผนัง เป็นผลงานทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากอัจฉริยภาพและความศรัทธาของจิตรกรในสมัยโบราณ ซึ่งแม้ในปัจจุบัน ความรู้ทางเทคโนโลยีจะพัฒนาเจริญขึ้นมาก แต่เพราะวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้แปรเปลี่ยนไป ทำให้การสร้างสรรค์ศิลปกรรมไม่สามารถทำได้ดังเช่น สมัยโบราณอีก

จิตรกรรมฝาผนังเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างสูง เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา บางแห่งอาจยังคงอยู่ บางแห่งอาจชำรุดทรุดโทรม หรือบางแห่ง อาจถูกทำลายจนสูญสิ้นไปแล้ว บางแห่งอาจนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก หรือบางแห่งอาจมิได้ถูกนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์ใดเลยก็ตาม เราควรตระหนักดีว่า

อโยธยชาติ

หนันทิมคิรราชชาดก

คิชฌมาตก

ภัททสาธชาดก

ทรัพย์สินากรใดหากนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า
ทรัพย์สินากรนั้นก็คงคุณค่ามหาศาล ประโยชน์จะทวีคูณ
สูงขึ้นโดยประมาณค่ามิได้ หากมิได้นำมาใช้ประโยชน์
เลย คุณค่านั้นอาจกลับกลายเป็นไร้ค่า กลายเป็น
ของเก่าแก่ หრุตไทรม รกรุงรัง ไม่ได้ประโยชน์อันใด

ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องนิทานชาดกที่
เรียกว่าพระเจ้า ๕๐๐ ชาดกที่เหลือนมาถึงปัจจุบันให้
เราได้ศึกษาวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาจะมี
ปรากฏอยู่ที่พระอุโบสถวัดเครือวัลย์วรวิหาร เป็น
ภาพจิตรกรรมที่วิจิตรงดงาม ควรค่าที่พวกเราทุก
คนควรภูมิใจในสมบัติอันล้ำค่าของชาติ และเพื่อ
เป็นการสร้างสรรค์คุณค่าแห่งความงดงามนี้ เรา
ทุกคนควรมีส่วนร่วมอนุรักษ์และเผยแพร่สมบัติ
ทางวัฒนธรรมของชาตินี้ให้คงอยู่สืบต่อไป

สีตามชาตก

นิทานชาดก วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา

พุทธศาสน์แผ่ไกลกว้างไพศาล
แต่โบราณนานมาได้เล่าสืบ
ชำระล้างทางผิดให้จิตใจ
ก็เลอไกลในทางพุทธองค์

นิทานชาดกไทยสอนให้รู้
สอนให้รู้ไฉนกรรมไม่ลืมหອງ
เพเล็ดเพเลินในน้ำคือความงามบรรจง
ประวัติดองค์พระผู้มีมาสู่มีโพธิญาณ

เป็นขุมทรัพย์ทางปัญญาปรัชญาเลิศ
ก็อุบงเกิดคติธรรมสุโขสันดาน
เจริญรสธรรมมาพหุภาษาอารย
แก้ผู้เผลในการประพฤดิธรรม

บันทึกไว้ให้ศึกษาหำรอยชาติ
อย่าให้พลาดพลั้งก้าวถลำล้า
เป็นแบบอย่างกำจรเจตเจตจำ
ทุกถ้วนคำปรากฏบทกานท์

ครุฑขึงไทยบรรจงวาดแฉฉาดไฉ
ผนังวัดศรีวัดชัยวัดวิหาร
สมประไพไพสมหวังอุลลังการ
ดราบนิพพานภาพหน้าสุภาพร

ทศพร ท่องคำใบ

พระบรมราชาธิบาย เรื่อง นิบาตชาดก

พระราชนิพนธ์ใน

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

หนังสือชาดกปกรณ์นี้ เป็นคัมภีร์ชนิดหนึ่ง ซึ่งได้ร้อยกรองขึ้นไว้เพื่อประโยชน์บางประการ แต่ไม่มีใครจะได้รับความวิจารณ์ของเรทั้งหมดโดยถ้วนถี่ ว่าโดยท่านผู้ที่ศึกษาในพระคัมภีร์พุทธศาสนา หรือผู้ที่ฝึกฝนในการศาสนาพอใจฟังเทศน์เป็นต้น มักจะมีเป็นสามจำพวก พวกหนึ่งที่ชอบฟังนิทาน ก็ใส่ใจแต่เรื่องนิทานนั้น ฟังเพลินเพลินไปไม่มีใครใส่ใจในธรรมหรือสุภาษิตซึ่งมีอยู่ในนิทานชาดกนั้น อีกพวกหนึ่งซึ่งเป็นผู้แสวงหาแต่ธรรม เมื่ออ่านแล้วก็เห็นว่าเป็นแต่เรื่องเล่านิยาย การที่จะแสวงหาธรรมในชาดกเหมือนร่อนทรายหาทองซึ่งมีอยู่แต่เล็กน้อย ไม่คุ้มความลำบาก ผู้หนังสือฉบับอื่นซึ่งอาจจะพบธรรมได้ง่ายไปได้ ก็ละเลยเสียไม่ได้อ่าน ยังความคิดในชั้นหลังๆ ซึ่งแรงขึ้นไปกว่าท่านทั้งสองพวกซึ่งกล่าวแล้วนั้น มักจะถือว่าชาดกเป็นนิทานซึ่งนึกแต่งขึ้น ไม่มีความจริงเป็นหลักฐาน เช่นตวัจฉานพูดได้เหมือนมนุษย์

เป็นต้น ถึงจะเชื่อว่าเป็นความเปรียบก็ยังมีข้อ
คิดเห็นด้วยเรื่องกลับชาติต่อไปอีก...

...ควรจะได้เห็นได้หรือไม่ว่า การที่จะ
สั่งสอนให้สาวกทั้งหลายเข้าใจได้ง่ายนั้น
บางครั้งจะต้องยกนิทานขึ้นเทียบให้เข้าใจ
ชัดเจนได้โดยง่าย พระพุทธเจ้าพรตเทศนาโดย
ยกนิทานขึ้นเทียบย่อมจะมีได้เป็นแน่ ถึง
พระสงฆ์สาวกซึ่งเป็นเจ้าหมู่เจ้าคณะสืบๆ
ต่อมานั้นแล้ว ก็คงต้องคิดหาอุบายที่จะสั่งสอน
คนหนุ่มๆ เด็กๆ ให้ถูกกับสันดานคนในเวลา
นั้นๆ เพื่อจะให้เข้าใจธรรมโดยชัดเจนโดยง่าย...

...เช่นนี้ฉันใดนิทานที่มาในพระพุทธ
ศาสนาก็มักจะเป็นนิทานเปรียบสำหรับ ให้
ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมง่าย ไม่เบื้อหนายในการ
ที่จะเล่าเรียน ขอให้สังเกตดูนิทานที่จะได้
อ่านต่อไปข้างหน้านี้ คงมีธรรมหรือสุภาษิตที่
เป็นความมุ่งหมายอยู่แห่งใดแห่งหนึ่งซึ่ง
พระพุทธเจ้าได้ตรัสสั่งสอนจริง ไม่มากก็น้อย...

สุตนาชาตกา

ธรรมเทวบุตรชาตกา

อุทัญจนินชาตกา

นิทานชาดก

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา

นิทานชาดก* หรือ พระเจ้าห้าร้อยชาติ
นี้เป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาจาก
พระไตรปิฎก มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตชาติ
ของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้บำเพ็ญบารมีต่าง ๆ
ในทุกๆ ชาติ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๕๕๐ เรื่อง** ด้วยกัน
เรื่องชาดกนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงมีพระ-
บรมราชานุญาตไว้ว่า เรียบเรียงขึ้นภายหลังเมื่อพระ-
พุทธเจ้านิพพานแล้วแต่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเรียบเรียง
ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมก่อนที่จะมีการสังคายนาพระ-
ไตรปิฎกครั้งที่ ๓ ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น
(หลังพระพุทธเจ้านิพพานแล้วประมาณ ๒๓๕ ปี)
บรรดาพระภิกษุสงฆ์หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
ใช้การท่องจำสืบต่อกันมา ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์
อักษร

นิทานที่อยู่ในชาดกนี้เชื่อได้ว่าเป็นนิทาน
เดิมที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล แต่มีไข่ม้อยู่ในคัมภีร์
พระไตรปิฎกเท่านั้น มีอยู่ในชนชาติอื่นด้วย เช่น
อาหรับ เปอร์เซีย และกรีก เป็นต้น ดังนั้นจึง
ปรากฏนิทานที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ในชาดก
เรื่องกันทลลชาดก กับเรื่องสุนัขป่ากับนกกระสาใน
นิทานอีสปของกรีก

*คำว่าชาดก โดยรูปคำหมายถึง ผู้ที่เคยเกิดเป็น
นั้นเป็นนี้ เช่น เป็นเทวดา คน สัตว์ต่างๆ แล้วแต่กรรมที่
ทำไว้ในแต่ละชาติ

**ชาดกในแหล่งที่มาจากอินเดียได้มี ๕๕๐ เรื่อง
ส่วนชาดกที่มาจากลังกา ซึ่งเป็นอรรถคำภาษาบาลีมี
เพียง ๕๔๗ เรื่อง สามเรื่องที่ขาดไปคือ ชาดกที่ ๔๙๖
วิมาลาชาดกที่ ๔๙๗ มหาโควินทะชาดก และที่ ๔๙๘
สุเมธบัณฑิตชาดก

ขุรปุตตชาดก

กัณฑ์ทศพร

อุลสาชาต

ในกัณฑ์ทศพร มีเนื้อความถึงเรื่องราชสีห์จับสัตว์กินเป็นอาหาร กระดูกเข้าไปขวางคอ ต้องอ่อนนวกชื้อกัณฑ์ทศพร (นกที่มีจะงอยปากยาว) ช่วยเขี่ยกระดูกที่ขวางคอให้ ส่วนในนิทานอิสปก็มีความคล้ายคลึงกัน แต่เปลี่ยนเป็นสุนัขป่ากับนกกระสาเท่านั้น

หรือในชาดกเรื่องสุวรรณหงษชาดก กับเรื่องห่านไขเป็นทองในนิทานอิสปก็เช่นกัน

ในสุวรรณหงษชาดกกล่าวถึงตระกูลพราหมณ์ตระกูลหนึ่ง พราหมณ์ผู้บิดาตายไปเป็นทองสทองจึงให้ชนทองแก่ลูกสาวของตนที่ละอัน แต่ลูกสาวไม่พอใจจับหงส์ถอนขนหมดทั้งตัว ขนที่ถอนไปก็ไม่เป็นทอง ในนิทานอิสปก็เล่าถึงชายคนหนึ่งมีห่านไขเป็นทองทุกวัน แต่ยังไม่พอใจฆ่าห่านฆ่าทองออกก็ไม่พบไขทอง คุณธรรมในเรื่องทั้งสองนี้ก็เป็นเรื่องโลกมากลางหายเช่นเดียวกันนั่นเอง

นิทานชาดกทั้ง ๕๐๐ กว่าเรื่องนี้ เข้าใจว่า พระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวกองค์ต่อๆ มา จะใช้ในการอบรมสั่งสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แก่พระภิกษุและพุทธศาสนิกชนทั่วไปตั้งแต่ครั้งพุทธกาล อันเป็นการสอนเชิงเปรียบเทียบ โดยยกนิทานขึ้นมาเปรียบให้เข้าใจธรรมได้โดยง่าย ชาดกแต่ละเรื่องจะมุ่งสอนคติธรรมและจริยธรรมในทางอ้อม โดยอาศัยบทบาทของตัวแสดงในนิทานซึ่งมีทั้งเทวดา คน และสัตว์ต่างๆ เป็นผู้บอกหรือชี้แนะให้เข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ทั้งที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ คติธรรมในชาดกแต่ละเรื่องจะส่งผลให้ผู้อ่านเกิดปัญญาและสอດแทรกความสนุกสนานในเนื้อหาของนิทานด้วย

หลักฐานเก่าแก่ที่พบเรื่องชาดก ได้แก่ จารึกที่รวิหินรอบสถูปที่เมืองภารหุตในประเทศอินเดีย จารึกในราวพุทธศตวรรษที่ ๕

ขี้มมัทธชชาดก

สกุณโคกนิชาดก

ปัญจอาวุธชาดก

มงคลชาดก

ยุธัญชยชาดก

ในประเทศลังกาซึ่งเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญ พบเรื่องชาดกจารึกที่สลูบที่เมืองสุวันเวลี จารึกขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔

ในประเทศพม่าพบในแผ่นดินเผาประดับเจดีย์ทางตอนใต้ของเมืองพุกาม จารึกขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗

ในประเทศกัมพูชา มีการสลักภาพชาดกที่ปราสาทพระขรรค์ในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗

ส่วนในประเทศไทยปรากฏเรื่องชาดกในภาพปูนปั้นและแผ่นดินเผาที่ติดประดับอยู่ที่ฐานสถูปสมัยทวารวดีที่เจดีย์จุลประโทน จังหวัดนครปฐม

ในสมัยสุโขทัยมีการจำหลักภาพชาดกไว้ในแผ่นหินกรุเพดานช่องกุโม่งคิโนมณฑปวัดศรีชุม

อุจจังกษชาดก

ในสมัยอยุธยาตอนต้นปรากฏเรื่องชาดก ในจิตรกรรมฝาผนังกรุในองค์พระปรางค์วัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งยังมีการสร้างปฏิมากรรมสัมฤทธิ์ตามชาดกทั้ง ๕๕๐ เรื่องด้วย แต่หลังจากนั้นแล้วไม่ปรากฏได้มีการทำเรื่องชาดก ๕๕๐ เรื่องนี้ได้อีก สันนิษฐานว่าคงเป็นเพราะจำนวนมากมายของเรื่องชาดก คงทำให้การสร้างศิลปกรรมให้ครบ ๕๕๐ เรื่องเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ต้องใช้เวลาและเนื้อที่มาก ในสมัยต่อๆ มาจึงมีความนิยมนำชาดก ๑๐ ชาดกสุดท้ายที่เรียกว่า ทศชาติชาดก หรือมหานิบาตชาดก มาเขียนเป็นจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ พระตำหนัก และรวมทั้งเขียนลงในใบลาน สมุดข่อย ร่วมกับวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องอื่นๆ

ชัยทัตถชาดก

วิจิณนชาดก

โถมสกลสพชาดก

ชาตก ๕๕๐ เรื่อง กลับมานิยามขึ้นอีกครั้งหนึ่งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเขียนภาพจิตรกรรมเรื่องชาตกทั้ง ๕๕๐ เรื่องไว้ที่ศาลารอบวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ที่เสาศระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม ที่ฝาผนังพระอุโบสถวัดเครือวัลย์วรวิหาร รวมทั้งเป็นลายรดน้ำที่เชิงหน้าต่างในพระอุโบสถวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ความนิยมนี้นปรากฏสืบเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งจะพบภาพจิตรกรรมฝาผนังจากชาตกเรื่องอื่นๆ รวมไปถึงกับเรื่องทศชาติชาตกด้วย

หลังสมัยรัชกาลที่ ๔ ไม่ปรากฏชาตก ๕๕๐ เรื่องนี้อีก คงมีเพียงทศชาติชาตกเท่านั้นที่ยังคงนิยมสืบต่อมา

ทศชาติชาตก เป็นชาตกที่สำคัญที่สุดในบรรดาชาตก ๕๕๐ เรื่อง แต่ละเรื่องมีคติธรรมอันสูงสุด เป็นชาตกที่พุทธศาสนิกชนนับถือว่าเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่ทรง

โกสิยชาตก

จุลลนารถกัณฐกชาตก

พระบารมีอันยิ่งใหญ่สูงสุด ๑๐ ชาติสุดท้ายก่อนที่จะตรัสรู้ การระลึกถึงพระบารมีทั้ง ๑๐ ถือว่าเป็นสิริมงคลและเป็นการเตือนให้ปฏิบัติตนเป็นคนดีอยู่เสมอ

- การบำเพ็ญบารมี ๑๐ ชาติสุดท้าย ได้แก่
- ชาติที่ ๑ เติมียชาดก (เนกขัมมบารมี)
 - ชาติที่ ๒ มหาชนกชาดก (วิริยบารมี)
 - ชาติที่ ๓ สุวรรณสามชาดก (เมตตาบารมี)
 - ชาติที่ ๔ เนมิราชชาดก (อธิษฐานบารมี)
 - ชาติที่ ๕ มโหสถชาดก (ปัญญาบารมี)
 - ชาติที่ ๖ ภูริทัตตชาดก (ศีลบารมี)
 - ชาติที่ ๗ จันทกุมารชาดก (ขันติบารมี)
 - ชาติที่ ๘ พรหมนารถชาดก (อุเบกขาบารมี)
 - ชาติที่ ๙ วิรุทธชาดก (สัจจบารมี)
 - ชาติที่ ๑๐ เวสสันดรชาดก (ทานบารมี)
- เนื้อเรื่องย่อของทศชาติชาดก มีดังนี้

ชูดปาณชาดก

อุททาลกชาดก

เตมียชาดก

ครั้งหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน ได้ทรงทราบว่ามีพระภิกษุทั้งหลาย ประชุมสนทนารวมเรื่องพระบารมีของพระองค์ ที่จะทิ้งราชสมบัติแล้วทรงบรรพชา พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องการบำเพ็ญบารมีละทิ้งราชสมบัติเพื่อยกบวชของพระเตมียกุมารว่า

พระเตมีย เป็นโอรสของพระเจ้าพาราณสี และพระนางจันทเทวี เมื่อยังทรงพระเยาว์เห็นพระราชบิดาพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดต่างๆ ก็เห็นว่าเป็นบาปทำให้ต้องทนทุกข์ทรมานในนรกภูมิ จึงเกรงกลัวว่าต่อไปภายหน้าเมื่อพระองค์ได้เป็นกษัตริย์จะต้องทำหน้าที่อันบาปนี้ พระกุมารจึงทรงทำตนเป็นคนถ้อยเปลี้ย เป็นใบ้ หูหนวก และตาบอด เสมือนคนไม่มีความรู้สึก พระราชบิดาได้ทดลองด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้พระกุมารมีความรู้สึกก็ไม่เป็นผล พระกุมารจะทรงอดกลั้น ไม่กินแสง ไม่แฉ้มสรวล จนแม้ใช้ไฟเผา ให้ช่างตุ้ยทำให้น่ากลัว ให้งูพันรัดตัว แม้พระมารดาจะทรงกอดนอนให้สาวงามมาถวาย

สันนิบาตชาดก

มหาอัสดราโหชาดก

ทมิฬโกศลชาดก

ปรนเปติ ยั่ววนใดๆ ก็ตาม พระกุมารก็ยังคงนั่งเฉย
จนพระกุมารอายุได้ ๑๖ ปี ไทรหลวงได้ถวายเป็นคำ
ทำนายว่าพระเทมีย์เป็นกาลกิณีหากเลี้ยงไว้จะเกิด
อันตรายต่อแผ่นดิน พระราชบิดาจึงให้นำพระเทมีย์
ไปฝังที่ป่าช้านอกพระนคร พระเทมีย์จึงทรงตีพระทัย
ว่าได้หลุดพ้นจากการทำบาปแล้ว ขณะที่จะถูกฝังนั้น
พระเทมีย์กุมารได้ทรงลุกขึ้นและเทศนาสั่งสอนสารดี
ผู้มีหน้าที่นำพระกุมารไปฆ่า สารดีได้อ้อนวอนขอให้
พระกุมารเสด็จกลับพระราชวัง แต่พระเทมีย์ตรัสว่า
พระองค์อุตส่าห์เพียรพยายามนานกว่า ๑๐ ปี เพื่อ
จะหลุดพ้นจากพระราชสมบัติมาออกบวชบรรพชาตาม
ประสงค์ แล้วพระเทมีย์ก็ทรงอธิษฐานเถียบบรรพชา
ประทับอยู่ในป่านอกพระนคร เมื่อพระราชบิดาและ
พระมารดาทราบเรื่องก็ให้กลับไปครองราชสมบัติ
แต่พระเทมีย์ยืนยันที่จะถือบวช และได้แสดงธรรม
ถวายพระราชบิดาและพระราชมารดาจนออกบวชตาม
รวมทั้งข้าราชการบริพาร และพระราชชาติครองเมือง
ใกล้เคียงต่างละทิ้งราชสมบัติพากันพร้อมใจขอบวช
ตามพระเทมีย์ทั้งสิ้น

เทมีย์ชาดก

ชูแพชาดก

มหาชนกชาดก

กามนิตชาดก

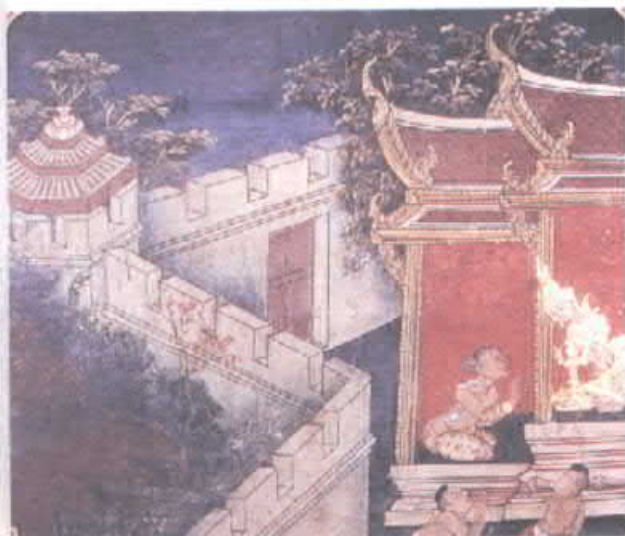
มณีภูณเทวชาดก

มหาชนกชาดก

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ทราบว่พระภิกษุทั้งหลายประชุมสนทนาธรรมเรื่องความเพียรพยายามของพระองค์ในการเสด็จบรรพชา พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่อง ความเพียรพยายามให้ถึงที่สุด เพื่อให้ถึงสิ่งที่มุ่งหวังของพระมหาชนกว่า

พระมหาชนกเป็นโอรสของพระเจ้าอริฏฐชนกแห่งนครมิลินา ขณะเมื่อยังอยู่ในครรภ์พระมารดา พระบิดาทำสงครามกับพระอนุชาของพระองค์จนสิ้นพระชนม์ พระมารดาจึงได้หนีไปอยู่นครกาลจัมปาปะ ต่อมาก็ประสูติพระมหาชนก เมื่อพระกุมารเติบโตใหญ่ขึ้นก็ทราบเรื่องราวของพระราชบิดา จึงทรงตั้งใจเล่าเรียนศิลปวิชาทุกแขนงจนแตกฉาน จนกระทั่งมีพระชนม์ครบ ๑๖ พรรษา ได้ทูลขอทรัพย์จากมารดาไปขายทำการค้าทางเรือสำเภาเพื่อหาทุนไปขังบ้านเมืองคืน แต่ขณะเดินทางเรือสำเภาได้อับปางลง พ้อคำและผู้คนที่หลายตกเป็นเหยื่อของสัตว์ทะเล และจมน้ำตายทั้งหมด พระมหาชนกต้องอดทนว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทรนานถึง ๗ วัน โดยไม่ย่อท้อ แม้จะไม่เห็นฝั่งก็ตาม ในวันที่เจ็ดนั้นพระมหาชนก

ทรงอธิษฐานที่จะถือศีลอุโบสถ ในเวลานั้นนางมณี
เมขลาเทพธิดาผู้รักงามหาสมุทร เห็นความเพียร
พยายามของพระมหากษัตริย์จึงช่วยเหลือพาไปส่งที่
พระราชอุทยานนครมิติลาตามที่พระมหากษัตริย์ตั้งใจไว้
ขณะนั้นพระราชนครมิติลาได้สวรรคต พระเทวี-
สิวลี พระราชธิดาของพระราชนครมิติลาทรงหาผู้
เพื่อครองราชสมบัติตามคำสั่งของพระราชบิดา ราช-
บุโรหิตจึงให้เสียงราชรถเพื่อหาผู้มีบุญไปครองเมือง
ราชรถนั้นได้ไปหยุดที่พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์
จึงได้ครองนครมิติลาพระองค์ทรงรำลึกถึงความ
พากเพียรของพระองค์ที่ทรงพยายามว่ายน้ำกลาง
มหาสมุทร จึงได้พบความสำเร็จนี้ พระองค์โปรด
ให้เชิญพระมารดาและพราหมณ์มาสู่นครมิติลา
วันหนึ่งพระองค์ทรงเห็นโทษของการครองราช-
สมบัติ จึงทรงสละกิเลสบำเพ็ญสมณธรรมอยู่ใน
ปราสาทไม่ได้เสด็จไปที่ใดนานถึง ๖ เดือน แล้วจึง
ออกผนวช แม้พระนางสิวลีจะติดตามย้อนหาอย่างไร
ก็ตาม พระมหากษัตริย์ก็ทรงตั้งมั่นถือเพศบรรพชิต
ประทับอยู่ในป่าหิมพานต์จนตลอดพระชนมายุ

ฐานการขาดก

มุลิกขาดก

จุฬพนกขาดก

สุวรรณสามชาดก

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงทราบว่า พระภิกษุรูปหนึ่งนำสิ่งของและภัตตาหารที่ผู้มีศรัทธาถวายไปเลี้ยงดูบิดามารดา พระพุทธองค์ใคร่จะสรรเสริญการกระทำของพระภิกษุรูปนั้น จึงตรัสเล่าเรื่องความมีเมตตาของสุวรรณสามว่า

สุวรรณสาม เป็นบุตรของฤาษีสองสามีภรรยา ซึ่งบำเพ็ญศีลอยู่ในป่าหิมพานต์ สุวรรณสามมีเพื่อนเล่นเป็นพวกกินรี และสัตว์ป่าทั้งปวง เมื่อสุวรรณสามอายุได้ ๑๖ ปี บิดามารดาถูกงูพิษใส่ตาทำให้ตาบอดทั้งคู่ สุวรรณสามจึงได้ปฏิบัติเลี้ยงดูบิดามารดาอย่างดีและอยู่ด้วยความสงบสุขในป่านั้น

วันหนึ่งพระเจ้ากบิลยักษ ผู้ครองกรุงพาราณสีเสด็จออกมาล่าสัตว์ พบสุวรรณสามอยู่ท่ามกลางฝูงกวางที่ริมแม่น้ำ ได้ใช้ศรอาบยาพิษยิงสุวรรณสาม เมื่อถูกยิงสุวรรณสามยังมีสติดีอยู่ จึงได้บอกกับพระเจ้ากบิลยักษว่าตนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติเลี้ยงดูบิดามารดาที่ตาบอด พระเจ้ากบิลยักษเห็นความกตัญญูของสุวรรณสาม จึงรับปากจะเลี้ยงดูบิดามารดาของ

สุวรรณสามชาดก

โดกชาดก

คุตพาณhusกชาดก

มิตโรตทกชาดก

สุวรรณสามแทน เมื่อสุวรรณสามได้ทูลฝากบิดามารดาแล้วก็สิ้นสติไป พระเจ้ากบิลยักษก็เข้าพระทัยว่าสุวรรณสามเสียชีวิตแล้ว ทรงเสียพระทัยมาก จึงเสด็จไปแจ้งกับบิดามารดาและพามาพบสุวรรณสามด้วยสัตยาธิษฐานของบิดามารดาทำให้สุวรรณสามฟื้นชีวิต และตาของบิดามารดาก็หายเป็นปกติ พระเจ้ากบิลยักษทรงประหลาดใจ สุวรรณสามจึงกราบทูลว่าตนฟื้นมาได้เพราะอาณิสสสัมมผลบุญในการปรนนิบัติเลี้ยงดูบิดามารดา และได้แสดงธรรมถวายพระเจ้ากบิลยักษ พระองค์เมื่อสดับฟังธรรมแล้วเกิดศรัทธาในสังฆธรรม ทรงเลิกฆ่าสัตว์ตัดชีวิตและบำเพ็ญกุศลครองราชสมบัติโดยธรรม ส่วนสุวรรณสามก็ปรนนิบัติบิดามารดา และบำเพ็ญพรตร่วมกับบิดามารดาจนสิ้นอายุ

พระพุทธองค์เมื่อทรงเล่าเรื่องแล้ว ได้ตรัสพระธรรมเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลายว่า การเลี้ยงดูบิดามารดานั้นเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำของเหล่าบัณฑิตทุกคน

ทิปิชาดก

สุจิตาตก

เนมิราชชาดก

ครั้งหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับที่ป่ามะม่วง นครมิลินท ทรงคิดถึงเรื่องการตั้งใจกระทำ ความดี พระองค์ทรงแยมสรวลขึ้น พระอานนท์ เเถระได้ทูลถามถึงเหตุของการแยมสรวลนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องพระเจ้าเนมิราชว่า

พระเจ้าเนมิราชเป็นกษัตริย์ครองนครมิลินท กษัตริย์ผู้ครองนครมิลินทได้จากพระเจ้ามณฑะจะ สละราชสมบัติแล้วเสด็จออกบรรพชาที่ป่ามะม่วง แห่งนี้ เมื่อมีเส้นพระเกศาหยอกทุกพระองค์ พระเจ้าเนมิราชเมื่อทรงพระเยาว์ก็สนพระทัยในการให้ทาน ทรงถือศีลอุโบสถ และปฏิบัติธรรมตลอดมา เมื่อได้ขึ้นครองราชย์แทนบิดาซึ่งออกบรรพชาไปแล้ว ได้ทรงสั่งสอนประชาชนให้รักษาศีล และทำบุญทำทานทั่วราชอาณาจักร ผลของความดีนี้ได้รับการสรรเสริญไปทั่วทั้งสวรรค์ นรก และมนุษย์โลก วันหนึ่งพระองค์ทรงสงสัยเรื่องการให้ทาน กับการถือศีลว่าอันสิ่งใดจะมากกว่ากัน พระอินทร์ได้เสด็จมาทูลพระองค์ว่าผลบุญของการถือศีลนั้น มากกว่าการให้ทาน แต่ทั้งสองประการเป็นสิ่งที่ควร

เวณสาชชาดก

จิตตวาทชาดก

อัสทิสชาตก

ปฏิบัติ ขอให้พระองค์จงอุตสาหะหมั่นถือศีลและ
บริจาทานด้วย พระเจ้าเนมิราชจึงอบรมสั่งสอนให้
ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินรักษาศีลโดยเคร่งครัด เมื่อบรรดา
ไพร่ฟ้าตายไปได้เกิดเป็นเทวดาต่างก็สำนึกว่าเป็น
เพราะพระเจ้าเนมิราช จึงอยากชมพระบารมีของ
พระองค์ พระอินทร์จึงให้พระมาตุลีเทพบุตรนำ
ราชรถมารับพระเจ้าเนมิราชขึ้นไปบนสวรรค์ แต่
พระเจ้าเนมิราชขอไปทอดพระเนตรนรกขุมต่างๆ
ทั้ง ๑๖ ขุมนรกก่อน จากนั้นจึงได้เสด็จทอดพระ-
เนตรสวรรค์ชั้นต่างๆ ทั้ง ๗ ชั้น เหล่าเทพยดาได้
อัญเชิญให้พระองค์เสวยสุขอยู่บนสวรรค์ แต่พระ-
เจ้าเนมิราชทรงปรารถนาจะสั่งสอนผู้คนประกอบ
คุณงามความดี เพื่อจะได้ไม่ตกนรก พระองค์ได้แสดง
ธรรมแก่เทพยดาทั้งปวงแล้วเสด็จกลับไปสู่โลกมนุษย์
ทรงรักษาศีลและสั่งสอนไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ให้หมั่น
ทำความดีตลอดไป ต่อมาเมื่อพระเจ้าเนมิราชมี
เส้นพระเกศาหงอก พระองค์ก็สละราชสมบัติให้
พระโอรส และเสด็จออกบรรพชาที่ป่ามะม่วงจน
สวรรคต

เนมิราชชาตก

มโหสถชาดก

สมัยหนึ่งบรรดาพระภิกษุที่มาประชุมสนทนาธรรมในโรงธรรมวัดพระเชตุวัน ได้สรรเสริญพระปัญญาบารมีของพระพุทธองค์ และได้กราบทูลขอให้พระองค์ทรงประทานเล่าเรื่องในอดีต พระพุทธองค์จึงทรงเล่าเรื่องปัญญานิลาเลศของพระมโหสถว่า

พระมโหสถเป็นบุตรเศรษฐีในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในนครมถิลยา เมื่อยังเยาว์วัยได้แสดงสติปัญญาเฉลียวฉลาดเป็นอันมาก พระเจ้าวิเทโหราชกษัตริย์แห่งนครมถิลยาทรงทดสอบปัญญาของพระมโหสถหลายครั้งหลายหน ปรากฏว่ามีสติปัญญาเหนือกว่าปราชญ์ประจำราชสำนักทั้ง ๔ คนของพระองค์ จึงทรงรับพระมโหสถไว้เป็นที่ปรึกษา

ขณะที่พระมโหสถอยู่ในราชสำนักนั้น มักจะถูกทดลองปัญญาและถูกนักปราชญ์ทั้ง ๔ คนใส่ร้าย แต่พระมโหสถก็ใช้ปัญญาเอาตัวรอดไปได้ พระราชาจึงทรงนับถือและเชื่อมั่นในปัญญาของพระมโหสถ และยังโปรดให้พระมโหสถสั่งสอนธรรมแก่พระราชาและข้าราชการบริพารเป็นนิจตลอดมา

ขณะนั้นพระเจ้าจุลนีพรหมทัตแห่งนครกัมพละทรงหลงเชื่อคำแนะนำของพราหมณ์เกวัญทำสงครามแผ่อาณาเขตได้เมืองต่างๆ ๑๐๐ กว่านครเป็นเมืองขึ้น แต่ยังไม่สามารถคืนนครมถิลยาได้เนื่องจากสติปัญญาของพระมโหสถ พราหมณ์เกวัญจึงออกอุบายส่งทูตมาเจรจายกถวายพระธิดาของพระเจ้าจุลนีให้แก่พระราชาแห่งนครมถิลยา พระมโหสถได้ซ่อนอุบายสร้างอุโมงค์จับกุมพระมเหสีและธิดาของพระเจ้าจุลนีมาไว้ในวังใหม่ได้ทั้งสิ้น พระเจ้าจุลนีถูกซ่อนกลจึงต้องยอมแพ้ทั้งยังต้องทำสัตย์สาบานไม่คิดร้ายใครอีก

สัพพสังหารกปัญหา

อมราเทวีปัญหา

กัณเฑาะพชาดก

มโหสถชาดก

อัมพชาดก

โศภนชาดก

ภูมิทัศน์ชาดก

ขันตีวันเนชาดก

มณีกัณฐชาดก

ภุริทัตตชาดก

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงปรารภถึงเรื่อง
ชาวสวตถ์ที่รักษาศีลอุโบสถ (ศีล ๘) ในวันพระ
ณ วัดพระเชตุวัน พระพุทธองค์จึงตรัสเทศนาเรื่อง
การรักษาศีลของพระภุริทัตต์ให้เหล่าอุบาสก และ
อุบาสิกาฟังว่า

พระภุริทัตต์เป็นโอรสพระยาทศรตแห่ง
เมืองนาค พระบิดาได้นำไปเฝ้าท้าววิรูปักษ์มหาราช
และได้ช่วยแก้ปัญหาดังๆ สำเร็จด้วยปรีชาสามารถ
วันหนึ่งพระภุริทัตต์ได้ไปเฝ้าพระอินทร์ พระองค์เห็น
สววรรค์เป็นที่รื่นรมย์ก็อยากจะไปเกิดในสววรรค์ จึง
คิดรักษาศีลอุโบสถ เมื่อกลับถึงเมืองนาคก็อยู่รักษา
ศีลในพระราชอุทยาน แต่ถูกนางนาคสาวห้อมล้อม
พระภุริทัตต์จึงออกจากเมืองนาคไปอยู่ในเมืองมนุษย์

เอกราชชาดก

ทัตถราชชาดก

รักษาต้อยอยู่บนยอดจอมปลวก ริมฝั่งแม่น้ำยมนา
ต่อมาพระภุชสีตฤคถูกพราหมณ์จับไปทรมานต่างๆ
นาๆ ก็ไม่โกรธแม้ว่าจะมีฤทธิ์ก็ไม่ประทุษร้ายต่อ
พราหมณ์ เพราะเกรงศีลจะขาด จึงถูกพราหมณ์นำ
ไปแสดงหาเงินในหมู่บ้านต่างๆ ฝ่ายพระมารดาและ
พี่น้องของพระภุชสีตต่างก็แยกย้ายออกตามหา
โดยนาคสุทนต์เป็นผู้เป็นพี่ชายได้ปลอมเป็นนักพรต
พร้อมด้วยพระธิดาอัจฉมณีผู้เป็นน้องสาวปลอมเป็น
กบได้มาพบพระภุชสีตขณะถูกนำไปแสดงหน้าพระ-
ราชวังนครพาราณสี ทั้งสองช่วยเหลือพระภุชสีต
ได้สำเร็จ เมื่อพระภุชสีตกลับมาสู่เมืองนาคก็ได้
รักษาต้อยต่อมาจนตลอดชีวิต

ปัณฑุปัตถราชชาดก

จันทกุมารชาดก

โมรชาดก

จันทกุมารชาดก

ครั้งหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าแสดงประทับที่เขาคิชฌกูฏ ทรงทราบว่าพระภิกษุทั้งหลายสนทนากลึงเรื่องพระเทวทัตพยายามปลงพระชนม์ชีพพระองค์ พระพุทธองค์จึงตรัสเทศนาเรื่องการเมืองการมีขันติอดทนอดกลั้นต่อการอาฆาตจองเวรซึ่งยอมให้ทุกข์แก่ผู้อาฆาตในที่สุดว่า

พระจันทกุมาร เป็นโอรสพระเจ้าเอกราชแห่งกรุงบุปผวดี พระเจ้าเอกราชมีบุโรหิตราชครูชื่อพราหมณ์กัณเฑาะหละ ซึ่งทำหน้าที่ถวายยอรรถธรรมและวินัจฉัยคติ บุโรหิตผู้นี้เป็นผู้ชอบรับสินบนจึงวินัจฉัยคติอย่างขาดความยุติธรรม วันหนึ่งมีการร้องทุกข์ขึ้น พระจันทกุมารได้ตัดสินคดีใหม่ให้ความยุติธรรม ผู้คนต่างสรรเสริญ พระเจ้าเอกราชจึงทรงตั้งพระจันทกุมารเป็นผู้วินัจฉัยคติแทน พราหมณ์กัณเฑาะหละจึงโกรธแค้น ผูกอาฆาตพระกุมารและได้ออกอุบายทูลพระเจ้าเอกราชว่าถ้าพระเจ้าเอกราชอยากไปเกิดในสวรรค์ให้บูชาด้วยพระราชบุตร พระราชธิดา พระมเหสี ข้างทรง โคเผือก ม้าทรง และเสนาบดี ให้คบบอย่างละสี่ พระเจ้าเอกราชหลงเชื่อ จึง

ทูตชาดก

โสมทัดชวดก

ภาพพาหุชาดก

ให้พราหมณ์แก้แค้นหาละจัตติบูชายัญ แม้พระบิดา และพระมารดาของพระเจ้าเอกราชทูลวิงวอน พระเจ้าเอกราชก็หาฟังไม่ แม้บางครั้งเมื่อพระราชบุตรและพระเจ้าหลานเธอจะทูลอ่อนวอน จนพระเจ้าเอกราชใกล้จะทรงใจอ่อน แต่พราหมณ์แก้แค้นหาละจัตติบูชายัญของพระราชาก็จะเพิกขวยยอมพระราชทานให้บูชายัญให้จงได้ พระจันทกุมารต้องมีขันตอดทนต่อการถูกทารุณกรรมด้วยวิธีต่างๆ แม้ในที่สุดถูกจับมัดดิน เตรียมถูกบูชายัญก็ตาม พระนางจันทเทวีมีเหลือของพระจันทกุมารต้องอธิษฐานขอเทพยดาทั้งปวงช่วยเหลือ ด้วยแรงอธิษฐานนั้นพระอินทร์จึงจำแลงกายเป็นยักษ์ใหญ่ถือกระบองเหล็กลุกเป็นไฟชูพระเจ้าเอกราชจนตกใจกลัว เลิกพิธีบูชายัญ พราหมณ์แก้แค้นหาละจัตติบูชายัญประชาชนลงทัณฑ์จนตาย แม้พระเจ้าเอกราชประชาชนก็จะลงทัณฑ์ด้วย แต่พระจันทกุมาร ได้ขอชีวิตไว้ พระเจ้าเอกราชถูกขับไล่ออกจากเมือง พระจันทกุมารได้รับการอภิเษกเป็นกษัตริย์ครองสมบัติสืบต่อมา จนตลอดพระชนมายุ

กุนธกุกุจนิลธวชาดก

พรหมนารถชาดก

พรหมนารถชาดก

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จไปแสดงธรรม พระเจ้ามคธ ๗ ลัทธิวนอุทยาน กรุงราชคฤห์นั้น พระพุทธองค์ได้ทรงทราบเรื่องที่เหล่าพราหมณ์และไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของพระเจ้ามคธ มีความสงสัยเรื่องการบรรพชาของชฎิลดาบส ๓ พี่น้อง พระพุทธองค์จึงให้ดาบสทั้ง ๓ นั้นประกาศตัวเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ท่ามกลางกลุ่มชนเหล่านั้น เหล่าอุบาสกอุบาสิกาต่างก็สรรเสริญพระบารมีของพระองค์ พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องของพระ-

นารถมหาพรหมที่ได้แสดงธรรมสั่งสอนพระเจ้าอังคิตราชแห่งนครมิถิลา ให้ละมิจฉาทิฐิ (ความเห็นผิด) ว่า

พระเจ้าอังคิตกษัตริย์นครมิถิลาทรงครองเมืองโดยธรรม พระองค์มีพระราชธิดาองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า รุจากุมารี ซึ่งเป็นผู้ที่ทรงศีลอุโบสถและทำทานเป็นนิจ พระราชบิดาจะพระราชทานทรัพย์สินเพื่อให้พระราชธิดาบริจาคทานทุกๆ ๑๕ วัน วันหนึ่งอำมาตย์ผู้ใหญ่ได้กราบทูลพระเจ้าอังคิตให้

ยาสังกชาดก

สังวรมหาราชชาดก

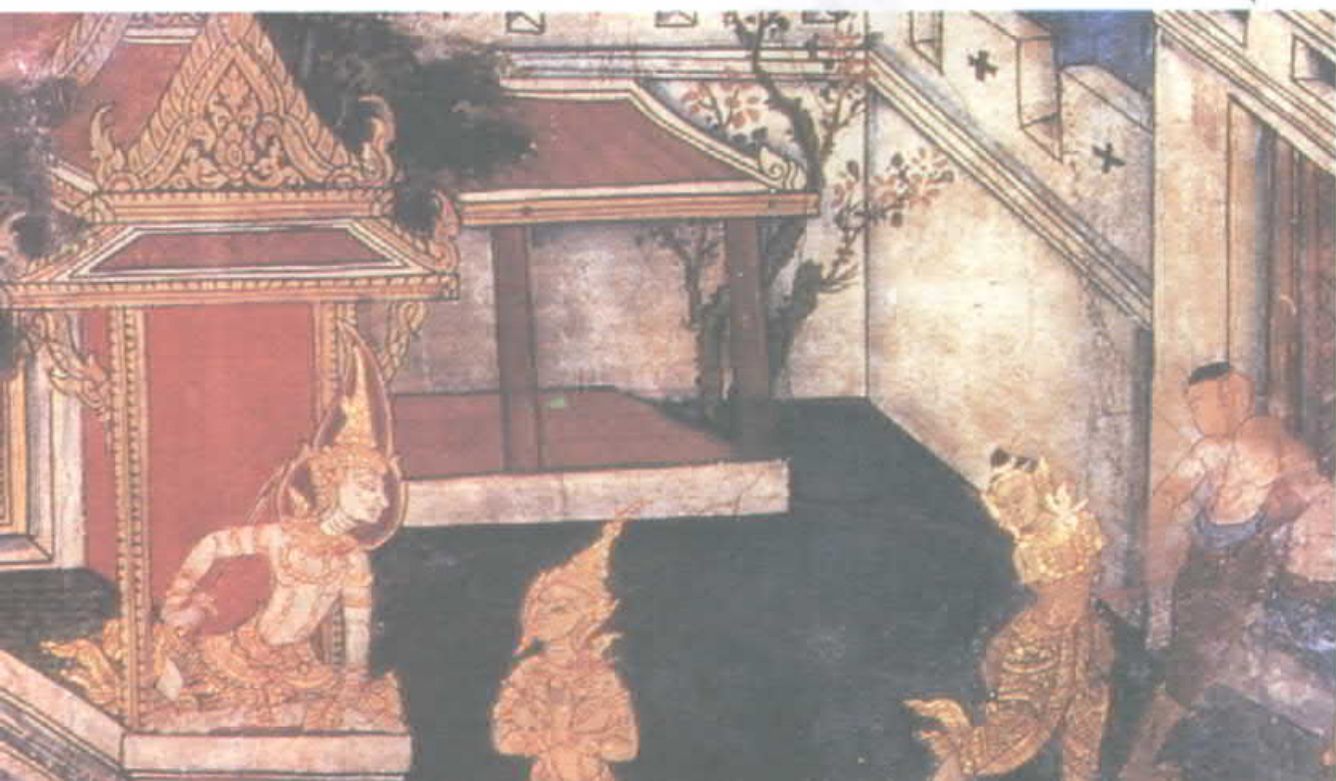
มิตตามิตตชาดก

อุทยชาดก

สนทนารวมกับนักบวชซีเปลือยคุณาชีวกะ ซีเปลือย
คุณาชีวกะได้กราบทูลพระองค์ว่าไม่มีบุญบาปในโลกนี้
และโลกหน้า และไม่ควรทำบุญทำทาน เมื่อคนเรา
ตายไปก็จะสูญสลายไป เมื่อมีผู้สนับสนุนคำกราบทูล
ของคณาชีวกะ พระเจ้าอังคตจึงหลงเชื่อ เมื่อกลับ
วังก็ทรงโปรดให้มีมหรสปริณเร้งไม่สนใจในกิจของ
แผ่นดิน ละเว้นการทำทานเสียทั้งสิ้น แม้พระราช
ธิดาจะกราบทูลอย่างไรก็ไม่เชื่อถือ พระนางจุจางจึง
ต้องตั้งสัตยาธิษฐานขอให้เทพยดาช่วยพระบิดาให้

พ้นจากทางมัวเมาตามมิจฉาทิฐินั้น ในกาลนั้นท้าว
มหาพรหมนามว่าพระนารทะได้จำแลงกายเป็นนัก
บวชเหาะลอยมาในอากาศแสดงธรรมเทศนาสั่งสอน
พระเจ้าอังคตให้ละมิจฉาทิฐิ เมื่อจะกระทำสิ่งใด
ก็ตามควรมื่อเบกขา (การวางใจเป็นกลาง) ใช้
ปัญญาพิจารณาให้รอบคอบ เมื่อเห็นว่าเป็นสิ่งดีมี
ประโยชน์ จึงเชื่อและปฏิบัติตาม พระเจ้าอังคตจึงตั้ง
อยู่ในทศพิธราชธรรมดังเดิม

มหาปทุมชาดก

ปาฏิหาริย์ชาตก

สุสานชาตก

วิรุณชาตก

ครั้งหนึ่งเหล่าพระภิกษุได้กราบทูลอาวธนาพระพุทธเจ้า ให้ทรงเล่าเรื่องพระปัญญาบารมีของพระองค์ พระพุทธองค์จึงทรงเล่าเรื่องพระวิรุณบัณฑิตซึ่งเป็นผู้มีความสามารถในการสั่งสอนธรรมเป็นเลิศว่า

พระวิรุณบัณฑิต เป็นปราชญ์ในราชสำนักของพระเจ้าอนนชยโกวฬยะแห่งกรุงอินทปัต พระวิรุณบัณฑิตจะเป็นผู้ถวายธรรมแก่พระราชาเป็นที่เชื่อถือเลื่องลือไปทั่ว วันหนึ่งพระเจ้าอนนชยได้เสด็จไปถือศีล ณ พระราชอุทยาน พญานาค พญาครุฑ และพระอินทร์ได้มาเจริญสมาธิบำเพ็ญสมณธรรม ณ อุทยานแห่งนั้นด้วย พระราชาทั้ง ๔ ต่างใคร่จะรู้ว่าศีลของผู้ใดจะประเสริฐกว่ากัน พระวิรุณบัณฑิตได้กราบทูลว่า ศีลของทั้ง ๔ พระองค์เลิศล้ำคุณธรรมเสมอกัน ทั้ง ๔ พระองค์จึงทรงปีติยินดี ได้พระราชทานรางวัลให้พระวิรุณบัณฑิต เมื่อพญานาคกลับถึงเมืองนาคแล้วได้พรรณานาคของพระวิรุณบัณฑิตให้พระมเหสีฟัง พระนางใคร่จะฟังธรรมบ้าง จึงออก

จุลลโพธิชาตก

วิรุฬชาตก

อุบายแสร้งประจบให้พระสวามีนำหัวใจของพระวิรุ-
 บันเจ็ดโดยเจ้าตัวต้องยืมตีมามอบให้ มิฉะนั้นนางจะ
 ถึงแก่ความตาย พญานาคจึงให้พระธิดาไปป่าว
 ประกาศว่าถ้าผู้ใดนำหัวใจพระวิรุบันเจ็ดมาได้จะ
 ยอมเป็นพระชายา อีกษัตริย์หนึ่งนามว่า ปุณณกษัตริย์
 เป็นผู้อาสาโดยออกอุบายไปทำพระเจ้าธนัญชัยเล่น
 สกาพนัน พระเจ้าธนัญชัยทรงพ่ายแพ้ ปุณณกษัตริย์
 จึงได้ตัวพระวิรุบันเจ็ด ปุณณกษัตริย์ได้พยายามฆ่า
 พระวิรุบันเจ็ดหลายครั้งหลายหนก็ไม่อาจทำอันตราย
 ได้ พระวิรุบันเจ็ดได้แสดงธรรมแก่ปุณณกษัตริย์จน
 เกิดความเลื่อมใสจะปล่อยตัวพระวิรุบันเจ็ดไป แต่
 พระวิรุบันเจ็ดยืนยันจะไปเมืองนาค ปุณณกษัตริย์จึง
 พาไปพบพญานาคและได้แสดงธรรมแก่พระมเหสี
 ของพญานาคตามความปรารถนาของพระนาง
 เพราะการแสดงธรรมคือหัวใจของพระวิรุบันเจ็ด
 นั้นเอง เมื่อพระวิรุบันเจ็ดได้กลับบ้านเมืองของตน
 แล้วก็ได้แสดงธรรมสั่งสอนประชาชนจนสิ้นอายุ

คันธาวชาตก

เวสสันดรชาดก

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดนิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์ เหล่าพระภิกษุได้กราบทูลอาราธนาพระพุทธเจ้า ให้ทรงเล่าเรื่องทานบารมีของพระองค์ พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องพระเวสสันดรซึ่งเป็นผู้มีคุณความดีโดยการบริจาคทานกันอย่างใหญ่ เพื่อมุ่งหวังพระโพธิญาณภายภาคหน้า

พระเวสสันดรเป็นโอรสพระเจ้าสัณ्डชัยและพระนางมุลลิตี แห่งนครสพิธิรัฐบุรี เมื่อยังทรงพระเยาว์

เวสสันดรชาดก

ทรงบริจาคทานเป็นอันมากตลอดมา เมื่อพระองค์มีพระชนมายุได้ ๑๖ พรรษาได้เสด็จขึ้นครองราชย์และอภิเษกกับพระนางมัทรี มีพระโอรสและพระธิดา มีนามว่า พระชาลิคุमार และพระกัณหาकुมารี ต่อมาเกิดภัยแล้งที่เมืองกลิงครรัฐประชาชนเดือดร้อนไปทั่ว แม้พระเจ้ากลิงครราชจะทรงถือศีล ๗ วัน แต่ก็ไม่มีผลใดดีขึ้น ยามาคยจึงให้พระองค์ทูลขอช้างคู่บารมีของพระเวสสันดร ซึ่งไปอยู่ที่ใดฝนจะไปรยปรายชุ่มชื้นไปทั่วแคว้น พระเวสสันดรก็ทรงบริจาค

อุปลานชาดก

สมิทชาดก

ชาครชาตก

ปทุมชาตก

ข้างสำคัญนั้นให้เมืองกลิงครฐไป ทำให้ชาวเมือง
สิพีรัฐบุรีโกรธแค้น ให้พระเจ้าสัญญาชัยเนรเทศพระ-
เวสสันดรออกจากพระนคร พระเวสสันดร พระนาง
มัทรี พระโอรส และพระธิดา เมื่อเสด็จออกจากเมือง
ก็ทรงบริจาคผ้าและรถเป็นทานอีก ในที่สุดต้องทรง
อุ้มพระโอรส และพระธิดา เสด็จเข้าป่าหิมพานต์และ
ทรงผนวชเป็นนักบวช บำเพ็ญศีลอยู่ในป่า วันหนึ่ง
พราหมณ์ชื่อชูชกได้ติดตามไปขอพระโอรส และ
พระธิดาเพื่อนำไปเป็นทาสรับใช้ พระเวสสันดรก็
พระราชทาน พระอินทร์เกรงว่าจะมีคนชั่วมาทูลขอ

อัญรูลักทชาตก

พระนางมัทรี จึงจำแลงกายเป็นนักบวชชรามาทูล
ขอพระนางมัทรี พระเวสสันดรก็ทรงยินดีพระ-
ราชทานให้เช่นกัน ส่วนเผ่าชูชกนั้นได้พาสองกุมาร
เดินทางไปถึงเมืองสิพีรัฐบุรี พระเจ้าสัญญาชัยทรงได้
สองกุมารจากชูชก พระราชทานรางวัลทั้งอาหาร
รสเลิศมาให้ชูชก ชูชกมีความโลภกินอาหารไม่หยุด
จนกระทั่งท้องแตกตาย พระเจ้าสัญญาชัยโปรดฯ ให้จัด
ขบวนเกี้ยวรถยศไปรับพระเวสสันดร และพระนางมัทรี
กลับเข้าเมือง พระเวสสันดรเสด็จขึ้นครองแผ่นดิน
พระองค์ทรงบริจาคทานตราบจนสิ้นพระชนมายุ

เรื่องทศชาติชาดกนี้ นิยมนำมาเขียนเป็นจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถเป็นอย่างมากในสมัยอยุธยาตอนปลาย และสมัยต่อมา ส่วนจิตรกรรมฝาผนังที่เป็นเรื่องชาดกอื่นๆ มีปรากฏเฉพาะในช่วงสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ ในสมัยรัตนโกสินทร์เท่านั้น ชาดกบางเรื่องมีความคล้ายคลึงกันและหลายเรื่องเป็นคุณธรรมเรื่องเดียวกัน ผู้ที่สนใจควรได้ศึกษาเนื้อความโดยละเอียดจากพุทธนิบาตชาดก ซึ่งนอกจากจะได้คติธรรมและจริยธรรมเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติแล้ว ยังจะได้ความเพลิดเพลินจากการอ่านอีกด้วย

เนื้อเรื่องย่อของนิทานชาดกเรื่องอื่นๆ ดังเช่น

สุชาติชาดก

สิตตชาดก

พันทนโมกขชาดก

วิบูลย์ชาติ

อหิทัณตวิบูลย์ชาติ

ลามครหิทธิกชาติ

จุลลขานุกตชาดก

กัมมแสนชาดก

จุลลกเศรษฐีชาดก

สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับที่สวนมะม่วง เมืองราชคฤห์ พระพุทธองค์ทรงปรารภถึงพระเถระจุลบันถก ที่มีความน้อยใจพระเถระผู้เป็นพี่ชายจึงปรารภนาจะสิกเป็นคฤหัสถ์ พระพุทธองค์ได้ให้พระเถระจุลบันถกตั้งจิตวิปัสสนา จนจิตปราศจากความโกรธ บรรลุพระอรหัตถ์ในวันนั้น เมื่อพระภิกษุสนทนาถึงเรื่องนี้ พระพุทธองค์จึงทรงตรัสเล่าเรื่อง จุลลกเศรษฐีผู้มีปัญญา ขณะเดินทางไปเฝ้าพระราชา พบหนูตายระหว่างทางจึงพูดว่า "ผู้ใดเก็บหนูนี้ไปจะสามารถประกอบภาระงานเลี้ยงดูภรรยาได้" ชายยากไร้

ผู้หนึ่งชื่อ จูพันตวาสิก จึงเก็บหนูนั้นไปขายแห่งหนึ่ง เพื่อให้เป็นอาหารแมว ได้เงินเล็กน้อยนำเงินไปซื้อน้ำอ้อย และแบ่งให้ช่างดอกไม้คนละเล็กละน้อย ช่างดอกไม้แต่ละคนให้ดอกไม้ตอบแทน เขานำดอกไม้ นั้นไปขาย วันหนึ่งมีลมพายุแรงเขาอาสาเก็บกิ่งไม้ ไปไม้จากผู้รักษาพระราชอุทยาน เมื่อได้รับอนุญาต เขาได้ให้น้ำอ้อยแก่เด็กๆ แลกเปลี่ยนกับการช่วย เก็บกิ่งไม้ เขาขายกิ่งไม้เหล่านี้ให้กับช่างหม้อหลวง เมื่อได้เงินมาแล้ว เขานำไปซื้อตุ่มใส่น้ำตั้งไว้หน้า ประตูเมือง เพื่อให้คนหาบน้ำได้ดื่มกัน ทำให้เขามี

หิรีชาตก

จุลลกเศรษฐีชาตก

สาเลียชาตก

เพื่อนมากมาย วันหนึ่งเขาได้ข่าวว่าจะมีพ่อค้าม้า นำ
ม้า ๕๐๐ ตัวมายังเมืองนี้ เขาจึงขอหญ้าจากคน
หาหญ้าคนละ ๑ ฟ่อน และขอรับรองว่า หากเขายัง
ไม่ขายหญ้า คนอื่นก็อย่าพึ่งขายด้วย พ่อค้าม้าจึง
ต้องจ่ายเงินให้จุฬินเตวาสิกเป็นจำนวนมาก ต่อมาเขา
ได้ข่าวว่าจะมีเรือสินค้าใหญ่มาที่ท่าเรือเมืองนี้ เขา
จึงคิดอุบายแสร้งเป็นพ่อค้าใหญ่ วางมัดจำสินค้ากับ
นายเรือไว้ เมื่อพวกพ่อค้าคนอื่นๆ ต้องการซื้อสินค้า
ในเรือนั้น จึงต้องจ่ายเงินขอเป็นหุ้นส่วนด้วย ทำให้
จุฬินเตวาสิกได้เงินเป็นจำนวนมาก เขาได้นำเงิน

ส่วนหนึ่งไปมอบให้จุลลกเศรษฐี เพื่อตอบแทนบุญ
คุณที่เป็นผู้แนะนำให้เขาเก็บหญ้าไปขาย ทำให้เขาได้
เป็นเศรษฐีในช่วงเวลาอันสั้น จุลลกเศรษฐีจึงยกธิดา
ให้แต่งงาน และมอบทรัพย์สินสมบัติให้จุฬินเตวาสิก

พระพุทธองค์ได้ตรัสสั่งสอนพระภิกษุทั้งหลาย
ว่าแม้ว่าจะมีทุนเพียงเล็กน้อย แต่ถ้าเรารู้จักสะสมที่
ละเล็กละน้อยด้วยความพยายามก็จะร่ำรวยขึ้นได้
เปรียบเสมือนพระภิกษุที่มีคุณความดีสะสมไว้เพียง
เล็กน้อย แต่พยายามสะสมคุณความดีให้เพิ่มพูน
มากขึ้น ก็จะบรรลุเป็นพระอรหันต์ได้เช่นกัน

วรรณไวโรชาดก

กฤษณทัตปุจฉา

กฤษณทัตปุจฉา

สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน ทรงทราบเรื่อง อนาถบิณฑิกเศรษฐีคบเพื่อนที่ต่ำกว่า บรรดาญาติและมิตรสหายพากันห้ามปรามว่าเป็น มิตรกาลกิณี พระพุทธองค์จึงตรัสเทศนาว่า "ขึ้นชื่อว่ามิตร แม้เทียมหัดกับตน แม้เลวกว่าตน แม้วิเศษกว่าตน ก็ควรคบ เพราะว่าคนทั้งหมดเหล่านั้นย่อม ช่วยภาระอันเกิดขึ้นแก่ตนได้" ซึ่งเรื่องทำนองนี้ เหมือนเรื่องในอดีต พระสงฆ์ทั้งหลายใคร่ทราบ เรื่องราวนั้น พระพุทธองค์จึงเล่าว่า

นานมาแล้วสมัยที่พระเจ้าพรหมทัตครองกรุง พาราณสี ในพระราชอุทยานมีเทพารักษ์อาศัยอยู่ ประจำต้นไม้ทุกต้น เทพารักษ์ประจำกอหญ้าคา (กฤษณทัต) เป็นเพื่อนสนิทกับเทพารักษ์ประจำต้นไม้ มงคล (สมุชกะ) ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพระราชา ครึ่งหนึ่งเสาของปราสาทชำรุด พระราชารับสั่งให้ ช่างไม้หาต้นไม้แก่นแน่นหนา มาซ่อมแซมเสานั้น พวกเขาไม่เข้าไปในพระราชอุทยาน เห็นต้นไม้มงคล ทำเป็นเสาปราสาทได้ จึงกราบทูลให้พระราชาทราบ

กุสณาทิชาดก

จตุรมังกรชาดก

พระราชาทรงอนุญาต พวกช่างไม้จึงได้นำเครื่อง
พลีกรรมไปบวงสรวงต้นไม้มงคลโดยตั้งใจจะตัดใน
วันรุ่งขึ้น

เทพารักษ์ประจำต้นไม้มงคลทราบว่าต้นไม้
ที่ตนอาศัยอยู่จะถูกทำลาย จึงร้องให้คร่ำครวญ
พวกเทพารักษ์อื่นๆ ไม่รู้ว่าจะช่วยเหลือประการใด
เทพารักษ์ประจำกอหญาคาทราบเรื่อง จึงกล่าวว่า
“ท่านอย่าวิตกไปเลย เราจะไม่ให้ตัดต้นไม้ นั้นได้”
พอรุ่งเช้าเมื่อช่างไม้ไปถึงต้นไม้มงคลนั้น เทพารักษ์
ประจำกอหญาคาจึงแปลงตัวเป็นกิ้งก่า วิ่งนำหน้า
ช่างไม้เข้าสู่โคนต้นไม้มงคลหายตัวเข้าไปในต้นไม้
แล้วโผล่ขึ้นที่ยอดต้นไม้ พวกช่างไม้เห็นดังนั้น จึง
เข้าใจว่าต้นไม้เป็นโพรง ไม่สมควรทำเป็นเสาปราสาท
จึงเลิกล้มความคิดที่จะตัดต้นไม้มงคลนั้น

เทพารักษ์ประจำต้นไม้มงคลจึงได้ลงสัณนิ
ษิต ณ ต้นไม้ดังเดิม และกล่าวสรรเสริญเทพารักษ์
ประจำกอหญาคาว่าสามารถช่วยเหลือตนได้ แม้ว่าจะ
เป็นเทพารักษ์ที่ต่ำศักดิ์กว่าก็ตาม

ปิ่นเน็กชาดก

ปลายิชาตก

ทุติยปลายิชาตก

มาตังคชาตก

ทุมเมธชาตก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเวฬุวัน ทรงทราบข่าวพระสงฆ์ในวัดกล่าวโทษพระเทวทัตว่ามีความริษยาพระองค์ พระพุทธองค์จึงทรงเล่าเรื่องราว

ในอดีตพระเจ้ามคธพระองค์หนึ่งครองกรุงราชคฤห์ ทรงมีช้างเผือกที่สมบูรณ์ด้วยลักษณะอันประเสริฐ ในวันหนึ่งพระองค์โปรดให้ตกแต่งพระนคร แล้วพระองค์ก็ทรงช้างเผือกเชือกนั้นเสด็จเลียบพระนครตามประเพณี เมื่อประชาชนทั้งหลายที่เฝ้าชมพระบารมีเห็นช้างพระที่นั่งมีความงดงาม จึงพากันสรรเสริญช้างเผือกด้วยประการต่างๆ ทำให้พระเจ้ามคธทรงแค้นเคืองและริษยา คิดหาทางที่จะฆ่าช้างเสีย จึงรับสั่งถามความจากข้าราชบริพารว่า "เจ้าสอนช้างตัวนี้ดีแล้วหรือ" ความจากตอบว่า "สอนดีแล้วพะย่ะค่ะ" พระองค์จึงรับสั่งให้ความจากนำช้างขึ้นสู่ยอดเขา เมื่อถึงยอดเขาก็รับสั่งให้ความจากนำไปยังปากเหว แล้วให้ความจากสั่งช้างให้ยืนสามขา ช้างก็ทำได้ พระองค์จึงรับสั่งให้ยืนเฉพาะสองขาหน้า ช้างก็ทำได้ พอให้ยืนเฉพาะสองขาหลัง หรือยืนเพียงขาเดียว ช้างก็ทำได้โดยไม่ตกลงไปในเหว เมื่อพระองค์เห็น

ว่าไม่สามารถฆ่าช้างได้ จึงรับสั่งให้ควาญช้างส่งให้ช้างยืนบนอากาศ ควาญช้างจึงรู้ว่าพระองค์มีประสงค์ที่จะให้ช้างตกเหวตาย จึงกระซิบที่หูช้างว่า “พระราชพระองค์นี้ต้องการให้ท่านตกเหวตาย ท่านไม่ควรอยู่กับพระองค์ ถ้าท่านสามารถเหาะไปได้ จงพาเราเหาะไปกรุงพาราณสีเถิด” เมื่อช้างได้ยินเช่นนั้นก็ลอยเหาะขึ้นไปอยู่บนอากาศ ควาญช้างจึงทูลพระราชาว่า “ช้างเชือกนี้มีบุญฤทธิ์ สมควรเป็นของกษัตริย์ที่มีบุญญาธิการเช่นกัน ไม่สมควรกับผู้ที่มีบุญน้อยเช่นพระองค์” แล้วแสดงธรรมต่อพระราชาว่า “ผู้ที่ไว้บุญญา (ทุมเมชะ) ได้บริวารเป็นสมบัติแล้ว ก็ประพฤติดังสิ่งอันไม่เป็นประโยชน์แก่ตน เพราะมัวเมาในยศ ไม่รู้จักสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ ย่อมประพฤติกว้างขวางให้แก่ตัวเองและผู้อื่น” ครั้นแล้วช้างเผือกก็พาควาญช้างเหาะไปสู่กรุงพาราณสี เมื่อพระเจ้าพาราณสีทราบเรื่องทั้งหมด จึงให้แต่งพระนครให้ช้างพักอาศัยในสถานที่สำหรับช้างมงคลและแบ่งพระราชสมบัติออกเป็นสามส่วน ให้ช้างเผือก ควาญช้าง และพระองค์คนละส่วน ตั้งแต่นั้นมาราชสมบัติทั่วทั้งชมพูทวีปก็ตกในอำนาจของพระเจ้าพาราณสีทั้งสิ้น

มادتโกลกชาดก

อุปาหนชาดก

กาฬาวชาดก

กุลาวกชาดก

ครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตะวัน ทรงทราบเรื่องพระภิกษุรูปหนึ่งฉันน้ำที่ไม่กรองมี ตัวสัตว์เข้าไปด้วย พระพุทธองค์จึงตรัสว่าสมัยหนึ่ง เมื่อพระอินทร์พ่ายแพ้ต่อคัตรู ก็ยอมเสียสละชีวิต ของพระองค์เองโดยไม่ยอมฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และทรง เล่าว่า

ในอดีตกาลมีชายผู้หนึ่งชื่อ มหมาณพ เป็น ผู้ที่รักชาติศัลหา เป็นประจำและได้ชักชวนสหายทั้ง ตำบลให้รักชาติและช่วยกันสร้างถนน ขุดบ่อน้ำ สร้างศาลา ทำให้พ่อบ้านของหมู่บ้านโกรธแค้น เพราะสูญเสียรายได้จากชาวบ้านที่เคยดื่มสุรา และ ฆ่าสัตว์ จึงไปฟ้องพระราชาว่าพวกเหล่านี้เป็นโจร พระราชามีได้สอบสวนให้จับตัวมาให้ช้างเหยียบ แต่ ช้างทุกตัวไม่ยอมเข้าใกล้ ต่างหนีไปสิ้น พระราชา

ทรงเลื่อมใสจึงพระราชทานทรัพย์สมบัติให้พวกเขา นำไปทำบุญได้ตามใจชอบ

เมื่อสิ้นชีวิต มหมาณพได้ไปเกิดเป็นพระอินทร์ ในเวลานั้นพวกกอสูรอาศัยอยู่บนสวรรค์ พระอินทร์ จึงให้พวกกอสูรดื่ม น้ำทิพย์จนเมาและให้ไปอยู่ที่ เชิงเขาสิเนรุ พวกกอสูรจึงโกรธแค้นยกพวกขึ้นมา โจมตี พระอินทร์พ่ายแพ้เสด็จหนีไปทางมหาสมุทร ไปถึงป่าไม้ ด้วยกำลังของราชรถของพระองค์ ทำให้ ต้นไม้ถูกทำลาย ลูกนกครุฑ (กุลาวก) ทั้งหลาย ร่วงหล่นลงในท้องทะเล เมื่อพระองค์ทรงเห็นดังนั้น จึงตรัสว่า "ลูกนกครุฑทั้งหลายเหล่านี้ลำบากเพราะ พวกเรา เราจะยอมเสียสละชีวิตตนเอง จะไม่ยอม ฆ่าสัตว์" และให้ถอยทัพกลับไปสู่สวรรค์ดังเดิม ฝ่าย พวกกอสูรเมื่อเห็นพระราชรถของพระอินทร์กลับมา ก็

กุลาวกชาดก

พิกษาพิก

คิดว่าคงมีกำลังไฟพลเพิ่มเติม จึงพากันหวาดกลัว
หนีกลับไปอยู่พิภพอสูร พระอินทร์จึงสามารถกลับ
มาครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ได้ดังเดิม

นางสุชาดา ภรรยาคนหนึ่งของมพมาณพ
เพราะไม่ได้ทำบุญกุศลจึงได้ไปเกิดเป็นนกกระยางใน
ป่าแห่งหนึ่ง พระอินทร์จึงเสด็จไปพานางมาชม
สวรรค์ และบอกนางรักษาศีลห้าให้ได้ นางจึงเริ่ม
รักษาศีลแต่นั้นมา พระอินทร์ต้องการทดสอบนาง
โดยแปลงร่างเป็นปลา เมื่อรู้ว่านางรักษาศีลจริงพระองค์
จึงกลับไปสู่สวรรค์ดังเดิม

ต่อมานางได้เกิดเป็นมนุษย์ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
พระอินทร์แปลงกายเป็นคนแก่ นำผักทองเต็มรถ
และร้องประกาศว่าจะให้กับผู้ถือศีลเท่านั้น นางสุชาดา
เป็นผู้เดียวที่รักษาศีล พระอินทร์จึงให้ผักทองแก่

นางทั้งหมด และเสด็จกลับไป นางสุชาดาก็รักษาศีล
ต่อมาจนสิ้นชีวิต

ต่อมานางก็เกิดเป็นธิดาของจอมอสูร มีรูปร่าง
สวยงามมาก จอมอสูรได้ประชุมเหล่าอสูรเพื่อให้ธิดา
เลือกคู่ เมื่อถึงวันเลือกคู่พระอินทร์ได้แปลงกายเป็น
อสูรมาร่วมด้วย ด้วยอำนาจความรักดังเดิม นางจึง
เลือกพระองค์ พระอินทร์จึงพานางสู่สวรรค์

เมื่อพระพุทธรองค์เล่าเรื่องแล้วจึงทรงตำหนิ
พระภิกษุว่าเมื่อก่อนบัณฑิตทั้งหลายแม้เมื่อเสวย
ราชสมบัติในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ยังยอมสละชีวิตตัวเอง
ไม่ยอมกระทำการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต แต่พระภิกษุสงฆ์
บรรพชาในพระพุทธศาสนากลับด้นน้ำที่มีตัวสัตว์
โดยมิได้กรอง

มัจจุรณทลิตาตก

เสด็จสุชาดาตก

อุรคชาตก

อสังกษณชาตก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน ทรงทราบว่าพระสงฆ์สนทนากันในโรงธรรมถึงพราหมณ์ผู้ทำหน้าที่ตรวจลักษณะของพระแสงดาบว่า หากเจ้าของดาบคนใดให้สินจ้างรางวัลก็จะกล่าวว่า ดาบนั้นสมบุรณด้วยลักษณะเป็นมงคล ถ้าไม่ให้รางวัลก็จะตำหนิดาบนั้นว่ามีลักษณะไม่ดี ต่อมามีช่างดาบคนหนึ่ง เมื่อทำดาบเสร็จก็โรยพริกป่นลงในฝักดาบ แล้วนำมาถวายพระราชา พระองค์ให้พราหมณ์ผู้นั้นตรวจสอบ พอชักดาบออกมา พริกป่นก็เข้าจุมูก จึงจามออกมาทำให้จุมูกถูกคมดาบแทงไป พระพุทธองค์จึงตรัสแล้วว่าเรื่องนี้เคยมีแล้ว

รุกขธรรมชาตก

นารานันทชาตก

ในอดีต ดังนี้

ในอดีตกาลเมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองกรุงพาวานสินัน พระองค์ก็มีพราหมณ์ผู้ทำหน้าที่ตรวจพระแสงดาบ (อสังกษณพราหมณ์) ซึ่งทำตนเหมือนดังพราหมณ์ที่พระสงฆ์สนทนากัน เมื่อจุมูกถูกคมพระแสงดาบแล้ว พระเจ้าพรหมทัตทรงให้แพทย์รักษาจนหาย และทำจุมูกปลอมด้วยครั่งให้ อนึ่งพระเจ้าพรหมทัตมี พระธิดาซึ่งรักใคร่อยู่กับพระเจ้าหลานเธอ แต่พระองค์ทรงคิดว่าจะให้พระราชธิดาอภิเษกกับเจ้าชายเมืองอื่น ดังนั้นพระองค์จึงทรงแยกพระราชธิดากับพระเจ้าหลานเธอให้ไปประทับคนละที่

โคธชาตก

พุทธทชาดก

ต่อมาพระเจ้าหลานเธอให้หญิงคนทรงคิดอุบายที่จะทำให้พระราชธิดาออกจากวัง คนทรงจึงไปกราบทูลพระราชาว่า พระธิดามีลักษณะกาลกิณี ต้องไปเสาะหาที่สุสาน พระราชาจึงให้พระราชธิดาเสด็จไปสุสานพร้อมบริวารจำนวนมาก นางคนทรงได้บอกกับเหล่าบริวารที่ติดตามพระราชธิดาว่า เวลาที่พระราชธิดาประทับอยู่บนแท่น คนตายจะจามแล้วฟื้น ขึ้นมาและจะจับตัวผู้ที่พบขอให้ระวังตัวให้ดี ขณะทำพิธีนั้นพระเจ้าหลานเธอแสร้งทำเป็นคนตายประทับอยู่ได้เพียง ทรงสุดคมพริกแล้วจามขึ้น หญิงคนทรงรีบร้องโวยวายแล้วหนีไปก่อน บริวารคนอื่นๆ ก็หนีตามกันไปหมด พระเจ้าหลานเธอจึง

อัมปทานชาดก

นำพระราชธิดาไปยังตำหนักของพระองค์ได้ หญิงคนทรงได้ไปกราบทูลพระราชา พระองค์ทรงเห็นใจ จึงพระราชทานสมบัติให้พระเจ้าหลานเธอ และให้อภิเษกกับพระราชธิดา

วันหนึ่ง ขณะที่อัสลักขมพราหมณ์เข้าเฝ้า พระเจ้าหลานเธอพระราชองค์ใหม่อยู่กลางแจ้งแดดครั่งได้ละลาย จมูกจึงแห้งเช่นเดิม พระองค์จึงได้รับสั่งว่า ท่านอย่าได้เสียใจ การจามอาจดีกับคนหนึ่ง แต่อาจไม่ดีกับคนหนึ่ง จมูกท่านแห้งเพราะการจาม แต่พระองค์ได้ราชสมบัติและพระราชธิดาเพราะการจามเช่นกัน

มันธาตุราชชาดก

อัสลักขมชาดก

ปุตติมังสชาติก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในวัดพระเชตุวัน ทรงปรารภถึงความประพฤติของพระภิกษุหลายรูปว่าประพฤติไม่เหมาะสม พระพุทธองค์จึงประชุมพระภิกษุเหล่านั้นพร้อมกันแล้วตักเตือนว่า กิริยาไม่สำรวมจะนำความเสื่อมมาให้ ดังเช่น เจ้าสุนัขจิ้งจอกปุตติมังสะ พระพุทธองค์ทรงเล่าว่า

ในอดีตกาล ณ ป่าทิมพานต์ เป็นที่อาศัยของแพะเป็นจำนวนมาก และที่ถ้ำแห่งหนึ่งไม่ไกลกันก็เป็นที่อยู่อาศัยของสุนัขจิ้งจอกสองตัวตัวเมีย สุนัขจิ้งจอกตัวผู้ชื่อ ปุตติมังสะ สุนัขจิ้งจอกทั้งสองตัวนี้ได้จับแพะกินเป็นอาหารจนร่างกายอ้วนพี ในกลุ่มแพะนี้แม่แพะอยู่ตัวหนึ่งมีปัญหาฉลาดหลักแหลม ปุตติมังสะไม่สามารถจับกินเป็นอาหารได้ จึงได้ออกอุบายให้สุนัขจิ้งจอกตัวเมียทำทีเข้าไปตีสนิทเพื่อหลอกลวงมาให้มันจับกินเสีย นางสุนัขจิ้งจอกจึงทำตามอุบาย เข้าไปตีสนิทกับนางแพะจนเป็นเพื่อนกัน

วันหนึ่ง นางสุนัขจิ้งจอกแสร้งร้องให้คว่ำครวญว่า ตัวของมันตายเสียแล้วให้แม่แพะไปช่วยจัดการศพ แม่แพะก็คิดระแวงว่า สุนัขจิ้งจอกตัวผู้เป็นผู้ที่เต็มไปด้วยอุบาย จับแพะอื่นๆ กินเป็นอาหารไปมากแล้ว ไม่สมควรจะเข้าใกล้ แต่ก็ทน

ปุตติมังสชาติก

สุหนุชาดก

สุหนุชาดก

ยันตราดก

หักกชาดก

จตุรมุฏราชาดก

การอ้อนวอนของนางสุนัขจึงจอกที่เป็นเพื่อนไม่ได้ จึงตามนางสุนัขจึงจอกไป แต่คอยระวังตัวอยู่โดยให้นางสุนัขจึงจอกเดินนำมาก่อน สุนัขจึงจอกบูติมั่งสะ ได้ยินเสียงมีเท้าจึงผงกหัวขึ้นซ้ายตามอง แะเห็น ตั้งนั้นจึงวิ่งหนีไป สุนัขจึงจอกบูติมั่งสะต่อนางสุนัขจึงจอกว่าทำให้แม่แะหนีไป นางสุนัขจึงจอก จึงตอบกลับว่า "ที่แม่แะหนีไปเพราะเจ้าใจเฝ้า ไม่ ไตร่ตรอง ทำทำเป็นตายแต่ผงกหัวขึ้นมามองในเวลา ไม่สมควร ทำให้แม่แะรู้ตัววิ่งหนีไปได้" นางสุนัข- จึงจอกได้ทำอุบายอีกโดยไปหานางแะแล้วกล่าวว่า เมื่อแม่แะมานั้นสามีนางได้พินขึ้น ขอให้แม่แะไป ร่วมแสดงความยินดีด้วย แต่แม่แะก็รู้ว่าเป็นอุบาย หลอกลวงเช่นเดิม จึงบอกว่าจะไปร่วมแสดง ความยินดีพร้อมๆ กับบริวารซึ่งเป็นพวกสุนัข จำนวนมาก ขอให้นางสุนัขจึงจอกเตรียมอาหารไว้ ถ้าพวกสุนัขไม่ได้กินอาหารก็จักฆ่าทั้งสองตัวกิน เป็นอาหาร นางสุนัขจึงจอกได้ฟังดังนั้นก็กลัวและ รีบกลับไปบอกสุนัขจึงจอกบูติมั่งสะ แล้วพากันหนีไป จากถ้ำแห่งนั้น

สาเกตชาดก

มหาธรรมปาลชาดก

ขรัลสรชาดก

วิภาวดีชาดก

มหาธรรมปาลชาดก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึงนครกบิลพัสดุ์เป็นครั้งแรกนั้น เสด็จประทับ ณ วัดนิโครธาราม ทรงปรารภถึงพระเจ้าสุทโธทนะ พระราชบิดาของพระองค์ว่าทรงไม่เชื่อชาวที่มีผู้มากราบทูลว่า เจ้าชายสิทธัตถะได้สิ้นพระชนม์ในระหว่างที่ออกอาหารบำเพ็ญเพียร โดยพระราชบิดาทรงเชื่อว่าพระพุทธองค์จะไม่สิ้นพระชนม์ถ้ายังไม่ได้ตรัสรู้ พระพุทธเจ้าจึงทรงเล่าว่าเรื่องดังกล่าวนี้เคยมีในอดีตดังนี้

หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชื่อว่า ธรรมปาลคาม มีพราหมณ์ผู้หนึ่งที่ชื่อธรรมปาลเช่นกันมีลูกชายชื่อ ธรรมปาลกุมาร บิดาได้ส่งให้ไปศึกษาเล่าเรียนที่นครตักกสิลาในสำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ ระหว่างที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่นั้น ลูกชายคนโตของอาจารย์ถึงแก่กรรมทำให้บรรดาญาติพี่น้องและอาจารย์ต่างเสียใจร้องไห้คร่ำครวญว่าตายตั้งแต่ยังเป็นหนุ่มแน่น ธรรมปาลกุมารมีความสงสัย และได้กล่าวว่าที่หมู่บ้านของตน คนจะไม่ตายตั้งแต่ยังเป็นหนุ่ม แต่จะตายเมื่อแก่แล้วเท่านั้น อาจารย์ของธรรมปาลกุมารได้ฟังก็ไม่เชื่อถือ ต้องการพิสูจน์ความจริง จึงมอบหมายกุมารธรรมปาลให้ทำหน้าที่สั่งสอนลูกศิษย์

มหาเบ็งคลชาดก

กณเวรีชาดก

คนอื่น ส่วนตนนำกระตูกแพะเดินทางไปยังหมู่บ้าน
ธรรมपालคาม บิดาของธรรมपालกุมารได้ต้อนรับ
อาจารย์อย่างดี อาจารย์ได้นำกระตูกแพะให้บิดา
ธรรมपालกุมารดู แล้วบอกว่า นี่คือกระตูกของลูกชาย
ท่าน บิดาของธรรมपालกุมารได้ฟังก็หัวเราะ ชาวบ้าน
คนอื่นๆ ที่ได้ฟังต่างพากันหัวเราะขบขัน และบอก
กับอาจารย์ว่า ท่านคงจะเข้าใจผิดแล้ว คนในหมู่บ้าน
เราจะไม่ตายในเวลาไม่สมควร เพราะทุกคนที่นี่มีธรรม
คุ้มครอง พวกเราต่างประพฤติดนอยู่ในธรรม รักษา
ศีล ไม่กรรมดีเป็นที่ตั้ง ไม่กล่าวคำมุสา ไม่ประพฤ
ติผิดในกาม บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ งดเว้นการ
ฆ่าสัตว์ คบคนดี และมองคนในแง่ดี ดังนั้นพวกเรา
จึงไม่ตายเมื่อเป็นหนุ่มสาว

อาจารย์ของธรรมपालกุมารได้ฟังเช่นนั้น
จึงกล่าวขอโทษต่อบิดาของธรรมपालกุมาร และขอ
นำธรรมทั้งหลายไปอบรมสั่งสอนศิษย์และคนใน
หมู่บ้านของตน หลังจากนั้นจึงกลับมาที่นครดักกิลลา
และถ่ายทอดศิลปศาสตร์ทั้งปวงแก่ธรรมपालกุมาร
จนจบสิ้น และส่งกลับหมู่บ้านธรรมपालดังเดิม

อภาลราวีชาดก

ยัญญานชาดก

โรหนมิตชาดก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับในวัดพระเชตุวัน ทรงทราบว่าพระสงฆ์สนทนากันเรื่องวีรกรรมของพระอานนท์ผู้สละชีวิตเพื่อพระองค์ พระพุทธองค์จึงตรัสว่าในอดีตกาลก็มีเรื่องนี้เช่นกัน และประทานเล่าเรื่องในอดีตดังนี้

ในอดีตเมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองกรุงพาราณสีนั้น พระมเหสีของพระองค์ทรงพระสุบินเห็นกวางป่าชนสีทอง ก็นึกอยากได้จึงสร้างทำเป็นประชาวและทูลพระราชาว่า อยากจะได้กวางที่มีชนสีทอง พระราชาจึงมีพระราชโองการให้นายพรานไปจับกวางนั้นมาถวาย พรานได้เดินทางเข้าป่าตามหาฝูงกวางจนพบ และทำดักบ่วงเชือกหนึ่งไว้ตรงทางที่กวางจะลงกินน้ำ วันหนึ่งพญากวางโรจนะลงกินน้ำจึงติดบ่วงของนายพราน แต่ก็ระงับความตระหนกตกใจไว้ไม่แสดงอาการผิดปกติ ด้วยเกรงว่าฝูงกวางทั้งหลายจะตกใจวิ่งหนีไปไม่ได้ดื่มน้ำเมื่อกวางทั้งหลายดื่มน้ำเสร็จแล้ว พญากวางโรจนะจึงดึงกระชากบ่วงเชือกจนกระทั่งเอ็นที่ขาขาด เมื่อเห็นว่าบ่วงเชือกไม่ขาดแน่นนอน จึงร้องขึ้น ฝูงกวางต่างตกใจกลัววิ่งหนีไป กวางน้อยชายและน้อยสาวได้ย้อนกลับมาหาพญากวาง พญากวางโรจนะขอให้ทั้งสองรีบหนีไปและให้กลับไปทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝูงแทนตน แต่กวางทั้งสองยืนยันไม่ยอมไป ดังนั้นเมื่อนายพรานถือหอกเดินเข้ามาจึงได้เห็นกวางทั้ง ๓ ด้วยยืนเรียงกันอยู่ ด้วยความประหลาดใจจึงสอบถามว่า “กวางเหล่านี้เป็นอะไรกับท่านหนอ พันบ่วงมาแล้ว กลับเข้าไปหาท่านซึ่งติดบ่วง ไม่ประสงค์จะ

โรหนมิตชาดก

ทศสารชาตภ

ทอดทั้งท่าน แม้เพราะเหตุเห็นแก่ชีวิต" พญากวาง
ตอบว่า "ข้าแต่พราณ เขาทั้งหลายเป็นพี่น้องร่วมอุทร
มารดาเดียวกับข้าพเจ้า จึงไม่ประสงค์จะทิ้งข้าพเจ้า
แม้เพราะเหตุเห็นแก่ชีวิต" กวางน้องชายเห็นว่าพราณ
มีจิตใจเมตตาจึงกล่าวว่า "พญากวางนี้ดูแลกวางทั้งฝูง
เป็นผู้สมบุรณ์ด้วยศีล มีจิตใจเมตตาต่อสัตว์ทั่วไป
มีปัญญาและเลี้ยงดูพ่อแม่ที่ตาบอด หากท่านร่ำ
พญากวางก็เท่ากับท่านร่ำพวกเราทั้ง ๕ ขอให้ท่าน
จงปล่อยพญากวางเถิด" นายพราณได้ยินจึงเกิดความ
เลื่อมใสรับแก้ปวงเชือกปล่อยพญากวาง แล้วค่อยๆ
กระชับเนื้อเอ็นหนังให้เข้ากัน ด้วยอนุภาพความ
เมตตาของนายพราณและบารมีของพญากวางเอ็น
หนังและเนื้อจึงเชื่อมต่อกันสนิท พญากวางได้ให้นาย
พราณลูบหลังตนเพื่อให้ได้ขนสีทองกลับไปถวายพระ
ราชาและพระเทวี และให้นายพราณแสดงธรรมว่า
ด้วย ราชธรรม ๑๐ ประการ แก่พระราชาและพระ
เทวี

เมื่อนายพราณเล่าเรื่องราวทั้งหมด และถวาย
ขนสีทองกับพระราชาและพระเทวี พร้อมทั้ง
แสดงธรรมแทนพญากวางแล้ว ทั้งสองพระองค์ทรง
พอพระทัย ได้พระราชทานทรัพย์สมบัติมากมายกับ
นายพราณ และขอให้นายพราณตั้งอยู่ในศีลห้าอย่าได้
มีอาชีพในการทำบาปต่อไป นายพราณได้นำสมบัติ
ทั้งหมดมอบให้บุตรภรรยา แล้วออกบวชเป็นฤๅษี
ในป่า ตั้งอยู่ในศีลธรรมจนสิ้นชีวิต

นังคลีสชาติก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับใน
วัดพระเชตุวัน ทรงทราบว่ามีพระสงฆ์สนทนากันว่า
พระเถระโสดุทหายไม่รู้จักกาลควร และไม่ควร กล่าว
วาจาอันมีจำกัดครอบไปหมด พระพุทธองค์จึงทรง
ตรัสสอนเรื่องวาจาอันจำกัด ดังนี้

อาจารย์ทิศาปาโมกข์ผู้หนึ่งสอนลูกศิษย์
๕๐๐ คนในกรุงพาราณสี มีลูกศิษย์คนหนึ่งเป็นคน
ปากเพียรพยายามและปฏิบัติต่ออาจารย์ดี แต่ไฉน
ไม่สามารถเล่าเรียนอะไรได้ วันหนึ่งหลังจากที่ลูกศิษย์
ผู้นั้นปรนนิบัติอาจารย์เสร็จแล้ว อาจารย์ได้ชี้ให้
หนูนขาเตี้ยให้สูงขึ้น เขาหาเครื่องหนูนขาเตี้ยได้
ข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งหาไม่ได้ จึงใช้ขาของตนหนุน
แทนไว้จนสว่าง เมื่ออาจารย์ตื่นขึ้นสอบถามได้ความ
อาจารย์ก็ได้แต่สลดใจว่า “มาดพนนี้ดีต่อเรานัก แต่
ไฉน จะทำอะไรจึงจะให้มาดพนนี้เป็นบัณฑิตได้
หนอ” อาจารย์จึงคิดอุบายที่จะทำให้ลูกศิษย์นี้เป็น
บัณฑิต ด้วยการให้ลูกศิษย์ตอบคำถามโดยอธิบาย
เปรียบเทียบ อาจารย์ได้สั่งลูกศิษย์ผู้ว่า “เมื่อเจ้า
ไปหาพื้นและอาหาร พบเห็นหรือบริโภคล้างโดยขอให้

กลัดทุกชาติก

ปูณณทิตชาติก

พราหมิตตชาติก

กลับมารายงานอาจารย์" วันหนึ่งลูกศิษย์กลับมา
รายงานอาจารย์ว่าเห็นงู อาจารย์จึงถามว่างูมีรูปร่าง
อย่างไร เขาตอบว่าเหมือนงอนไถ (นังคัลลสะ) อาจารย์
พอใจว่าสามารถเปรียบเทียบได้ วันต่อมาเขาก็มา
รายงานว่าพบช้าง อาจารย์ถามว่าช้างมีรูปร่าง
อย่างไร เขาก็ตอบว่าเหมือนงอนไถ อาจารย์จึงนึก
ในใจว่าวงของช้างก็เหมือนงอนไถ อาจารย์จึงนั่งเสีย
อีกวันหนึ่งเขาก็มารายงานว่าวันนี้ข้าพเจ้าพบบริโศก
อ้อย อาจารย์ก็ถามว่าอ้อยมีลักษณะเหมือนอะไร
เขาตอบว่าเหมือนงอนไถ อาจารย์เห็นว่าตอบสมเหตุ
สมผลจึงนั่งเสีย วันหนึ่งเขามารายงานว่าวันนี้ข้าพเจ้า
พบบริโศกบนน้ำอ้อยกับน้ำส้มและน้ำนม อาจารย์จึง
ถามว่าน้ำส้มและน้ำนมเป็นอย่างไร เขาก็ตอบ
เหมือนเดิมว่าเหมือนงอนไถ อาจารย์จึงทราบได้ว่า
ลูกศิษย์ผู้นี้ไม่สามารถสอนได้ แล้วกล่าวว่า "วาจา
อันจำกัด คนโง่กล่าวครอบไปหมด มาดเพนี้ไม่รู้จัก
น้ำส้ม ไม่รู้จักงอนไถ ย่อมสำคัญน้ำส้มและน้ำนมว่า
เป็นงอนไถ"

อโศกมนตชาดก

ปโรตชาดก

อัมพชาดก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับในวัดพระเชตุวัน ทรงทราบว่าพระสงฆ์สนทนากัน เรื่องพราหมณ์ชาวเมืองสาวัตถีผู้หนึ่ง เมื่อบวชในพระพุทธศาสนาเป็นผู้สมบุรณ์ด้วยวัตร เช่น ดักน้ำไว้ใช้ในอุโบสถ กวาดวิหารและบริเวณต่างๆ และให้น้ำดื่มแก่ผู้คนทั่วไป มีผู้เลื่อมใสศรัทธาเป็นจำนวนมาก จึงได้ถวายอาหารพระสงฆ์ผู้นี้เป็นประจำ ทำให้พระสงฆ์จำนวนมากที่อยู่ด้วยมีความสุข พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องราว

ในอดีตเมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองกรุงพาราณสีนั้น มีพราหมณ์ชาวเมืองพาราณสีคนหนึ่ง ออกบวชเป็นฤาษี พร้อมด้วยดาบสอีก ๕๐๐ คน อาศัยอยู่ที่เชิงเขาในป่าหิมพานต์ ครั้นถึงหน้าแล้ง น้ำในที่นั้นแห้งหมด สัตว์ต่างๆ พากันลำบาก อตอยากเพราะขาดน้ำ ดาบสคนหนึ่งจึงคิดไม้ทำเป็นรางวิดน้ำ ให้ทานน้ำแก่สัตว์เหล่านั้น สัตว์จำนวนมากพากันมาน้ำ ทำให้ดาบสผู้นั้นไม่มีเวลาไปหาอาหาร ร่างกายผอมโซ แต่ก็ยังให้ทานน้ำแก่สัตว์ เช่นเคย พวกสัตว์ทั้งหลายจึงตกลงกันว่า สัตว์ตัวใดจะไปตักน้ำจะต้องหาผลไม้ไปฝากดาบสตามกำลังของตนด้วย ตั้งแต่นั้นมาดาบสนั้นได้รับผลไม้ เช่น ผลมะม่วง (อัมพะ) จากพวกสัตว์เป็นจำนวนมาก ทำให้ดาบสทั้ง ๕๐๐ คน ได้อาศัยอาหารจากดาบสรูปเดียวผู้นั้น

กุมมาสบัณฑิตชาดก

นามสัทธิดาตก

อุปสังฆนุปชาตก

กัมพชาตก

ลูกปัญญาชาดก

กฎาทกชาดก

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน ทรงปรารภถึงพระภิกษุที่ชอบกล่าวโอ้อวด จึงตรัสสั่งสอนเรื่องในอดีต ดังนี้

ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองกรุงพาราณสี มีเศรษฐีผู้หนึ่งมีภรรยาซึ่งคลอดบุตรเป็นชายในวันเดียวกับนางทาสซึ่งคลอดบุตรเป็นชายเช่นกัน เด็กทั้งสองเติบโตขึ้นพร้อมกัน เรียนหนังสือด้วยกัน ลูกของนางทาสชื่อ กฎาทกะ โตขึ้นทำหน้าที่เป็นนายคลังของมหาเศรษฐี วันหนึ่งเขาคิดว่าถ้าเขาทำงานพลาดลงไป เขาก็จะต้องถูกลงโทษ เพราะเป็นเพียงทาส เขาจึงคิดว่าจะแต่งงานกับลูกเศรษฐีบ้านนอกผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นเพื่อนกับเศรษฐีและไปพักอาศัยอยู่ที่นั่น เขาจึงทำหนังสือปลอมขึ้นแนะนำว่าตัวเขาเป็นลูกเศรษฐี เมื่อประทับตราของเศรษฐีแล้ว เขาจึงนำหนังสือไปมอบให้เศรษฐีที่บ้านนอกนั้น เศรษฐีนั้นหลงเชื่อยกลูกสาวให้ แม้นายกฎาทกะจะได้แต่งงานกับลูกสาวเศรษฐีแล้ว แต่มี

กฎาทกชาดก

นิสัยชอบตำหนิอาหาร เลือ่ผ้า และของใช้ว่าของ
บ้านนอกไม่ดีเท่าที่เคยกินเคยใช้มา

ต่อมาเศรษฐีผู้เป็นนายเมื่อไม่เห็นกฐาหะ
จึงให้คนออกตามหา เมื่อทราบว่ไปอยู่ที่บ้านเพื่อน
เศรษฐี จึงพาบริวารจะไปจับนายกฐาหะ แต่กฐาหะ
ทราบข่าวก่อน จึงบอกกับพ่อตาว่าตนจะรีบไปรับพ่อ
เศรษฐีกลางทางก่อน แล้วเขาก็นำของขวัญไปให้
เศรษฐีผู้เป็นนายและปรนนิบัติต่างๆ นานา เศรษฐี
จึงยกโทษให้ ทั้งสองกลับมาบ้านพ่อตาของกฐาหะ
เศรษฐีผู้เป็นนายได้สอบถามวืดาของเศรษฐีผู้เป็น
เพื่อนว่านายกฐาหะเป็นอย่างไร นางว่เขาดีทุก
เรื่องยกเว้นชอบตำหนิเวลาบริโภคอาหาร เศรษฐีจึง
สอนให้นางกล่าวกับกฐาหะว่ เมื่ออยู่ที่อื่น แล้วกล่าว
โอ้อวดมาก นายจะตามมาทำร้าย ดังนั้นเมื่อกฐาหะ
ตำหนิอาหารอีก นางจึงกล่าวตามที่เศรษฐีสอน กฐาหะ
คิดว่านางรู้เรื่องของตนหมดแล้ว จึงไม่กล้ากล่าว
ติเตียนโอ้อวดอีกเลย

มัจฉาตก

โรจนมิตชาตก

มหาสัลวชาดก

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสเทศนาพระภิกษุ ที่ไม่มีความเพียรพยายาม พระพุทธองค์ได้ตรัสเล่า เรื่องพระเจ้าสัลวราช แม้เมื่อสูญเสียราชสมบัติก็ยังคง ตั้งอยู่ในความเพียร จึงได้ราชสมบัติคืนดังนี้

พระเจ้าสัลวราช เป็นกษัตริย์ครองนคร พาราณสี พระองค์เป็นราชาที่ทรงธรรมประกอบด้วย พระขันติและพระเมตตา วันหนึ่งพระองค์ได้เนรเทศ อำมาตย์ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียผู้หนึ่งออกจาก นครพาราณสี อำมาตย์ผู้นั้นได้ไปยุยงพระเจ้าโกศล ให้ยึดราชสมบัตินครพาราณสี พระเจ้าโกศลลงทำตามคำแนะนำของอำมาตย์ โดยส่งคนไปเป็นโจร ตามหมู่บ้านชายแดน เมื่อถูกจับได้ก็ทูลพระราชาว่า เป็นโจรเพราะไม่มีอาชีพ พระเจ้าสัลวราชก็จะ

พระราชทานทรัพย์แล้วปล่อยไป พระเจ้าโกศล ทำเช่นนั้นหลายครั้งหลายหน พระเจ้าสัลวราชก็จะ ปล่อยโจรพวกนั้นทุกครั้ง พระเจ้าโกศลจึงเสด็จยก พลายึดราชสมบัตินครพาราณสี พระเจ้าสัลวราช ได้พระราชทานราชสมบัติโดยไม่ให้มีการสู้รบ พระ- เจ้าโกศลให้ทหารนำพระเจ้าสัลวราชและพวกเหล่า อำมาตย์ไปฝังเหลือแต่คอที่ป่าช้า ครั้นตกลูกกลิ้ง ฝูงสุนัขจึงจอกก็พากันมาที่ป่าช้าหวังจะกินเนื้อมนุษย์ ครั้งแรกพระเจ้าสัลวราชและพวกอำมาตย์ช่วยกัน ส่งเสียงดัง พวกมันจึงหนีไป แต่ต่อๆ มามันเห็นว่า พวกมนุษย์ทำอะไรไม่ได้ สุนัขจึงจอกจำฝูงจึงตรง เข้าเล่นงานพระเจ้าสัลวราช พระองค์ทรงเญพระศอ ทำท่าให้กัด เมื่อมันเข้ามาคาบพระศอ จึงทรงกดไว้

ครหิตชาดก

สิลวิมังสาชาดก

ด้วยปลายคาง มันจึงร้องลั่น ตัวอื่นๆ เมื่อได้ยินก็พากันหนีไป เจ้าสุนัขจึงจอกที่ถูกปลายคางกัดไว้แน่นก็ตะเกียกตะกายตะกุกดินทำให้ดินเป็นหลุม พระองค์จึงรวบรวมพลกำลังหลุดจากหลุมมาได้ ทรงช่วยเหลืออำมาตย์คนอื่นๆ และพักอยู่ที่ป่าช้านั้น

วันหนึ่งมียักษ์ ๒ คนได้ทู่มเถียงกันเรื่องการแบ่งร่างของคนตาย จึงไปหาพระเจ้าสิลวราชให้ช่วยแบ่งให้ พระองค์จึงให้ยักษ์ช่วยเหลือพระองค์ให้พระองค์ได้สร่งน้ำ ทรงฉลองพระองค์ ทรงเสวยพระกระยาหารและให้น้ำพระขรรค์ในห้องบรรทมของพระเจ้าโกศลมาให้ เมื่อพระองค์ช่วยแบ่งคนตายให้ยักษ์ทั้งสองกินอิ่มแล้ว ยักษ์ได้พาพระองค์มาที่ห้องบรรทมของพระเจ้าโกศล พระเจ้าโกศลทรงตกพระทัยกลัวและสำนึกถึงคุณของพระองค์จึงมอบราชาสมบัติคืนให้ และยกพลกลับแคว้นโกศลดังเดิม

โสณกษัตริย์

ครั้งหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน ได้ทรงทราบว่าพระภิกษุทั้งหลายสนทนาเรื่องพระบารมีของพระองค์ที่ละทิ้งราชสมบัติแล้วทรงบรรพชา พระพุทธองค์จึงทรงเล่าเรื่องของพระเจ้าอรินทมะผู้ซึ่งละทิ้งราชสมบัติเพื่อออกบวชเช่นกัน ดังนี้

พระเจ้าอรินทมะ เป็นพระราชโอรสนครราชคฤห์ เมื่อทรงพระเยาว์ทรงมีพระสหายเป็นบุตรของบุโรหิต ชื่อว่า โสณกกุมาร ทั้งสองเจริญเติบโตและศึกษาศิลปศาสตร์จากนครดักกสิลามาดำรงกันเมื่อเรียนจบได้เดินทางท่องเที่ยวไปเมืองต่างๆ ขณะที่พักอยู่ในพระราชอุทยานเมืองพาราณสีชาวเมืองพาราณสีได้ปล่อยรตเสียดายหาพระราชาองค์ใหม่ รตเสียดายมาหยุดอยู่ที่พระเจ้าอรินทมะ พระองค์จึงได้ขึ้นครองราชย์เมืองพาราณสี ส่วนโสณกกุมารได้ออกบวชเป็นพระฤๅษี

เมื่อพระเจ้าอรินทมะครองเมืองพาราณสีแล้วพระองค์ทรงมีมัวเมาในราชสมบัติจนลืมพระโสณกที่เป็นพระสหายสนิท จนเวลาล่วงนานประมาณถึงสี่สิบปีพระองค์จึงทรงระลึกถึง เมื่อทรงถามถึงพระโสณก พวกหญิงนักรำได้นำข้อความนั้นไปขับร้องเป็นเพลง ต่อมาคนอื่นๆ ก็พากันขับร้องตามกันเพราะเห็นว่าเป็นเพลงที่พระราชาทรงโปรดปรานวันหนึ่งพระโสณกได้ยินเพลงนั้นจากเด็กชายคนหนึ่งจึงสอนให้เด็กน้อยนั้นร้องเพลงตอบกับพระราชารเจ้าอรินทมะจึงได้พบกับพระโสณก พระโสณกได้แสดงธรรมถวายพระเจ้าอรินทมะ พระองค์ทรงสดับจึงเกิดความเบื่อหน่ายในการครองราชสมบัติได้ทรงออกผนวชเป็นพระฤๅษีจนสิ้นพระชนมชีพ

โสณกษัตริย์

ภาพจิตรกรรมฐานชาดก

สุนัขชาดก

สิ่งกีดขวางชาดก

ติริตวิจฉาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเถระอานนท์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพรหมณ์ผู้หนึ่งชื่อว่าติริตวิจฉกumar ได้ออกบวชเป็นฤๅษีอาศัยอยู่ในป่าชายเขตแดนเมืองพาราณสี ได้ช่วยเหลือพระเจ้าพาราณสีซึ่งปรารภในการบุพพช แล้วตกลงไปในบ่อน้ำ ภายหลังพระเจ้าพาราณสีได้ทรงตอบแทนบุญคุณด้วยการอุปการะฤๅษีผู้นั้น

สันถวชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงเรื่องความสนิทสนม (สันถวะ) กับคนชั่วซึ่งจะนำความเดือดร้อนมาให้ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องฤๅษีผู้หนึ่งซึ่งศรัทธาเรื่องการบูชาไฟ วันหนึ่งได้บูชาพระพรหมด้วยการสาธขวบปลาอาหารเข้าไปในกองไฟ ไฟได้ลุกไหม้ศาลาที่พักหมดทั้งหลัง จึงเลิกบูชาไฟอีกต่อไป

อโยมรชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องการเสด็จออกบวรพชา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระอโยมรราชกุมาร พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัตเมืองพาราณสี พระมเหสีต้องการให้ครองราชสมบัติ แต่พระองค์ขอบวรพชาและได้แสดงกรรมถวายพระบิดาจนพำนักนอกบวรพชาทั้งเมือง

จันทมาฆาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุรูปหนึ่ง เรื่องปัญญา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องตามสเจ้าคนละรูปหนึ่งสิ้นชีพไปเกิดในพรหมโลก และได้กลับมาสั่งสอนลูกศิษย์ ให้ยึดถือแสงจันทร์ (จันทมาฆะ) ในการเจริญสมาธิภาวนา

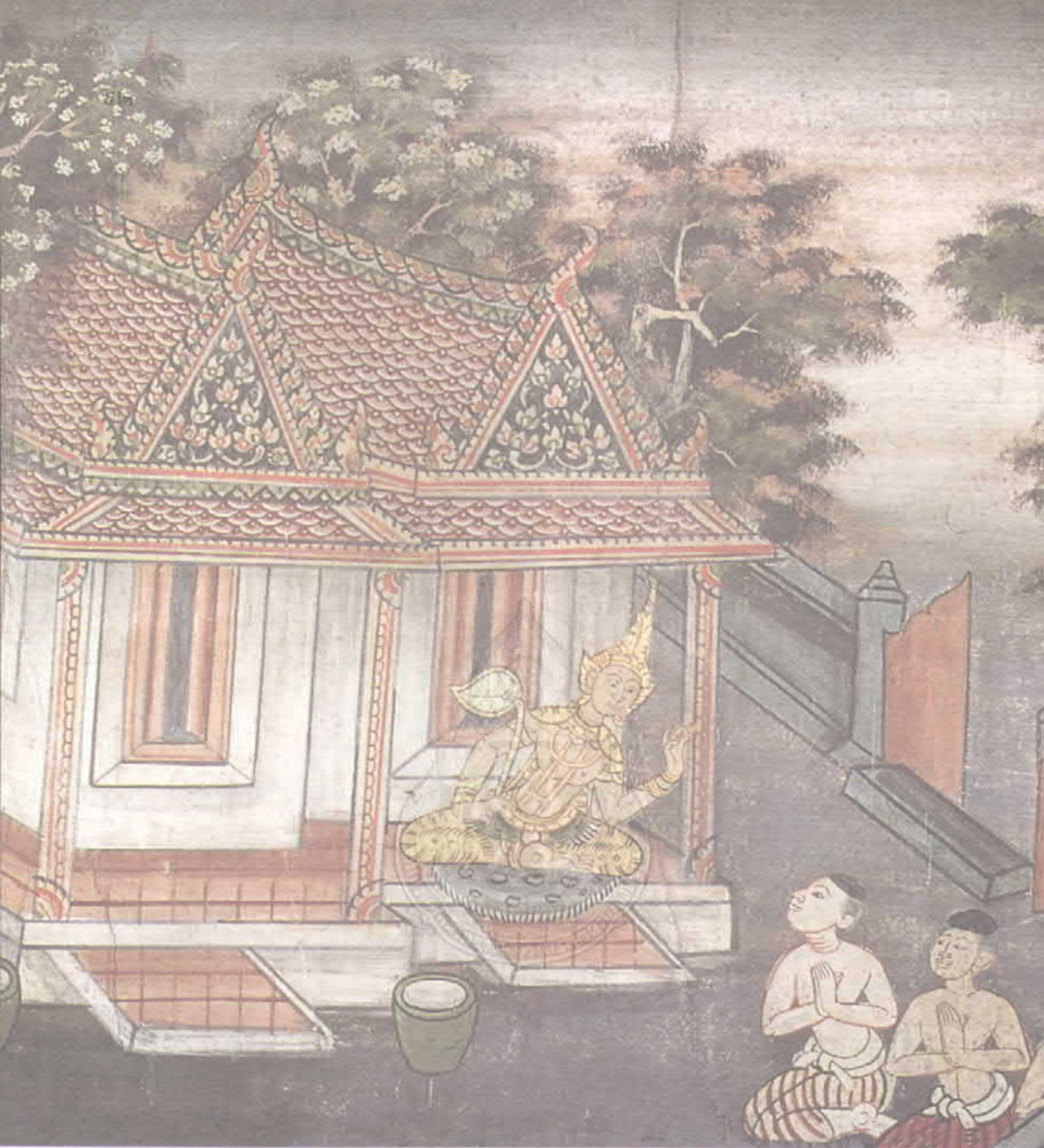

สุจชขาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงเรื่องทานที่ทำได้ง่าย (สุจชะ) เช่น การยกย่องสรรเสริญ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องกษัตริย์ของพระราชาเมืองพาวานลี คิดอุบายให้พระราชายกย่องพระมเหสี ซึ่งเคยทุกข์ยากร่วมกับพระองค์ ได้เป็นผลสำเร็จ

จุลลปทุมชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุผู้เฝ้าทนายรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระปทุมกุมารราชโอรสของพระเจ้าพรหมทัต พระบิดาให้พระองค์และพระชายาไปอยู่ป่า พระองค์ถูกพระชายาคิดร้ายผลักตกภูเขา พญาคบะได้ช่วยชีวิตพระองค์ไว้ ต่อมาพระองค์ได้ทรงครองราชสมบัติเมืองพาวานลี ส่วนพระชายาต้องขอทานเลี้ยงชีวิต

อนนุโสจียชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนานักอุบาสกผู้หนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรง
เล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่ง พากรรยาออกบวชเป็น
ดาบสอาศัยอยู่ในป่า วันหนึ่งภรรยาได้เสียชีวิตลง
ตามชนันไม้เตว้าโตก (อนนุโสจียะ) เพราะมีใจมันคงใน
กรรม

ดินทุกชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนาแก่พระภิกษุเรื่องพระปัญญาบารมี
พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาวานรตัวหนึ่งได้
ช่วยเหลือบริวารที่ไปกินผลมะพลับ (ดินทุกะ) โกธ
หมู่บ้านแล้วถูกมนุษย์ล้อมไว้ได้เพราะความมีสติและ
ปัญญา

เสวรวาณิชชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเทศนาแก่พระภิกษุที่เบื่อหน่ายรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง พ่อค้าเครื่องประดับ ๒ คน มีชื่อว่า เสวระ เหมือนกัน คนแรกเป็นคนคดโกงคิดแต่จะเอาเปรียบผู้อื่น เมื่อมีผู้นำภาตทองมาแลกเปลี่ยนกับเครื่องประดับจึงบอกว่าไม่มีราคา แต่อีกผู้หนึ่งเป็นคนซื่อสัตย์ บอกว่าภาตนั้นมีราคามากเกินกว่าที่พ่อค้าจะมีให้ได้ พ่อค้าซื่อสัตย์จึงได้ภาตทองนั้น ส่วนพ่อค้าคดโกงโกรธแค้นจนเสียชีวิต

โรหิณีชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงนางทาสีโรหิณีผู้ไม่มีปัญญา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องนางทาสีของเศรษฐีผู้หนึ่งชดและค้าข้าวอยู่ แมลงวันได้มาตอมที่ตัวมารดาของนาง นางได้ใช้สาธิตาข้าวดีแมลงวันทำให้มารดาของนางสิ้นชีวิต

กัฏฐพริชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภกับพระเจ้ากรุงโกศล เรื่องที่พระองค์ทอดพระเนตรและพระโอรสกับภริยารียอกจากฐานันดรศักดิ์ พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องพระเจ้าพรหมทัตได้หญิงชาวบ้านเป็นชายาและประทานพระอัมรินทร์ไว้ให้ ภายหลังหญิงนั้นได้บุตรชายจึงพาไปพระราชวัง พระราชาไม่ยอมรับ นางจึงต้องเสี่ยงทายด้วยอำนาจลัตถยา มีฐานของนาง พระราชาจึงต้องยอมรับพระโอรส

ติดตื๋อชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุสงฆ์ที่ไม่เคารพยำเกรงพระเถระที่อาวุโสกว่า พระพุทธองค์จึงทรงเล่าเรื่องสัตว์ ๓ สหาย คือ นกกระทา ลิง และช้าง อาศัยอยู่ร่วมกันที่ต้นไทรต้นหนึ่งแต่ไม่เคารพยำเกรงกัน วันหนึ่งนกกระทา (ติดตื๋อ) ได้สนทนาวรรณต่อสัตว์ทั้งสองให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและเคารพซึ่งกันและกัน

ขทิจังการชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญอนาถปิณฑิกเศรษฐี ผู้สร้างพระวิหารวัดเชตวัน และถวายนิคมภัตพระภิกษุเป็นประจำ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องของขทิจังการเศรษฐีผู้ต้องการถวายทานกับพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง แม้พญามารจะเนรมิตหลุมเพลิงขวางทางก็ไม่หวั่นไหว ถวายทานได้ตามประสงค์

ตันทุลนาฬิชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพนักงานซื้อของหลวงที่ซื่อสัตย์และยุติธรรมของพระเจ้าพรหมทัต เมืองพาราณสี ที่พระราชาได้เปลี่ยนให้คนโกงเขาทำหน้าที่แทน วันหนึ่งพนักงานซื้อของหลวงคนใหม่ได้ตีราคาม้า ๕๐๐ ตัว เท่ากับข้าวสารเท่านั้นเดียว (ตันทุลนาฬิ) พ่อค้าม้าจึงติดสินบนพนักงานคนนี้ ให้ตีราคาข้าวสารเท่านั้นเดียวเท่ากับเมืองพาราณสีทั้งหมด พระราชาทรงละอายพระทัย ต้องไล่คนโกงเขาออกไป และให้พนักงานคนเดิมทำหน้าที่ต่อไป

เตสกุณชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัส
พระบรมเทศนาถวายพระราชาโกศล พระพุทธองค์ได้ทรง
เล่าเรื่องพระราชาเมืองพาราณสีพระองค์หนึ่ง ทรงไม่มี
พระโอรส จึงโปรดให้ดูแลไข่นก ๓ ฟอง ต่อมาได้กลาย
เป็นนกสามตัว (เตสกุณะ) ได้แก่นกเค้า นกสาริกา และนก
แขกเต้า พระองค์ทรงรักนกทั้ง ๓ ตัวเหมือนบุตรของ
พระองค์เอง นกทั้ง ๓ ตัวได้ถวายธรรมต่อพระราชา
พระองค์ได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นเสนาบดี

กุกทาลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าปรารภถึง
พระภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้เล่าเรื่องกุกทาลบ้นเกิด
ซึ่งเต็มมีอาชีพลูกมูก ต่อมาได้ตัดสินใจทิ้งจอบแล้วบวช
เป็นฤๅษี ได้แสดงธรรมให้พระเจ้าพาราณสีทรงเลื่อมใสจน
ออกบรรพชา ด้วยชี้แจงว่า การขบะกิเลสของตนเอง
ประเสริฐกว่าขบะศัตรู

ติฏฐชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ม้ามงคลราชพาหนะของพระราชา วังเกียจไม่ยอมอาบน้ำที่ท่าน้ำ (ติฏฐะ) ที่ม้าลามัญลงอาบน้ำก่อน ไปโรหิตได้แก่ปัญหาโดยให้ม้ามกลงไปอาบน้ำที่ท่าอื่น

มพิฬามุขชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุที่คบคนไม่ควรคบ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ช้างมพิฬามุขะช้างทรงของพระราชาพรหมทัต เมืองพาราณสี เมื่อได้ยินเสียงโจรสนทนากันบ่อยเข้าจึงมีนิสัยดูร้ายตามอย่างพวกโจร แต่เมื่อให้สมณพราหมณ์ผู้ทรงศีลสนทนาเรื่องศีลให้ช้างฟัง ช้างก็หายดูร้ายได้

เวสสุกชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าอบรมพระภิกษุผู้ไม่เชื่อฟังคำแนะนำของผู้อื่น พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องดาบสรูปหนึ่งได้เลื่องลือไว้และตั้งชื่อว่าเวสสุกะ ใครจะตักเตือนห้ามมิให้เลื่องก็ไม่เชื่อฟัง วันหนึ่งขณะที่ให้อาหาร ภูได้ก่ติดตามสนั่นจนตาย

มกสชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงบุตรผู้โง่เขลา โดยพระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องช้างไม้ศิวะล้านคนหนึ่งถูกขง (มกสะ) กัดที่ศิวะจึงบอกให้บุตรฆ่าขงนั้นเสีย บุตรช้างไม้ได้ใช้ขวานใหญ่ฟันขงบนศิวะของบิดาทำให้ช้างไม้สิ้นชีวิต

นันทวิสาขชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาแก่พระภิกษุที่กล่าวคำหยาบคาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง โคนันทวิสาข ซึ่งเมื่อเจ้าของพูดจาด้วยคำหยาบคายแล้วโคก็ตืดถึง ไม่ทำตามคำสั่ง แต่เมื่อเจ้าของพูดจาด้วยคำอ่อนหวาน ทำงานตามคำสั่งด้วยดี

อาชัญญชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุที่ไม่มีความเพียรรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ม้าสินธพ (อาชัญญะ) สองพี่น้องของพระเจ้าพรหมทัต เมืองพาราณสี ครึ่งหนึ่งชาติวิทย์ ๗ พระนครล้อมเมืองพาราณสีไว้ ม้าสินธพตัวที่ถูกอาวุธสาหัส แต่ก็แข็งใจออกรบจนชนะข้าศึกทั้งหมดก่อนที่จะสิ้นชีพ

เวทัพพชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุผู้ว่ายากรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง พราหมณ์เวทัพพมานเป็นผู้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ที่รัฐมนตรีเรียกฝนแก้ว ๗ ประการ วันหนึ่งขณะเดินทางไปอยู่ในป่า ได้ตักเตือนอาจารย์ไม่ให้ร้ายมนตรี แต่อาจารย์ไม่เชื่อฟัง จึงถูกโจรฆ่าตาย

นักขัตตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าปรารภเรื่อง ฤๅษเณร (นักขัตฤๅณ) พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่อง ชายผู้หนึ่งไปขอลูกสาวของชาวเมืองพาราณสีเพื่อให้มาแต่งงานกับบุตรชายของตน แต่มัวคอยฤๅษเณรที่จะทำงานมงคล เมื่อถึงกำหนดได้อีกไม่ไป ชาวเมืองพาราณสีผู้นั้นจึงยกลูกสาวให้คนอื่นไปเสีย

วัวรกชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่เหล่าพระภิกษุ พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องลูกนกขี้มด (วัวรก) ตัวหนึ่ง เมื่อมีไฟป่าไหม้มาใกล้รัง พ่อแม่ต่างบินหนีไปสิ้น ลูกนกขี้มดตั้งใจทำสัตยาธิษฐานจึงรอดพ้นอันตราย

พกงชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุผู้ซ่อมจีวรรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องเทพาวิภังขิตีเดียณนกยาง (พกง) ตัวหนึ่งซึ่งหลงกลวงปลาว่าจะคาบไปปล่อยหระไหญ่แล้วกินปลาเหล่านั้นจนหมดหระ แต่สุดท้ายเมื่อไปลองดู กลับถูกปูหนีบจนคอขาด

นันทชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระเถระผู้ใหญ่เรื่องการสั่งสอนพระภิกษุ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ชายผู้หนึ่งขณะที่มีชีวิตอยู่ ให้ทาสนั้นห่มผ้าทรีผืนไว้เพื่อมอบให้แก่บุตรชาย แต่เมื่อบุตรชายไปขอทรีผืนนั้นกลับป่วยเบี่ยง ต้องทำอุบายให้อูกับนิลยทาสทาสจึงชดทรีผืนนั้นให้

วัดนงปดชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนา แก่พระภิกษุรูปหนึ่งทีรู้สึกท้อถอยไม่มีความเพียร พระพุทธองค์ ได้ทรงเล่าเรื่อง พ่อค้าคนหนึ่งเดินทางค้าขาย ผ่านทะเลทราย ที่ทุรกันดาร (วัดนงปดะ) ด้วยความเพียรพยายามทำให้ บรรวารถชีวิตไปได้

คามนิชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึง พระภิกษุที่ท้อถอยไม่มีความเพียร พระพุทธองค์จึง ทรงเล่าเรื่องพระคานนิกุมาร ผู้เป็นน้องเล็กที่สุดในกุมาร ร้อยเอ็ดพระองค์ แต่ได้เสวยราชสมบัติก่อนพระกุมารอื่น ทั้งปวง เพราะพระองค์ตั้งมั่นอยู่ในโอวาทของอำมาตย์ ผู้ถวายอรรดธรรม

มมหเทวชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเล่าเรื่อง การบวชของพระเจ้ามณฑลผู้ครองนครมิถิลา เมื่อ พระองค์ทอดพระเนตรพระเกศาหงอกเพียงเส้นเดียว ก็ทรงสังเวชพระทัยสละราชสมบัติ ออกผนวชเป็นพระฤๅษี ที่พระวราชอุทยาน

พยัคฆชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าปรารภถึงพระภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องของเหล่า
รุกขเทวดาที่อาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่งซึ่งมีราชสีห์ และเสือโคร่ง (พยัคฆะ) อาศัยอยู่ในป่านั้นด้วย วันหนึ่งรุกขเทวดาผู้หนึ่ง
เห็นว่าป่าสกปรกเพราะราชสีห์และเสือโคร่งเป็นผู้ทำ จึงไล่สัตว์ทั้งสองตัวไปอยู่ที่อื่น ทำให้พวกมนุษย์สามารถเข้ามาโค่น
ป่าตัดต้นไม้ที่เป็นวิมานจนหมดสิ้น

ราโชวาทชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงเรื่องโอวาทของพระราชา (ราโชวาทะ) พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องพระฤาษีรูปหนึ่งได้ถวายโอวาทแก่พระเจ้าพาราณสีให้ทรงธรรม โดยเปรียบว่ากษัตริย์เหมือนโคจำฝูง ถ้าเดินคดเคี้ยว หรือเดินตรงทาง แม้โคทั้งหลายก็จะเดินตามนั้น

กัณหาชตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่อง โคดำกัณหาที่รับจ้างทำงาน เพื่อสอนองค์ขยายแก่ที่เลี้ยงดูมัน

สาธุชชตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย โดยพระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง โค ๒ ตัวพี่น้อง โคตัวน้องอีกถามหาสาธุชชที่กินอาหารอย่างดี โคผู้พี่จึงสั่งสอนน้องว่า หมูกินอาหารดีเพราะจะถูกฆ่านำไปเป็นอาหาร แต่อาหารของโคแม้เป็นเพียงหญ้า ฟาง และรำ ก็ทำให้อายุยืนยาวกว่า

มหาหังสชตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย โดยพระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระอัครมเหสีของเจ้ากาเมืองพาราณสีต้องการฟังธรรมของพญาหงส์ทอง (มหาหังส) พระราชาจึงโปรดให้ชุดสระเกษมขึ้นและให้นายพรานรักษาไว้ พวกหงส์ต่างๆ เห็น

ระเกษมพลตภัย จึงพากันมาหาอาหารในสระนั้น
เห็นหนึ่งพญาหงส์ตรูถูกป่วยนายพราน หงส์สุมุขะ
ยืนอยู่เคียงคู่มิละทิ้งพญาหงส์ไป ทั้งสองได้แสดง
ธรรมต่อพระราชาและพระมเหสี ทั้งสองพระองค์
ทรงพอพระทัย และปล่อยหงส์ทั้งสองกลับไป

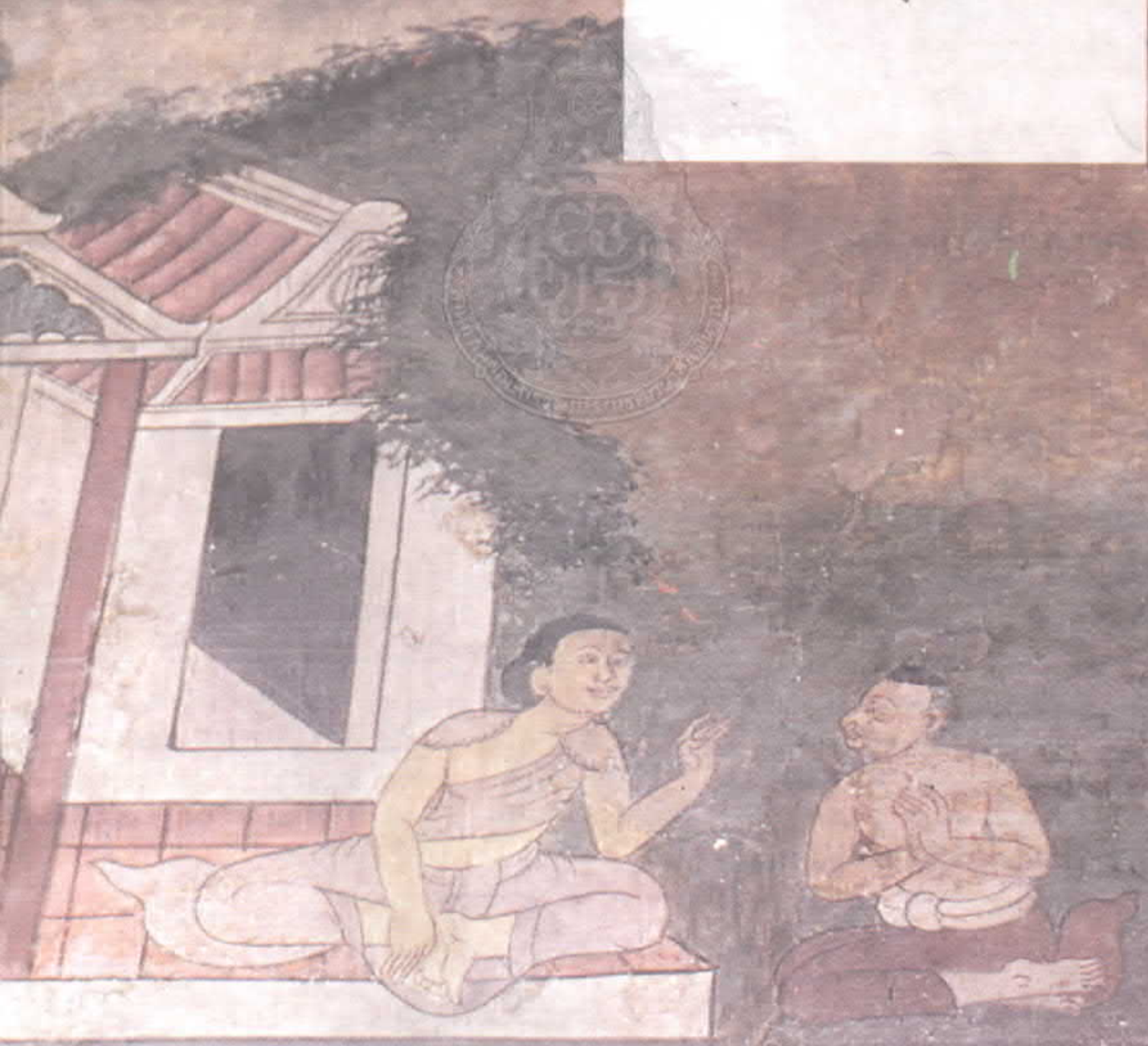

นัจจชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่
พระภิกษุที่มีของมากรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง
ราชาแห่งนกคือ พญาหงส์ทอง ได้จัดชุมนุมนกเพื่อให้ธิดา
เลือกคู่ครอง นางเลือกนกยูงเป็นสามี เหล่าฝูงนกต่าง
ชื่นชมยินดีกับนกยูง นกยูงจึงหลงระเริงกางปีกรำาพน
(นัจจะ) อวดอ้างความงามของตน พญาหงส์เห็นว่านกยูง
ไม่มีความละเอียดจึงไม่ยกธิดาให้

สัมโมทมานชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัส
เทศนาเรื่องการทะเลาะวิวาท พระพุทธองค์ได้เล่าเรื่อง
พญานกกระจาบสอนให้พวกนกกระจาบ มีความสามัคคี
(สัมโมทมานะ) เมื่อติดตาข่ายให้พร้อมเพรียงกันช่วยยก
ตาข่ายขึ้นก็พ้นอันตรายได้ ภายหลังนกกระจาบไม่ทำตาม
ที่พญานกสอน จึงถูกพรานจับไปได้

โลสกชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าปรารภถึง
พระโลสกตีสเถระผู้ไร้ลาภสักการะจนกระทั่งบรรลุนิ
มรรคผล พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระภิกษุรูป
หนึ่งพำนักอยู่ใกล้บ้านชายคนหนึ่งซึ่งอุปัฏฐากดูแล
เป็นประจำ วันหนึ่งชายผู้นั้นพาภิกษุจากที่อื่นมาพำนัก
อยู่ด้วย พระภิกษุเจ้าถิ่นไม่พอใจ ดังนั้นเมื่อชายนั้น
ฝากถวายอาหารสำหรับพระภิกษุใหม่ พระภิกษุเจ้าถิ่น
ได้นำอาหารนั้นไปหมกทิ้งในนาที่ไหม้ไฟแห่งหนึ่ง เมื่อ
กลับมาถึงวัด ก็พบว่าพระภิกษุใหม่นั้นได้เดินทางไป
แล้ว ท่านได้สำนึกถึงความผิดของตนเอง เสร้าโศก
เสียใจจนร่างกายผ่ายผอมและมรณกรรมลง ท่านได้
ชดใช้กรรมเกิดเป็นคนยากไร้ลำบากแสนเข็ญตลอดมา
เพราะได้ทำอันตรายสาธนาของผู้อื่น

โลลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุที่ประพฤติดีและเหลว (โลเล) ไม่เหมาะสมรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง นกพิลาบกับกา ซึ่งอาศัยอยู่ในกรงนกในครัวของเศรษฐีเมืองพาราณสี วันหนึ่งกาได้ขโมยเนื้อ คนครัวจับได้จึงจับมันถ้อนชน แล้วทรมานจนตาย ทำให้นกพิลาบต้องย้ายไปอยู่ที่อื่นด้วย

ทุมเมธชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าปรารภเรื่อง การประพฤติดนให้เป็นประโยชน์ พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องพระเจ้าพรหมทัตเมื่อครั้ง ดำรงตำแหน่งอุปราชาได้เห็นชาวเมืองพาราณสีผู้โง่เขลา (ทุมเมธะ) ฆ่าสัตว์เพื่อ บวงสรวงเทวดา จึงตั้งพระทัยว่าหากเมื่อขึ้นครองราชย์จะไม่ให้ใครฆ่าสัตว์เพื่อการนี้อีก เมื่อพระองค์ได้ราชสมบัติ พระองค์ได้ตรัสบอกทุกคนว่า ให้ราชสมบัติเพราะได้บน เทวดาไว้ หากใครทำผิดศีลห้า จะนำไปฆ่าบวงสรวง เทวดา ทำให้ชาวพาราณสีตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม

มิตจินตชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปวารณถึงพระเถระที่มีนิสัยเกียจคร้านและเหนียวชา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องปลา ๓ ตัวอาศัยอยู่ในสระเมืองพาราณสี ปลาตัวหนึ่งชื่อว่ามิตจินตได้ชักชวนเพื่อนปลาทั้งสองให้ย้ายไปอยู่บ่อที่ห่างไกลมนุษย์ แต่ทั้งสองผลัดแล้วผลัดอีกเพราะความเกียจคร้าน วันหนึ่งปลาทั้งสองตัวได้ติดแหของชาวประมง ปลา มิตจินตต้องทำอุบายช่วยเพื่อนให้รอดพ้นภัยไปได้

ทวารานชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาอุบาสกผู้หนึ่งให้เข้าใจสัจธรรม พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งมีภรรยาเป็นคนไม่มีตาสี (ทวารานะ) บางครั้งปรานีบิดูแลสามีอย่างดี บางครั้งดูร้ายหยาบคาย อาจารย์ของพราหมณ์ได้สอนให้พราหมณ์ทำใจให้เป็นกลางเหนืออารมณ์ของภรรยาขึ้น ทำให้สตรีนั้นคิดได้กลับตัวเป็นคนดี

มดกกัดตขาต เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้เตือนเรื่องของการฆ่าสัตว์ เพื่ออุทิศให้คนตาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งฆ่าสัตว์ เพื่ออุทิศให้ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว (มดกกัด) ขณะที่ลูกศิษย์นำพระไปทำความสะอาดเพื่อเตรียมบูชาญาตินั้น พระคิดว่าวันนี้ตนจะได้พ้นทุกข์จากบาปกรรมนั้นและทุกข์นั้นจะไปเกิดกับพราหมณ์แทน จึงหัวเราะและร้องไห้สลับกัน เมื่อพราหมณ์รู้เรื่องจึงไม่ฆ่าพระนั้น และให้ลูกศิษย์ระวังมิให้พระถูกฆ่าด้วย แต่พระก็ถูกฟ้าผ่าตายจนได้

กุกกรชาต เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเทศนาเรื่องการกระทำเพื่อประโยชน์ของญาติพี่น้องตน พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ลูกสุนัข (กุกกระ) ในพระราชฐานลอบกินสายหนังรัดราชรถ พระราชารับสั่งให้ฆ่าสุนัขทั้งหมดที่พบ ยกเว้นสุนัขที่เลี้ยงภายในพระราชฐาน พญาสุนัขจึงเข้าพบพระราชินีได้ว่าลูกสุนัขภายในพระราชฐานเป็นผู้กิน สุนัขทั้งหลายจึงพ้นอันตรายได้

โกชาขานีชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนาแก่พระภิกษุที่ไม่มีความเพียรรูปหนึ่ง โดย
พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ม้าสินธพแห่งสกุลโกชะ
ของพระเจ้าพรหมทัต เมืองพาราณสี ครึ่งหนึ่งกษัตริย์
๗ พระนคร ล้อมเมืองพาราณสี ม้าสินธพออกรบ
ต้องอาวุธสาหัส แต่ก็แข็งใจอดทนจนชนะข้าศึก
ทั้งหมดจึงดับชีพไป

สุขวิหารชาดก เป็นเรื่องที่พระภิกษุสงฆ์สนทนาถึงเรื่อง พระภัททิยะ
 เถระผู้ที่ชอบอยู่อย่างสบายๆ พระพุทธรองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระดาบสลูกศิษย์
 ของพราหมณ์มหาศาลอุทิจจโคตร วันหนึ่งได้มาเยี่ยมพระอาจารย์ใน
 พระราชอุทยาน พระราชวได้เสด็จมาเห็นดาบสนั้นนอนเปล่งเสียงสบายๆ
 พระราชาทรงรู้สึกไม่พอใจพระทัย พราหมณ์มหาศาลจึงต้องแสดงธรรมว่า
 ดาบสนั้นเคยเป็นพระราชาครองราชสมบัติมากมายก็ไม่มีความสุขเท่ากับการ
 บวช (สุขวิหาร) ซึ่งปราศจากัดหนาทังปวง

ลักษณะชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าโปรดให้พระสารีบุตร และพระโมคคัลลาน์ ไปแสดงธรรมโปรดพระภิกษุสงฆ์ ๕๐๐ รูปที่จะตามพระเถระเทวทัตไปอยู่ที่คยาสิละประเทศ เมื่อพระเถระทั้งสอง ได้นำพระภิกษุเหล่านั้น กลับมาที่วัดเวฬุวันได้สำเร็จ พระภิกษุทั้งหลายได้สรรเสริญเป็นอันมาก พระพุทธองค์จึงทรงเล่าเรื่อง พญาเนื้อตัวหนึ่งได้มอบให้บุตรทั้ง ๒ ของตน แบ่งกันดูแลปกครองฝูงเนื้อ เนื้อกาหะเป็นเนื้อที่โง่เขลา พาฝูงเนื้อไปให้มนุษย์ฆ่าเกือบหมด ส่วนเนื้อลักขณะเป็นเนื้อที่มีปัญญาสามารถรักษาฝูงเนื้อไว้ได้

โสมนัสชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรง
ปรารภถึงพระเทวทัตที่พยายามปลงพระชนม์พระองค์
พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง พระโสมนัสกุมาร ได้ชี้
โทษของดาบสโกวซึ่งสะสมสมบัติตั้งศฤงคาร และถวาย
โอวาทแก่พระบิดาให้ประพฤติธรรม

สุวณณกัถกชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ทรงปรารภถึงพระอนาถที่ช่วยชีวิตพระองค์ พระ-
พุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ชาวนาผู้หนึ่งมีความสนิทสนม
คุ้นเคยกับปูทอง (สุวณณกัถก) วันหนึ่งกาไปสมทบ
กับงูทำให้มาหักขาชาวนา ปูทองได้ช่วยเหลือชาวนาโดย
หนีบคอกาและงูไว้ งูตักงูตักพิษคืน ชาวนาจึงรอดชีวิต

อลิมพูสาขาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัส
เทศนาแก่พระภิกษุที่เบียดเบียนรูปหนึ่ง พระพุทธองค์
ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งออกบวชเป็นฤาษี ได้ให้
โอวาทแก่คาบสผู้บุตรไม่ให้คบมนุษย์ที่มีรูปร่างอย่าง
นารีผล แต่คาบสผู้เป็นบุตรไม่อยู่ในโอวาทจึงดูนางเทพ-
ธิดาสวยลงให้ลุ่มหลงจนฉกฉวยเอา

พาทิยขาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ทรงทราบว่าพระภิกษุสนทนากันเรื่อง
พระชายาของพระเจ้าลิขิตวิ พระพุทธองค์
จึงทรงเล่าเรื่องหญิงชาวบ้าน (พาทิยะ) ที่
ได้เป็นมเหสีของพระราชาเพราะเป็นสตรีที่
มีความละอาย

กัณฐินชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงเรื่องผู้ชายที่ตายเพราะสตรี พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องเนื้อป่าตัวหนึ่งเพราะหลงรักนางเนื้อสาวไม่ระมัดระวังตัว จึงถูกนายพรานยิงด้วยลูกศรปักแน่น (กัณฐินะ) จนตาย ส่วนนางเนื้อสาวกระโดดหนีรอดไปได้

ชราภิชชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระภิกษุที่ว่ายากไม่รับฟังคำสั่งสอน พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องของเนื้อตัวหนึ่ง ตีเคียนลูกเนื้อชราภิชะผู้เป็นหลานที่ไม่ใส่ใจเล่าเรียน วันหนึ่งได้ติดบ่วงของนายพราน และถูกฆ่าตายในที่สุด

ติปัลลัตตมิตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระภิกษุที่ใส่ใจในการศึกษา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องของพญาเนื้อตัวหนึ่ง ที่ได้สั่งสอนลูกเนื้อติปัลลัตตมิตผู้เป็นหลาน ที่ใส่ใจศึกษาเล่าเรียน วันหนึ่งติดบ่วงของนายพรานก็ได้ใช้กลอุบายเอาตัวรอดได้

มาลุตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสพระธรรมเทศนาแก่พระเถระ ๒ รูปที่มีเรื่องถกเถียงกัน พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง ราชสีห์ กับเสือโคร่ง เป็นสหายและอาศัยอยู่ในถ้ำเดียวกัน วันหนึ่งทั้งสองเกิดพู่กันเรื่องความหนาว (มาลุตตะ) พระฤๅษีต้องมาช่วยตัดสินใจปัญหาให้

นพป่านชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องต้นอ้อที่กลางตลอดทั้งลำ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง พญาลิงตัวหนึ่งปกครองดูแลฝูงลิงเป็นจำนวนมาก และในป่าแห่งนั้นมียักษ์ตนหนึ่งอาศัยอยู่ในสระน้ำ พญาลิงได้ให้ลิงบริวารตักน้ำจากสระนั้น โดยใช้ไม้ยักลง (นพป่านะ) ทำให้ยักษ์ทำอันตรายลิงไม่ได้เลย

กรุงคมิชชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวทัตที่พยายามปลงชีพพระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง กวาง (กรุงคมิชะ) ตัวหนึ่งเวลาไปเที่ยวหาอาหารจะพิจารณาโดยรอบคอบ จึงรอดพ้นจากนายพรานไปได้

วาร์ณิชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่
พระภิกษุทั้งหลาย เรื่องผู้ไม่ฉลาดทำให้เสียประโยชน์
พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องคนรับใช้ของพ่อค้าสุราผู้หนึ่ง
เมื่อเห็นคนดื่มสุรากับเกลือกก็คิดว่าสุราจืดจึงใส่เกลือลงไป
ในไหสุรา ทำให้สุรา (วาร์ณิ) นั้นเสียไป

อภินนทชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่นักบวชและเพื่อน ๆ ที่มีจิตศรัทธาเลื่อมใสพระพุทธศาสนา แต่เมื่อพระพุทธองค์ไปประทับอยู่ที่อื่นก็หันไปนับถือแบบเดิม พระพุทธองค์จึงแสดงพระธรรมเทศนาให้ยึดมั่นในพระรัตนตรัย และพระอริยสัจ ๔ เป็นที่พึ่ง และได้ทรงเล่าเรื่องพ่อค้า ๒ คน พ่อค้าคนแรกเดินทางไปค้าขาย หลงเชื่อคำของยักษ์จำแลงอย่างง่ายดาย จึงถูกยักษ์ฆ่าจับกิน ส่วนอีกคนหนึ่งรู้จักพิจารณาถึงเหตุอย่างรอบคอบ ไม่หลงเชื่อคำหลอกลวง (อภินนท) ของยักษ์ จึงรอดพ้นอันตราย

มนิโจรชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเวททัตผู้พยายามปลงชีพระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องคฤหบดีผู้หนึ่งได้พาภรรยาไปเมืองพาราณสี พระเจ้ากรุงพาราณสีทอดพระเนตรเห็นภรรยาของคฤหบดีแล้วหลงรัก จึงใส่ความคฤหบดีนั้นว่าเป็นโจรลักปิ่นมณี (มณีโจระ) ภรรยาต้องอธิษฐานขอให้เทวดาช่วย พระอินทร์ได้เสด็จมาตัดพระเศียรพระเจ้ากรุงพาราณสี และให้คฤหบดีนั้นครองกรุงพาราณสีแทน

สุจิตาตก

ทุพพชชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุที่ว่ายาก (ทุพพช) รูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องศิษย์นักกระबाไม่สูง วันหนึ่งเห็นอาจารย์มีนเมาสุราจึงได้เตือนอาจารย์ แต่อาจารย์ไม่เชื่อฟังจึงได้รับบาดเจ็บ

ภราชาดก

เทวธรรมชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนาแก่พระภิกษุรูปหนึ่งที่มีสิ่งของเครื่องใช้มาก
พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง พระเจ้าพรหมทัตโปรดให้
พระโอรส ๓ องค์ไปอยู่ป่า ในระหว่างทางผ่านสระบัวใหญ่
พระอนุชา ๒ องค์ ถูกยักษ์ในสระน้ำจับตัวไป
พระมหิสาสกุमारโอรสองค์พี่ได้แสดงเทวธรรม สั่งสอน
จนยักษ์มีจิตเลื่อมใส คืนพระอนุชาให้ทั้ง ๒ องค์

นิโครธมิตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรง
 บรรยายถึงนางภิกษุณี มารดาของพระเถระกุมารกัสสป
 พระภิกษุที่มีชื่อเสียงว่ากล่าวธรรมได้ไพเราะ พระพุทธองค์
 ได้เล่าเรื่อง พญาเนื้อ ๒ ตัว ชื่อ นิโครธะ และสาชะ ต่างก็มี
 บริวารเนื้อจำนวนมาก วันหนึ่งฝูงเนื้อทั้ง ๒ ได้ถูกไล่ต้อน
 ไปอยู่ในสวนหลวง พระราชาทรงเห็นความสง่างามของ
 พญาเนื้อทั้งสอง จึงละเว้นไม่ให้ฆ่า แต่บริวารตัวอื่นๆ ทุกวัน
 จะถูกไล่ยิง บาดเจ็บบ้าง สัมตายนาง พญาเนื้อทั้งสองจึง
 ตกลงกันให้บริวารเนื้อยอมเป็นอาหารของพระราชา
 วันละ ๑ ตัว วันหนึ่งถึงวาระของนางเนื้อครกแก้ว นางได้
 ขอร้องพญาเนื้อสาชะ ขอให้ตนตลอดลูกก่อน แต่ไม่ได้
 รับการอนุญาต พญาเนื้อนิโครธะยอมตายแทน พระราชา
 ทรงแปลกพระทัย และเลื่อมใสพญาเนื้อจึงทรงปล่อยพวก
 เนื้อเหล่านั้นทั้งหมด

อารามทูลสกลชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรง
ปรารภถึงเด็กที่ทำลายต้นไม้ในสวน (อารามทูลสกละ)
เพราะความโง่เขลา พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องคน
เฝ้าสวนในพระราชอุทยาน สั่งให้พวกสิงห์อาศัยใน
อุทยานนั้นรตน้ำต้นไม้ หัวหน้าสิงห์ต้องการประหยัดน้ำ
จึงสั่งให้พวกสิงห์ตรวจดูราก ถ้ารากลึกให้รดน้ำมาก
ถ้ารากไม่ลึกให้รดน้ำน้อย เมื่อพวกสิงห์ทำเช่นนั้นต้นไม้
จึงตายหมด

มัจฉาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตัสเทศนา แก่พระภิกษุที่มีกิเลสรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้เล่าเรื่อง ปลา (มัจฉะ) ว่าปลาหนุ่มตัวหนึ่งว่ายน้ำมากับนางปลา คู่รัก นางปลาได้กลิ่นแหของชาวประมง จึงว่ายหลบหนีไป แต่ปลาหนุ่มกลัวหลงระเริงจึงถูกจับได้ ขณะชาวประมง จับหนุ่มหมดไว้ในกองทรายเตรียมจะเผาไฟกินนั้น ปลาหนุ่มก็โอดครวญถึงปลาสาว บุโรหิตได้ยินเข้าจึง สอนว่า ไม่ควรตกอยู่ในอำนาจกิเลสค้นหา และปล่อย ปลานั้นไป

วิสสาสโกชนชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องราชสีห์ตัวหนึ่งหลงรักนางเนื้อ เศรษฐีจึงให้ทนายพาไปพบนางเนื้อที่ราชสีห์หลงรัก ราชสีห์ไม่พิจารณาให้ดี เลียนนางเนื้อจนถึงแก่ความตาย

ทุพภิกขภัยกฐาณชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวทัตผู้กตัญญู พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งได้ตักน้ำใส่รางให้เป็นทานแก่ลิงตัวหนึ่ง แต่ลิงตัวนั้นกลับไม่สำนึกบุญคุณ เมื่อค้ำน้ำเสร็จแล้วได้ประทุษร้าย (ทุพภิกขภัยกฐาณ) ต่อพราหมณ์นั้น

สัณฐิชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึง พระเจ้าชาตทัตถ์ พระองค์ทรงยกย่องผู้ไม่สมควรยกย่อง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องอาจารย์ผู้หนึ่งติเตียนลูกศิษย์ ชื่อว่า สัณฐิชาตมานพที่เรียนมนต์ชุบสัตว์ที่ตายแล้วให้ฟื้นคืน ชีวิต แต่ไม่เรียนมนต์แก้ วันหนึ่งขณะหาพินกับเพื่อนๆ ในป่าพบเสือโคร่งตาย จึงแสดงตนอวดเพื่อนชุบเสือโคร่ง ฟื้นขึ้นมา เสือโคร่งจึงฆ่าเขาตาย

ปลาสชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึง พระदेระอานนท์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องรุกขเทวดา ประจำต้นทองหลาง (ปลสะ) ได้ให้ทรัพย์สมบัติแก่ พรหมณ์ยากจนผู้หนึ่ง ซึ่งหมั่นบูชารุกขเทวดาด้วยความ ภักดี

สิคาลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องบารขมกิลเล พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง สุนัขจิ้งจอก (สิคาละ) ขณะเที่ยวหาอาหารพบช้างแก่จนตายอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ มันได้กัดกินเครื่องในและอวัยวะภายในท้องช้าง ต่อมาซากช้างแห้งลงจึงปิดทางเข้าออก มันจึงสำนึกตัวตัดความโลภได้

มหาสุตโสมชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเถระองค์ผู้เคยเป็นมหาโจรเมื่อบรรพชาแล้วบรรพชิตพระอรหันต์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระเจ้าสุตโสมะนครอินทปัตถ์ เมื่อยังทรงพระเยาว์ทรงเป็นพระสหายของพระเจ้าพรหมทัต เมืองพาวาณสี พระเจ้าพรหมทัตนี้ต่อมาได้ถูกประชาชนขับไล่ออกจากเมืองเพราะเสวยเนื้อคนเป็นอาหาร เมื่ออยู่ป่าและจับคนกินได้เปลี่ยนชื่อเป็นนายโปรีสาท วันหนึ่งพระเจ้าสุตโสมะได้ถูกนายโปรีสาทจับตัวเพื่อฆ่าบูชาญเฑาะวาทะองค์ได้ทรงทำสัตย์สาบาน ขอกลับไปพบพราหมณ์ที่ได้นัดหมายไว้ก่อน นายโปรีสาทเลื่อมใสในความสัจจะ พระสุตโสมะได้แสดงธรรม ทำให้นายโปรีสาทยึดมั่นในศีลห้า และกลับไปครองเมืองพาวาณสีได้ดังเดิม

จุลลหังสชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญพระเถระท่านที่ว่าเป็นมิตรแท้ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาหงส์อรรทรรูขณะที่ถูกปวงนายพรานจับได้นั้นหงส์ตัวอื่นๆ ทนไม่ทนเหือดเพียงหงส์ (จุลลหังส) ตัวหนึ่งที่มีชื่อว่า สุมุขะ ยืนเคียงคู่ เป็นเพื่อนกับพญาหงส์อยู่ นายพรานรู้สึกประหลาดใจ จึงได้สอบถาม หงส์สุมุขะได้ขอชีวิตของพญาหงส์โดยแลกเปลี่ยนกับชีวิตของตนเอง นายพรานเห็นการเสียสละของมิตรแท้ จึงปล่อยพญาหงส์ไป แต่หงส์สุมุขะต้องการให้พรานได้รางวัล จึงให้นำตัวหงส์ทั้งสองไปถวายพระราชา พญาหงส์และหงส์สุมุขะได้แสดงธรรมต่อพระราชา พระราชาทรงพอพระทัยให้รางวัลนายพราน และปล่อยหงส์ทั้งสองไป

โสดนันทชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสยกย่องพระภิกษุที่เลื่องลือบิดามารดา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องตระกูลพราหมณ์ตระกูลหนึ่งได้สละทรัพย์สินสมบัติแล้วออกบวช ผู้เป็นพี่ชื่อว่าโสดนันทิตและน้องชื่อนันทภัตเตศได้ร่วมกันปรนนิบัติเลี้ยงดูบิดามารดาอยู่ในป่า ต่อมาโสดนันทิตได้ขับไล่น้องชายผู้ไม่เชื่อฟังให้ออกจากสำนัก นันทภัตเตศต้องไปพาพระเจ้ามนโธระ พร้อมด้วยพระราชาริยกว่าองค์มาช่วยขอโทษพี่ชายแทนตน โสดนันทิตยกโทษให้ และได้แสดงธรรมแก่พระราชาริยว่า เหล่านั้นให้ตั้งมั่นอยู่ในศีล ครองราชสมบัติโดยธรรม

สุธาโภชนชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระภิกษุที่ใส่ใจในการทำทาน พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องเศรษฐีผู้หนึ่งที่มีนามว่า มัจฉริยะโกสิยะ เป็นผู้มีนิสัยตระหนี่มาก ไม่ยอมบริโภคอาหารเลิศรส (สุธาโภชนะ) และไม่ยอมทำบุญทำทานใดๆ พระอินทร์ต้องจำแลงกายเป็นพราหมณ์มาสั่งสอนให้เลื่อมใสจนออกบวช และใส่ใจในการทำทาน

จุลลปโลกชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุผู้เบื่อน่ายรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องของพระอนนตติคันธราชกุมาร พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัตเมืองพาราณสี เมื่อทรงพระเยาว์ทรงไม่ยินยอมให้สตรีจับต้อง (จุลลปโลกะ) พระบิดาและพระมารดาต้องให้หญิงผู้หนึ่งทำอุบายให้พระกุมารสุมหลงจนพระองค์ทิ้งหวนนางใส่ผ้าพันชายผู้อื่น พระบิดาจึงเนรเทศพระโอรสและหญิงนั้นให้ไปอยู่ป่า แต่นางได้เล้าโลมให้ตามเสาะในป่าสุมหลงอีก พระอนนตติคันธราชกุมารจึงนำหญิงนั้นไปส่งในเมือง ส่วนพระองค์ได้ออกผนวชเป็นฤๅษี

เสดคุชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงเรื่องของยวบาสะผู้หนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องรุกขเทวดาในป่าได้เห็นชายผู้หนึ่งได้ลงใจธิดาที่มีชื่อว่าเสดคุ เมื่อเห็นว่าธิดาเป็นหญิงสาวที่ดี จึงได้พากลับบ้านและสมรสกับชายที่เหมาะสม

อาทิตตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาเรื่องการบำเพ็ญทาน พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระเจ้ากรุงมหาราชของนครเกรวาระ ทรงเป็นพระราชาที่ทรงธรรม เมื่อจะทรงบำเพ็ญทานทรงเลือกให้ทานกับผู้มีศีลเช่นพระภิกษุเจ้าและผู้ที่สมควรแก่การทำบุญ เพราะการทำบุญกับผู้ที่ย่อมไม่ได้ประโยชน์เปรียบเสมือนสิ่งของที่ถูกไฟไหม้ (อาทิตตะ) ย่อมใช้การไม่ได้

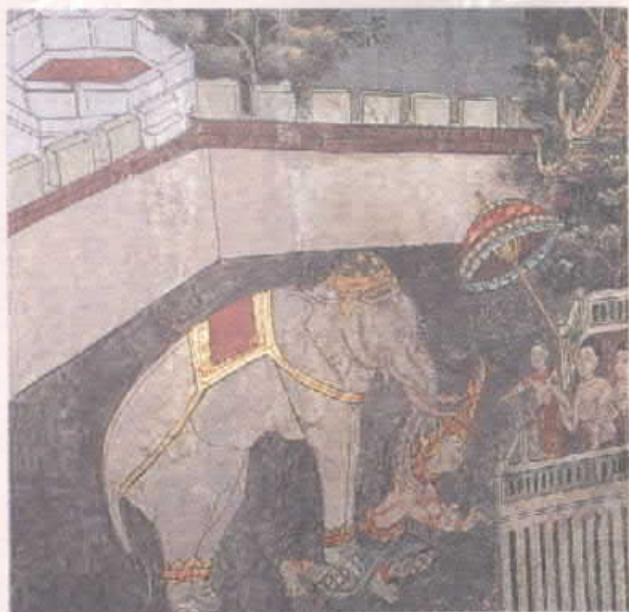

สิงขาลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนา เรื่องการรักษาศีลอุโบสถ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง พระราชนครราชคฤห์ พระองค์ทรงต้องการครองเมือง นาคจึงบำเพ็ญกุศลรักษาศีลอุโบสถจนได้จุติในเมืองนาค เป็นพญานาคสิงขาล ต่อมาพระองค์ต้องการเกิดเป็น มนุษย์อีกจึงทรงรักษาศีลจนจอมปลวกแห่งหนึ่ง แม้ถูก ชาวบ้านทำร้าย พระองค์ก็อดทนรักษาศีลจนตลอดชีวิต

คุดติลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภ ถึงพระเวททศที่ออกติญญต่อพระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรง เล่าเรื่องของชายผู้หนึ่งชื่อว่าคุดติละ ชาวเมืองพาราณสี ผู้ ซึ่งตีพิณขับร้องเพลงเลื่องลือตามตลาดที่ตาบอด วันหนึ่ง พ่อค้าชาวเมืองพาราณสีได้ไปค้าขายที่กรุงมูชเชนี จึงว่าจ้างนักตีพิณชื่อมุสิละมาแสดงในงานนักขัตฤกษ์ แต่ทุกคนต่างกล่าวว่าแสดงได้ไม่ดีเท่าคุดติละ มุสิละจึงได้เดินทางไปเรียนพิณกับคุดติละที่เมืองพาราณสี คุดติละสอนวิชาพิณ ให้มุสิละโดยไม่ปิดบัง จนมุสิละมีฝีมือพิณเป็นเยี่ยม และเสนอให้พระราชาจัดให้ทั้งสองแข่งขันพิณกัน คุดติละ บรรเลงพิณได้ไพเราะมากกว่ามุสิละ ประชาชนจึงพากันทำร้ายมุสิละเพราะคิดร้ายต่ออาจารย์ตน

ปฎุสสชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าปรารภถึง เด็กที่ทำให้ห้อยสิ่งของเสียหาย (ปฎุสสะ) พระพุทธองค์ได้ ทรงเล่าเรื่องฝูงลิงในอุทยานเมืองพาราณสี ขณะที่ผู้ดูแล สวนใช้ใบไม้ห่อผลไม้ผู้นั้น พวกลิงก็จะรีบไปฉกใบไม้ทั้ง พราหมณ์ผู้หนึ่งเห็นเข้าก็คิดว่าพวกลิงคงจะห่อผลไม้ได้ดี กว่าเดิม แต่พวกลิงกลับตอบว่าพวกตนทำได้แต่เพียงรื้อ หักเท่านั้น

ยสินจิตตชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุที่คลายความเพียรรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระยามงคลหัตถีช้างศึกของเมืองพาราณสี ขณะนั้นพระราชามือเมืองพาราณสีได้สวรรคต และพระยสินจิตตราชกุมารเพิ่งจะประสูติ พระเจ้าโกศลได้ยกทัพมาล้อมเมืองพาราณสี พระมารดาจึงได้นำพระโอรสยสินจิตตราชกุมาร มาวางไว้แทบเท้าพระยามงคลหัตถี พระยามงคลหัตถีได้ช่วยขับไล่ไพร่พลของพระเจ้าโกศลไปได้

ติตตติรชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเวทที่พยายามปลงพระชนม์พระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระอาจารย์ทิตตาปาโมกข์ ผู้หนึ่งสอนลูกศิษย์อยู่ในป่า บรรดาสัตว์ที่อยู่ใกล้อาศรมนั้นต่างคุ้นเคยกับเหล่าดาบส นกกระทา (ติตติระ) ตัวหนึ่งสามารถจำมนต์ใดรเพทได้ทั้งหมด เมื่ออาจารย์สิ้นชีวิตจึงได้เป็นอาจารย์สอนศิษย์ต่างๆ แทน

ขูว์ปชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนา พระภิกษุผู้ไม่มีความเพียรรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่า เรื่องชายผู้หนึ่งเป็นหัวหน้ากองป้องกันภัยในป่า ได้รับจ้าง นำพ่อค้าเกวียนผ่านป่า ขณะเดินทางพบพวกโจร จึงต่อสู้ ด้วยความกล้าหาญพากองเกวียนพ้นพวกโจรได้

ภูฏวานิชชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรง บรรยายเรื่องพ่อค้าโกง (ภูฏวานิชชะ) คนหนึ่ง พระพุทธองค์ ได้ทรงเล่าเรื่องพ่อค้าคนหนึ่งชื่อว่าบัณฑิต รู้เท่าอุบายของ พ่อค้าโกงที่อ้างรุกขเทวดา พ่อค้าบัณฑิตเอาไฟลุมโพรงไม้ ทำให้รุกขเทวดาปลอมต้องแสดงตัว

สุสีมชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องการถวายเครื่องบริวารแก่พระองค์
 พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องบุตรของปุโรหิตของพระราชาสุสีมะ เมื่อบิดาของเขามีชีวิตอยู่
 นั้นเป็นปุโรหิตที่มีหน้าที่เกี่ยวกับงานพิธีมงคลต่าง เมื่อบิดาสิ้นชีวิตลง พระราชาได้มอบให้
 พราหมณ์ผู้อื่นทำหน้าที่นั้นแทน เขาจึงได้พยายามพากเพียรเรียนวิชาของบิดาจนได้ตำแหน่งของ
 บิดาคืนมา

เตลปัดตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลายให้มีสติมั่นคงไม่ลุ่มหลงในรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เหมือนการประคองบาตรที่เต็มด้วยน้ำ (เตลปัดตะ) ไม่ให้หก พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระโอรสองค์สุดท้ายของพระเจ้าพรหมทัต ทรงเชื่อถือและยึดมั่นในพระโอวาทของพระปัจเจกพุทธเจ้าที่ให้พระองค์มีสติมั่นคงไม่หลงเชื่ออุบายที่เหล่านางยักษ์แปลงกายมาลวงล่อ พระองค์จึงได้ครองเมืองดักกกลีลาตามพระประสงค์

เอกปัทมเกชาดก เป็นเรื่องที่พระภิกษุสนทนากันถึงเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงให้พระโอรยาทแก่พระอนุชลิจลวิกุมารผู้มีพระนิสัยโหดเหี้ยม ให้กลายเป็นผู้มีพระทัยเมตตาและอ่อนโยนได้ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระญาติอุทิจจโคตรได้อบรมสั่งสอน พระราชกุมารของพระเจ้าพรหมทัตให้ละพศร้ายเป็นผลสำเร็จ

โกมารวิชัยปุตตชาตก เป็นเรื่องที่
พระพุทธรเจ้าตรีเศศนาถพระภิกษุที่
ไม่ล่วง พระพุทธรองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง
โกมารวิชัยปุตตชาตกได้สั่งสอนพวกสิงขรซึ่งมี
ภริยาเหี้ยมโหดให้กลายเป็นสัตว์
เรียบร้อยได้

วิโรจนชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธรเจ้าทรงบวราภถึงพระ
เทวทัตที่ได้ยุยงพระสงฆ์ให้ทำสังฆกรรมแยกกันและทำตัวเป็น
พระพุทธรองค์ พระพุทธรองค์ได้ทรงเล่าเรื่องราชสีห์ตัวหนึ่งมีสุนัข
จึงจอกเป็นผู้รับใช้และกินอาหารที่เหลือจากราชสีห์เป็นประจำ
วันหนึ่งสุนัขจึงจอกคิดว่าตนมีความสามารถเหมือนราชสีห์ แม้
ราชสีห์จะห้ามปรามก็ไม่เชื่อฟัง ทำตัวเลียนแบบราชสีห์ออกล่า
ช้างจึงถูกช้างเหยียบตาย

สัมภวชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภ เรื่อง
พระปัญญาบารมี พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง พราหมณ์กุมาร
ผู้หนึ่งชื่อว่าสัมภวะ มีปัญญาตั้งแต่ยังเยาว์ เมื่ออายุ ๗ ปีแก้
ปัญหาธรรมกับพระราชาได้

มัยหกลูกคนชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงอาคันตุกะเศรษฐีผู้ไม่มีศรัทธาในการทำบุญทำทาน พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องเศรษฐีในเมืองพาราณสีผู้หนึ่งได้มอบหมายทรัพย์สินพร้อมบุตรภรรยาให้น้องชายดูแลแล้วออกบวชเป็นฤๅษี ต่อมาน้องชายโลภต้องการสมบัตินั้นไว้ จึงได้ฆ่าบุตรชายของพระฤๅษีนั้นเสีย พระฤๅษีรู้เรื่องจึงได้มาอบรมน้องชายโดยเปรียบเทียบกับทำตัวเป็นนกมัยหกะ ซึ่งกันเป็นเสียงของนกของกู เพื่อกีดกันนกตัวอื่น

ปูจิมันทชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเถระโมคคัลลาน์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องรุกขเทวดาประจำต้นสะเดา ได้ขับไล่โจรที่มานอนใต้ต้นสะเดา (ปูจิมันทะ) เพราะรังเกียจว่าโจรจะถูกจับและโดนฆ่าตายที่ต้นไม้ที่เป็นวิมานของตน

มหิทธาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องนิสัยของนิง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องของพญามหิทธาตก ซึ่งเป็นกระบือที่มีขันดินและเมตตา ไม่ถือโทษโกรธสิ่งแม้ว่าจะถูกแก้งต่างๆ ภายหลังลงไปทำกีรยานั้นกับกระบือตัวอื่น จึงถูกกระบือนั้นเขวียดตาย

มหาสารชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องวีรกรรมของพระเถระอาฬภฏ พระพุทธเจ้าได้ทรงเล่าเรื่องอำมาตย์ของพระเจ้าพรหมทัต ได้ออกอุบายให้นางสิงนำเครื่องประดับของมหาเทวีคืนมาได้

โรมชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องนกพิลาปโรมะที่อาศัยอยู่ในถ้ำใกล้อาศรมของฤๅษีจึงได้ฟังธรรมอยู่เสมอ ต่อมาเมื่อฤๅษีนั้นไปอยู่ที่อื่น มีดาบสโง้งผู้หนึ่งมาอาศัยอยู่แทนและคิดใจในรสเนื้อ นกพิลาป จึงใช้อุบายพยายามที่จะฆ่าเห่านกพิลาป แต่นกพิราปตัวนั้นรู้ทันทำให้เห่านกพิลาปตัวอื่นๆ พันภัยไปได้

กัจฉปชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาเรื่องการทะเลาะวิวาท พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องฤๅษีผู้หนึ่งสร้างอาศรมอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำคงคา ลิงป่าชุกชนตัวหนึ่งถูกเต่า (กัจฉปะ) จับไว้ไม่ยอมปล่อย ฤๅษีจึงอบรมให้ทั้งสองสามัคคีกัน เต่าจึงยอมปล่อยลิงไป

ปัญจกิริกชาดก เป็นเรื่องที่พระภิกษุสนทนากันเรื่องที่พระพุทธองค์มิได้เหลือบพระเนตรมองดูเหล่าหญิงงามที่แต่งกายมาลวงล่อพระองค์ พระพุทธองค์จึงทรงเล่าเรื่องพระโอรสองค์เล็กของพระเจ้าพรหมทัต ที่ได้ครองเมืองตักกสิลา เพราะไม่มีความหวาดกลัวไม่ลุ่มหลงในกิเลสทั้ง ๕ (ปัญจกิริกะ) ที่นางยักษ์นรมิตชั้น

คุมพิยชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุที่ว่ายากรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องหัวหน้าพ่อค้าเกวียนผู้หนึ่ง ขณะเดินทางบรรทุกสินค้าไปถึงทางเข้าป่าใหญ่ ได้กำชับบริวารให้ระมัดระวังการบริโภคอาหาร บริวารส่วนหนึ่งไม่เชื่อฟังได้กินน้ำผึ้งที่มีพิษซึ่งยักษ์ชื่อคุมพิยะวางลงไว้ ทำให้สิ้นชีวิต

มหามังคลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องมหามงคลสูตร พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องบุตรของพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อว่า รักชิตกุมาร เมื่อบิดามารดาตายชนม์ได้บำเพ็ญทานแล้วออกบวชเป็นฤๅษีอยู่ในป่าหิมพานต์ ลูกศิษย์คนหนึ่งได้ไปพำนักอยู่พระราชาอุทยานเมืองพาราณสี พระราชาได้มาชักถามธรรม ลูกศิษย์ตอบไม่ได้ต้องเดินทางกลับไปถามอาจารย์ที่ในป่า ฤๅษีรักชิตะจึงได้แสดงธรรมมงคล ๘ ประการให้ลูกศิษย์นำมาถวายกรรมต่อพระราชา

มกสิสุทธชาดก เป็นเรื่องที่พระภิกษุสนทนากันเรื่องคนบางคนที่ต้องการทำลายลาภสักการะของพระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องสุกรฝูงหนึ่งอาศัยอยู่ในถ้ำแก้วมณีใกล้ศาลาของฤๅษี ราชสีห์ตัวหนึ่งเดินไปมาอยู่ใกล้ถ้ำ ทำให้เกิดเงาราชสีห์ที่ถ้ำแก้วมณีในถ้ำนั้น สุกรพากันหวาดกลัวเอาโคลนไปป้ายปิดถ้ำแก้วมณีก็ไม่เป็นผล ฤๅษีจึงได้บอกให้อพยพออกจากถ้ำนั้นเสีย

ลฎกีกษาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวทัตที่ทำร้ายพระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาช้าง ขณะหากินกับช้างโขลงใหญ่ ได้พบนางนกไส้ (ลฎกีกะ) ภกธูก่อนอยู่ใกล้ทางเดิน นางนกได้อ้อนวอนขอชีวิตลูกนก พญาช้างจึงยินยอมปล่อยลูกนกไปปล่อยให้บริวารช้างเดินไปก่อน ภายหลังมีช้างเชือกหนึ่งเดินทางผ่านมาทางนั้น และได้ฆ่าลูกนกตาย นางนกได้ขอความช่วยเหลือจากสัตว์ต่างๆ ช่วยพญาช้างตัวนั้นจนตาย

รุกขธรรมชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเทศนาแก่พระญาติของพระพุทธองค์ให้เลิกละเลิกกัน พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องรุกขเทวดา ได้ออกอุบายให้ญาติของตนจองวิมานให้พ้นจากพายุ

สตรรรณชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลายเรื่องการแสวงหาสิ่งที่ไม่ควรแสวงหา ๒๑ ประการ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อว่าสตรรรณมานพ ขณะเดินทางได้ไปกินอาหารของชายผู้หนึ่งซึ่งเป็นชนชั้นเจ็ดทาส (ชนชั้นต่ำ) แล้วกลับรังเกียจถึงกับอาเจียนจนสิ้นชีวิต

ตัจฉกสูตรชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระภิกษุชาวสองรูป พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องรุกขเทวดาชมเชยสูตรตัจฉกซึ่งเฉลียวฉลาดและพร้อมเพรียงด้วยญาคูมิตร จนสามารถกำจัดเสือโคร่งผู้เป็นศัตรูได้

มุกุฏลักษณชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลายเรื่องความมัวหมอง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งได้บวชเป็นฤๅษีอยู่ในป่า ต่อมาได้มาพักที่อุทยานกรุงพาราณสี แล้วได้เสื่อมจากฉานเพราะหลงรักนางมุกุฏลักษณและพระมเหสีพระเจ้าพาราณสี พระมเหสีได้ทราบพราหมณ์นั้นจนกระทั่งพราหมณ์นั้นได้ฉานกลับมาอีก และกลับไปอยู่ป่าหิมพานต์จนสิ้นชีวิต

ลีลาชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่นายภาษามาลาผู้หนึ่งที่บุตรชายไปรักหญิงที่สูงศักดิ์ แล้วตรอมตรมจนตาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องสุนัขจิ้งจอกลีลาละที่ไปหลงรักนางราชสีห์ ทำให้นางราชสีห์ไม่พอใจจึงฟ้องพี่ๆ ราชสีห์ผู้พี่จำนวน ๖ ตัว คิดแต่จะฆ่าสุนัขจิ้งจอก ราชสีห์ผู้พี่จึงเสียชีวิตทั้งหมด ราชสีห์ตัวที่เป็นพี่ใหญ่ได้พิจารณารอบคอบทำให้สุนัขจิ้งจอกกลัวจนตาย

โลหกุมภีชาดก เป็นเรื่องพระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระราชาโกศล พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระราชาเมืองพาราณสี ทรงหวาดกลัวเสียงของสัตว์นรกโลหกุมภี จึงโปรดให้บุชชาญสัตว์ ๔ ประเภท พระฤๅษีได้แสดงธรรมต่อพระราชาให้ทรงเข้าพระทัย ปลดปล่อยสัตว์ทั้งสี่ไป

ตโยธัมมชาดก เป็นเรื่องพระพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องคุณธรรม ๓ ประการ (ตโยธัมมะ) พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องพญาลิงตัวหนึ่งที่กลัวว่าบุตรของตนจะเป็นใหญ่แทนจึงฆ่าลูกทุกตัว นางลิงตัวหนึ่งลักลอบไปคลอดลูกที่อื่น เมื่อพญาลิงรู้เข้าก็พยายามฆ่าแต่ทำไม่ได้ ตัวเองกลับเสียชีวิต ลูกลิงซึ่งเป็นผู้มีความกล้าหาญ ชยัน และรอบรู้จึงได้เป็นพญาลิงแทน

อุมาทันติชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัส
เทศนาแก่พระภิกษุผู้เบื่อหน่ายรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้
ทรงเล่าเรื่องพระเจ้าสีวันพรเอธิฐบุรี ทรงหลงรักนาง
อุมาทันติ ภรรยาของเสนาบดีอภิปารกะ ซึ่งเป็นพระสหาย
ของพระองค์ เสนาบดีอภิปารกะคิดอุบายทุลฉวยนาง
อุมาทันติ แต่พระองค์กลับได้สติไม่ทรงรับ และยึดมั่นอยู่
ในธรรม

อภิตติชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรง
ปรารภถึงอุบาสกที่ชอบทำทานผู้อื่น พระพุทธ
องค์ได้ทรงเล่าเรื่องของพราหมณ์อภิตติบัณฑิต
เมื่อติดตามการค้าสินชีวิตรได้ออกบวชเป็นดาบสที่มี
ความมกน้อย พระอินทร์ได้ลงมาปราศรัยและให้
พรต่างๆ

หังสชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย พระพุทธ
องค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาหงส์ทอง ได้ถวาย
ธรรมแก่พระเจ้าพาราณสี ให้พระองค์ดำรงอยู่
ในศีลและถวายโอวาทแก่พระราชาบุตรทั้ง
ร้อยเกิดพระองค์ให้เพียรศึกษาเล่าเรียนในสิ่งที่
เป็นประโยชน์ ซึ่งจะทำให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

ติดติวชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลายเรื่องการกล่าววาทะ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระฤๅษีเจ้าคณะผู้หนึ่งได้สอนลูกศิษย์ โดยยกเรื่องนกกระทา (ติดติวะ) ตัวหนึ่งขึ้นเสียงดัง จึงถูกนายพรานฆ่าตาย

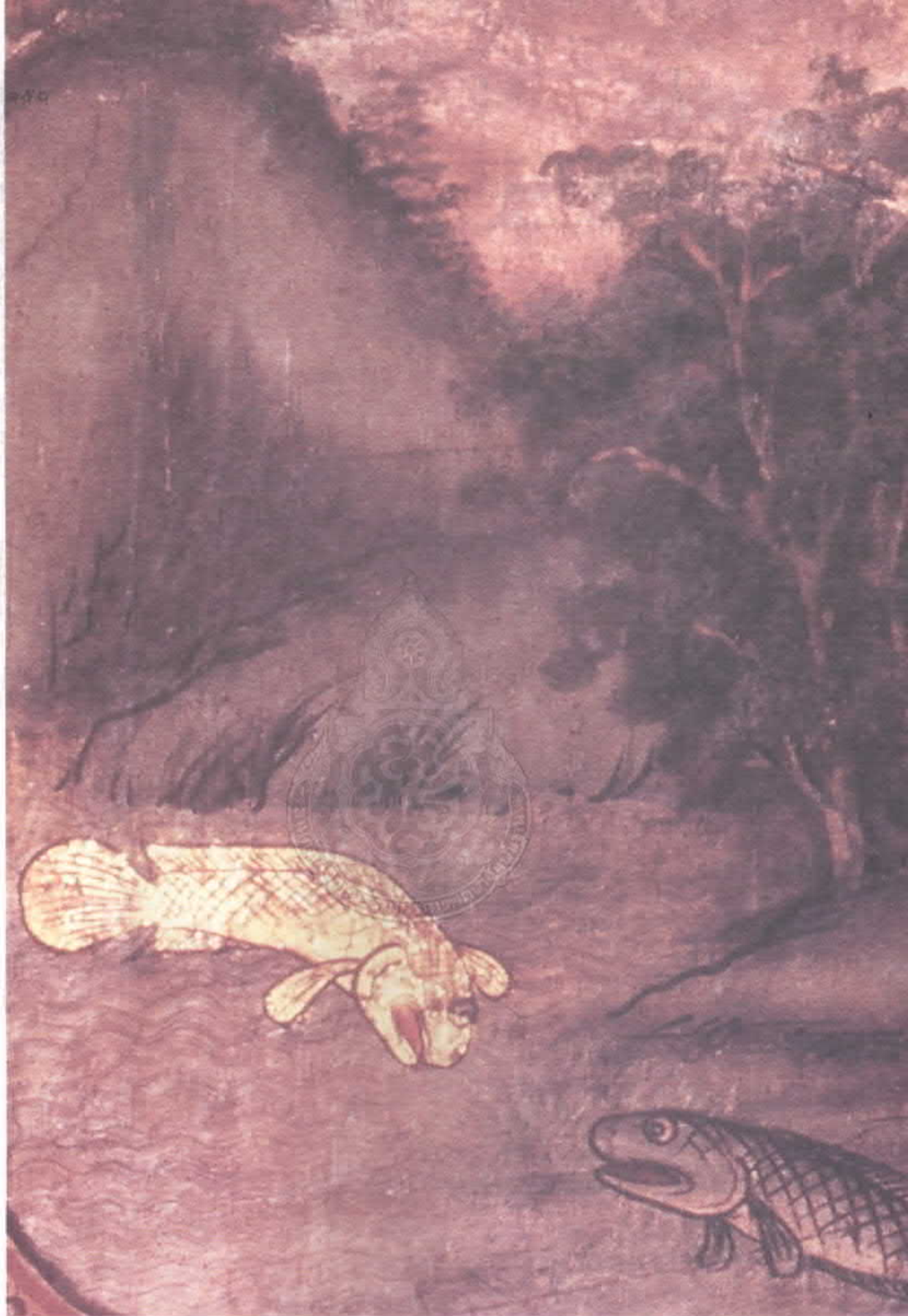

อัสสกะชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุที่เบือนหน้ารูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระเจ้าอัสสกะแห่งแคว้นกาสิกวรุ ซึ่งทรงโคกเหรัเสียใจที่พระมเหสีได้เสด็จสวรรคต พระฤๅษีช่วยให้พระองค์หายอาลัยในพระมเหสีด้วยการให้พระองค์พบกับพระมเหสีที่เกิดขึ้นเป็นพนอน

กโปตชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระ
ภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องนกพิลาปตัวหนึ่ง กล่าวว
เยาะเย้ยกาที่โลภขโมยอาหาร ถูกพ่อครัวจับได้ถูกถอนขนจนตาย

มัจฉาตลก เป็นเรื่องที่พระพุทธรเจ้าทรงปรารภเรื่องฝน พระพุทธรองค์ได้ทรงเส้าว่า ครั้งหนึ่งแคว้นโกศลเกิด
ความแห้งแล้งไปทั่ว น้ำในบึงและสระต่างๆแห้งไปหมด เหล่าฝูงปลา (มัจฉะ) ต่างติดอยู่ในปากตม พวกนกกาสามารถ

จิกกินปลาที่นอนติดอยู่ในปลักหมได้ พญาบลาเห็นความพินาศของพวกปลาจึงตั้งสัตยาธิษฐานขอให้ท้าวเทวราชวิษณุ
(เจ้าแห่งฝน) บันดาลให้ฝนตก ทำให้ฝนตกใหญ่ทั่วแคว้นโกศล เหล่าฝูงปลาทั้งหลายจึงรอดพ้นอันตราย

จุลลสุดโสมชาดก

พนินิภาชาดก

ภัลลาคิชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสพระธรรมเทศนาแก่พระราชา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระเจ้าภัลลาคิชา พระราชาเมืองพาราณสี ขณะที่พระองค์เสด็จล่าเนื้อได้ทรงฟังกนิษฐ ๒ ตัว พรณถึงความทุกข์ที่ต้องพลัดพรากจากกัน เมื่อเสด็จกลับเมืองแล้วได้ทรงบำเพ็ญแต่บุญกุศล

จุลลสุวราชชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสพระธรรมเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญานกแขกเต้าจุลลสุวกะที่ถือสันโดษมักน้อย พระอินทร์ได้ลงมาปราศรัย และให้พรต่างๆ

สัมปยุตตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวีของพระเจ้าพรหมทัต พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่อง พระราชโอรสโสดาธิเสนเมืองพาราณสีเป็นโรคเรื้อน จึงเสด็จออกไปอยู่ป่ากับพระชายาสัมปยุต พระนางสัมปยุตทรงอดทน บรมนิบัติพระสามีจนหายจากโรคเรื้อน แต่เมื่อพระโสดาธิเสนได้เป็นพระราชาเมืองพาราณสี กลับลุ่มหลงสตรีอื่น พระฤาษี ซึ่งเป็นพระราชบิดาของพระเจ้าโสดาธิเสนต้องประทอนโอวาทให้พระราชากลับไปยกย่องพระชายาหังเดิม

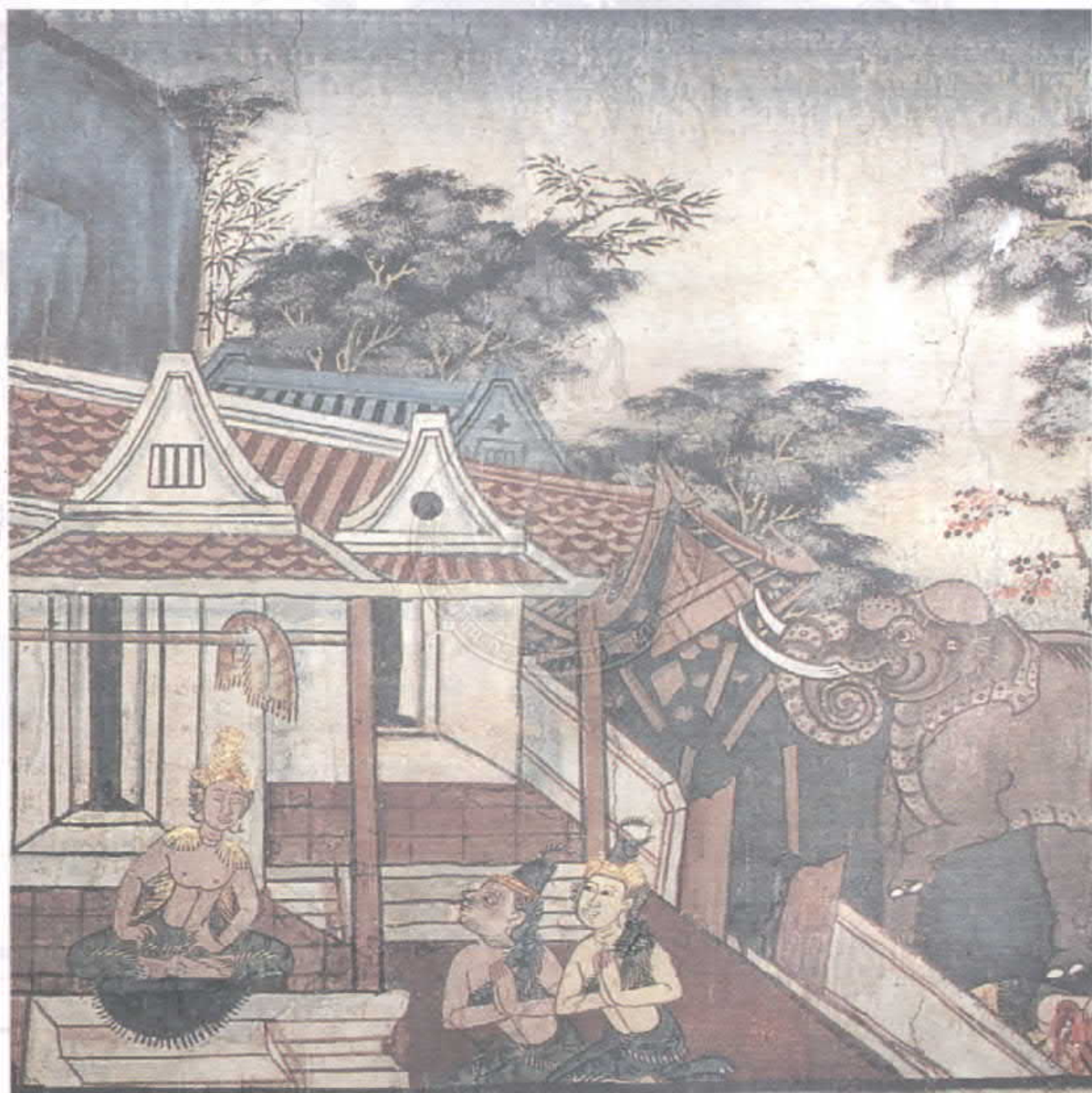
โสมนัสชาดก

กุกกุกชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวทัตที่พยายามปลงพระชนม์พระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาไก่ (กุกกุกะ) ตัวหนึ่งปกครองไก่หลายร้อยตัว เขียวยาคิดอุบายที่จะล่อลวงจับพญาไก่อิน แต่พญาไก่อระมัดระวังตัวอยู่ในกอไม้ เขียวยาจึงอุบายชักชวนให้พญาไก่ไปหากินที่อื่นที่อุดมสมบูรณ์มากกว่า พญาไก่อู้เท่าทันในอุบาย กลับขับไล่เขียวยาให้ออกไปจากที่นั้น

พาเวรุฏฐชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพวกนอกศาสนา พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญานกยูงตัวหนึ่งได้
 แสดงการพ้อนพางและบรรเลงเสียงให้พวกชาวนครพาเวรุได้ชม จึงได้รับลบลัทธิการะมากกว่า นกกา ซึ่งชาวนครพาเวรุเคยนิยมมา
 ก่อน

อินทสมานโคตตราชดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุที่ว่ายากูปหนึ่ง พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องดาบสรูปหนึ่งได้ตีเตียนลูกศิษย์ที่ชื่อว่าอินทสมานโคตร ซึ่งเลี้ยงช้างกำพราไว้ แม้ผู้ใดจะห้ามปรามก็ไม่เชื่อฟัง วันหนึ่งช้างตกมันจึงทำร้ายอินทสมานโคตรจนสิ้นชีวิต

เวรachat เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงอนาคตปิณฑิกเศรษฐี พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องเศรษฐีผู้หนึ่งเข้าใจสังเกตสถานที่ที่มีอันตราย (เวร) จึงสามารถหนีรอดจากพวกโจรไปได้

กาญจนกษัตริย์ เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระภิกษุว่ายากรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องชาวนาคนหนึ่งได้ทองคำแห่งใหญ่ (กาญจนกษัตริย์) จึงอธิษฐานว่าจะแบ่งใช้ ๔ ส่วนคือไว้เลี้ยงตน เก็บสะสม ประกอบการงาน และบำเพ็ญทาน ทำให้ยากมาเรือนได้

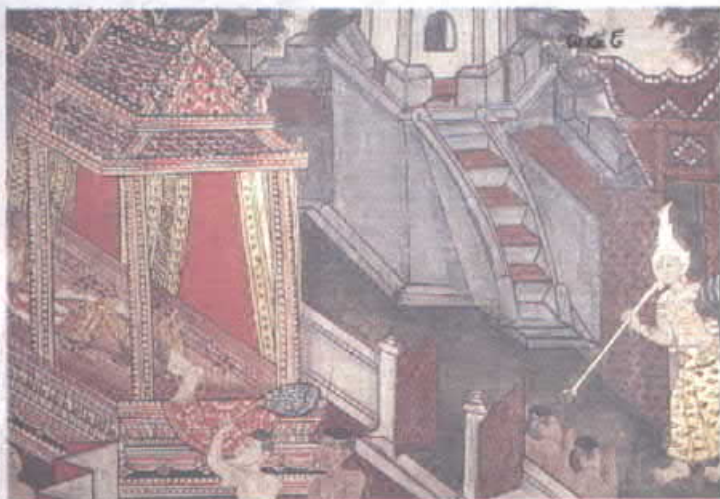
หริตongachat เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุผู้เฒ่าหนึ่งรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อว่า หริตกุมาร ได้ออกบวชเป็นฤๅษีต่อมาได้หลงรักพระเทวีของพระราชาพราหมณ์จึงเสื่อมจากนิกาย ภายหลังพระราชาเตือนสติ จึงได้ฉวนกลับคืน

จัมเปยachat เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาอุบาสกและอุบาสิกาทั้งหลาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญานาคจัมเปยะ ซึ่งรักษาศีลอุโบสถอยู่เหนือจอมปลวก แม้พระองค์จะถูกหมองูจับและทรมานต่างๆ แต่พญานาคจัมเปยะก็มีได้ประทุษร้ายตอบ

คันทารชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุทั้งหลาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระเจ้าคันทาระ ให้สละราชสมบัติแล้วออกบวชเป็นฤๅษีที่เคร่งครัด ไม่ละสมสิ่งใดเลยแม้แต่เกลือเพียงก้อนเดียว

กามชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพราหมณ์ผู้หนึ่ง พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องบัณฑิตมาดเพผู้หนึ่งได้รักษาพระเจ้าพาราณสีซึ่งประชวรเพราะความโลภ (กาม) ที่จะปกครองราชอาณาจักรทั้งหลาย บัณฑิตมาดเพได้แสดงธรรมเทศนาให้พระเจ้าพราหมณ์ตัดสินใจบวช

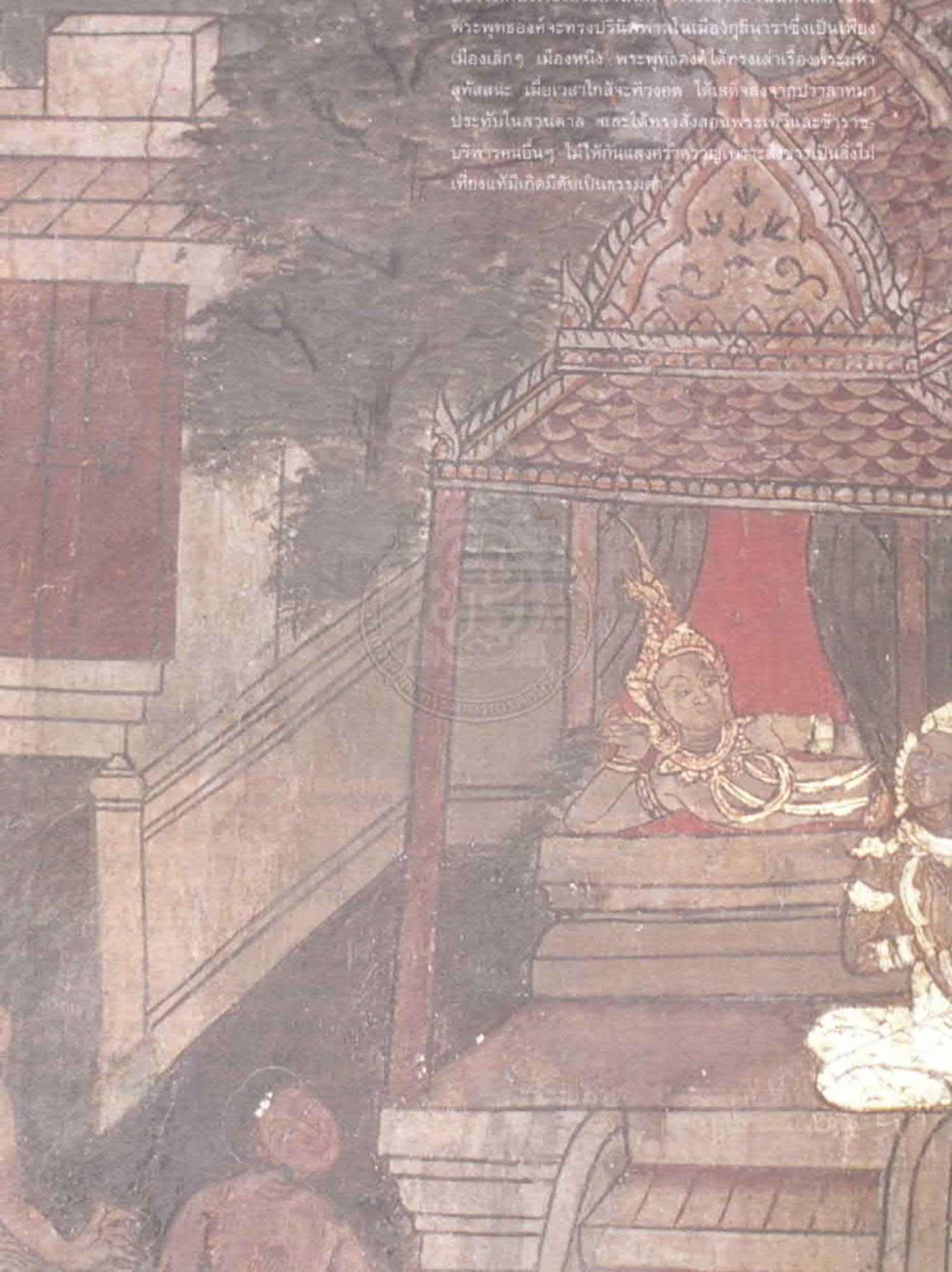

จัททันตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาภิกษุรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาช้างจัททันต์ ถูกพระเทวีของพระราชาเมืองพาราณสีของเวรให้นายพรานตามล่าด้วยลูกศรอาบยาพิษ แม้พญาช้างจะจับพราณที่ยิงตัวเองได้ก็ไม่ทำร้ายตอบ และยอมให้นางวงช้างไปถวายพระเทวี พระเทวีเมื่อทราบพญาช้างจัททันต์สิ้นชีวิตแล้ว พระพญายักษ์ของพระนางก็แตกสลายสิ้นชีวิตตาม

มหากปิชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวทัต
ที่พยายามปลงพระชนม์พระองค์ พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาลิง
(มหากปิ) ได้ช่วยพราหมณ์ผู้หนึ่งซึ่งตกเหวให้รอดพ้นจากความตาย
พราหมณ์นั้นกลับประทุษร้ายก็ไม่ไกรรตอบ

มหาสุทิสสนชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรง
ปรารภกับพระเถระอานนท์ พระเถระอานนท์ได้ทูลถึง
พระพุทธองค์จะทรงปริณิพพานในเมืองกุสินาราซึ่งเป็นเพียง
เมืองเล็กๆ เมืองหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระเจ้า
สุทิสสนะ เมื่อเวลาใกล้จะถึงกาล ได้เสด็จลงจากปราสาทมา
ประทับในสวนตาล และได้ทรงสั่งสอนพระภิกษุและชาวราชนิ
การชนอื่นๆ ไม่ให้กันแสดงท้าวความเพราะสังขารเป็นสิ่งที่
เที่ยงแท้ก็มีเกิดมีดับเป็นธรรมดา

สมุทรชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุชรารูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง เทวดาประจำท้องทะเล (สมุทร) ได้ตบเนียนกาน้ำที่ทำตัวเป็นเจ้าของน้ำห้ามฝูงปลาและฝูงนกให้กินน้ำแต่พอสมควร

มกกภูชาติก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระภิกษุขอมปลอมผู้หนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์ผู้หนึ่งออกบวชเป็นฤๅษีอยู่ในป่าพร้อมกับบุตรชายวันหนึ่งถึงป่า (มกกภู) ปลอมตัวเป็นดาบส เข้าไปฉิงไฟฤๅษีรู้เท่าทันลงไล่ให้หนีไป

มาตุโปสกชาตก เป็นเรื่องที่พระพุทธองค์ทรง
ปรารภถึงภิกษุรูปหนึ่งที่เลี้ยงดูมารดา พระพุทธองค์ได้ทรง
เล่าเรื่องพญาช้างเผือกพาอาหารเลี้ยงดูมารดา (มาตุโปส-
กะ) พระเจ้าพาราณสีโปรดให้จับมาเป็นช้างทรง พญาช้าง
จึงได้ทูลบอกพระราชารื่องมารดาของตน พระราชาก็
ทรงปล่อยช้างนั้นเข้าป่าไปตั้งเดิม

ปัพพิตวิเทรูกชาตก เป็นเรื่องที่
พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย
พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องวิทายาตรตนหนึ่ง
ปลอมตัวเป็นนักบวชลักลอบเข้าไปหาพระราช
เทวีของพระเจ้าพาราณสี พระเจ้าพาราณสีพิโรธ
ทรงขับไล่นักบวชทั้งหลายให้ออกไปจากแคว้น
(ปัพพิตวิเทรูกะ) พระอินทร์จึงได้นำพระปัจเจก
พุทธเจ้ามาถวายโลวาทพระเจ้าพาราณสีให้ดำรง
อยู่ในธรรมและบำเพ็ญทานต่อนักบวชดังเดิม

สุกรชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนานแก่พระภิกษุชรารูปหนึ่ง พระ-
พุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง สุกรตัวหนึ่งสำคัญ
ผิดคิดว่าราชสีห์กลัวตน จึงร้องท้าทายราช-
สีห์ ราชสีห์ไม่ยอมเข้าใกล้สุกรนั้นเพราะ
เกลือกกลัวอาวามา จึงยอมให้สุกรเป็นผู้ชนะ

มหามงคลชาดก

มังสชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่อง บุตรเศรษฐีหนึ่งขอเนื้อ (มังสะ) นายพรานได้มากกว่าเพื่อน ๆ เพราะมีภักยาคัยดี และวาจาอ่อนหวาน

ขันตีวาทีชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุที่โกรธง่ายรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องตามสมัยหนึ่งยึดมั่นในขันติ (ขันตีวาที) ไม่โกรธตอบ พระเจ้ากลาปูเมืองพาราณสีก็สั่งให้ประหารชีวิตตน สุดท้ายพระเจ้ากลาปูกลับถูกแผ่นดินสูบตกนรกไป

สตปัตตชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องนายโจรคนหนึ่ง ขณะจะดักปล้นทรัพย์ชายผู้หนึ่ง ได้สังเกตเห็นนางสุนัขจึงจอกเป็นห่วงชายผู้นั้นห้ามปรามมิให้เดินทางเพราะโจรจะดักปล้นทรัพย์ แต่นกกระเด็น (สตปัตตะ) กลับร้องบอกให้โจรปล้นชายผู้นั้นเสีย ชายผู้นั้นไม่เชื่อฟังนางสุนัขจึงจอก จึงถูกโจรจับ นายโจรได้สั่งสอนและปล่อยตัวชายผู้นั้นไป

จันทกีนรชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระมารดาของราहुล ราชกุมาร พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องจันทกีนร ถูกพระเจ้าพาราณสียิงสลบปางตาย นางจันทกีนรต้องบวงสรวงเทพยดาขอให้ช่วยเหลือ พระอินทร์ได้เสด็จลงมาช่วยจึงรอดตาย

จุลนารกักสสป-
ชาดก เป็นเรื่องที่พระ-
พุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่
อุบาสิกาสี่หนึ่ง พระพุทธ-
องค์ได้ทรงเล่าเรื่อง
พราหมณ์สี่หนึ่ง ครั้น
ภรรยาตายจึงได้ออกบวช
เป็นฤๅษีพร้อมกับดาบส
กุมารบุตรชาย(จุลนารก
กักสสปะ) วันหนึ่งมีเด็กสาว
สี่หนึ่งหนีออกจากใจ และได้มาพักอยู่ในอาศรมของ
ฤๅษีทั้งสองนั้น ได้ทำลาย
ศีลดาบสกุมารภายหลัง
ฤๅษีผู้พ่อได้สั่งสอนให้
เจริญกสิณภาวนาต่อไป

วิโรจนหาดก

กุ่มกิลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวทัต พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องพญาวานร ตัวหนึ่งรู้เท่าทันจะเข้ (กุ่มกิละ) ได้ลงจระเข้หนีพ้นอันตรายได้

ชัมพูกชาดก เป็นเรื่องพระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงพระเทวทัตที่ชอบกระทำตามอย่างพระองค์ พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องราชสีห์ตีเตียนสุนัขจิ้งจอกที่ชื่อว่าชัมพูกะ ที่ไม่รู้กำลังของตนทำตามอย่างราชสีห์จนถึงแก่ความตาย

เอกราชชาดก เป็นเรื่องที่
พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึงอำนาจของ
พระราชาเอกราช นครโกศล พระพุทธ-
องค์ได้ทรงเล่าเรื่องอำนาจของพระเจ้า
พาวานส์ติดการร้ายไปเข้ากับพระราชา-
โกศล พระราชาโกศลยกพลมาจับมัด
พระเจ้าพาวานส์ไว้ พระเจ้าพาวานส์ได้
แสดงธรรมทำให้พระราชาโกศลยอมแพ้
เสด็จกลับเมืองตนเอง

ชวนหังสชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุทั้งหลาย พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาหงส์ตัวหนึ่งบินได้รวดเร็ว (ชวนหังสะ) แข่งกับพระอาทิตย์ได้ วันหนึ่งได้แสดงธรรมแก่พระเจ้าพาราณสีว่าชีวิตมนุษย์เร็วยิ่งไปกว่านั้น ดังนั้นไม่ควรประมาทควรบำเพ็ญบุญในช่วงเวลาอันน้อยนี้

กุกกฏชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุที่เบื่อนำรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพญาโกบา (กุกกฏะ) นางแมวตัวหนึ่งพยายามล่อลวงจะกินพญาไก่ป่ารู้เท่าทันอุบายของนางแมวจึงรอดพ้นนางแมวไปได้

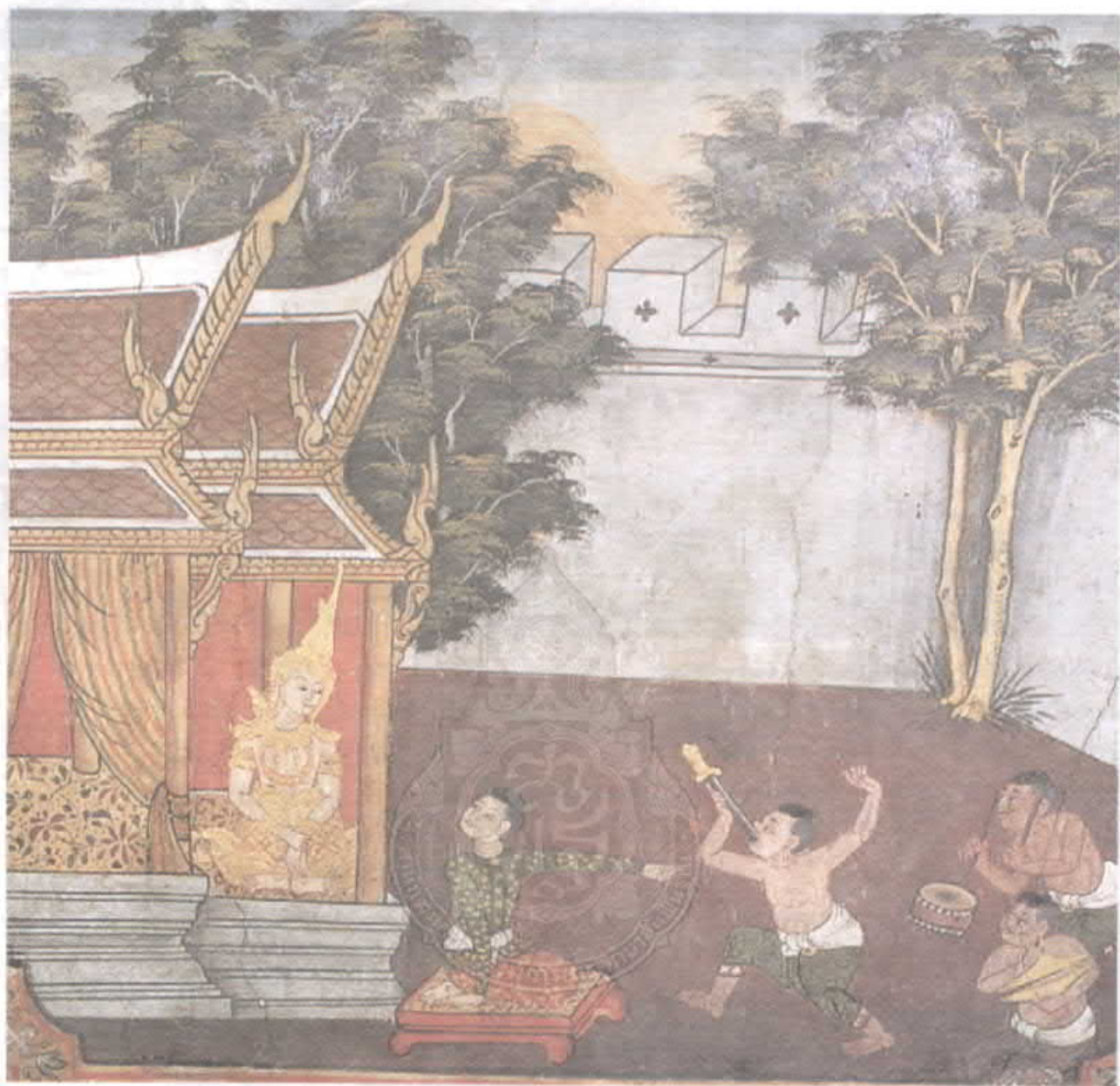

ดักกลชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภถึง
อุบาสิกที่เลี้ยงดูบิดาผู้หนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่อง
บัณฑิตกุมารผู้หนึ่ง ได้ฟังมารดาขอร้องให้บิดามารดา บิดาก็ทำ
ตามโดยเตรียมชุดห่มสำหรับฝังปู บัณฑิตกุมารจึงทำ
อุบายชุดห่มเตรียมฝังบิดาบ้าง ทำให้บิดามีสติคิดได้ ปู่จึง
รอดตาย ภายหลังได้คิดอุบายให้มารดาพากลับตัวเป็นคนดีได้

ติดตริชาดก เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภ
ถึงพระเถระราหุล พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพระฤาษี
ผู้หนึ่ง ได้ตอบคำถามนกกะทา (ติดตริ) เรื่องบาปกรรม
ของนกกะทาที่ถูกบังคับให้เป็นนกต่อส่อสงวนกอื่น ๆ ให้
นายพรานฆ่าตาย

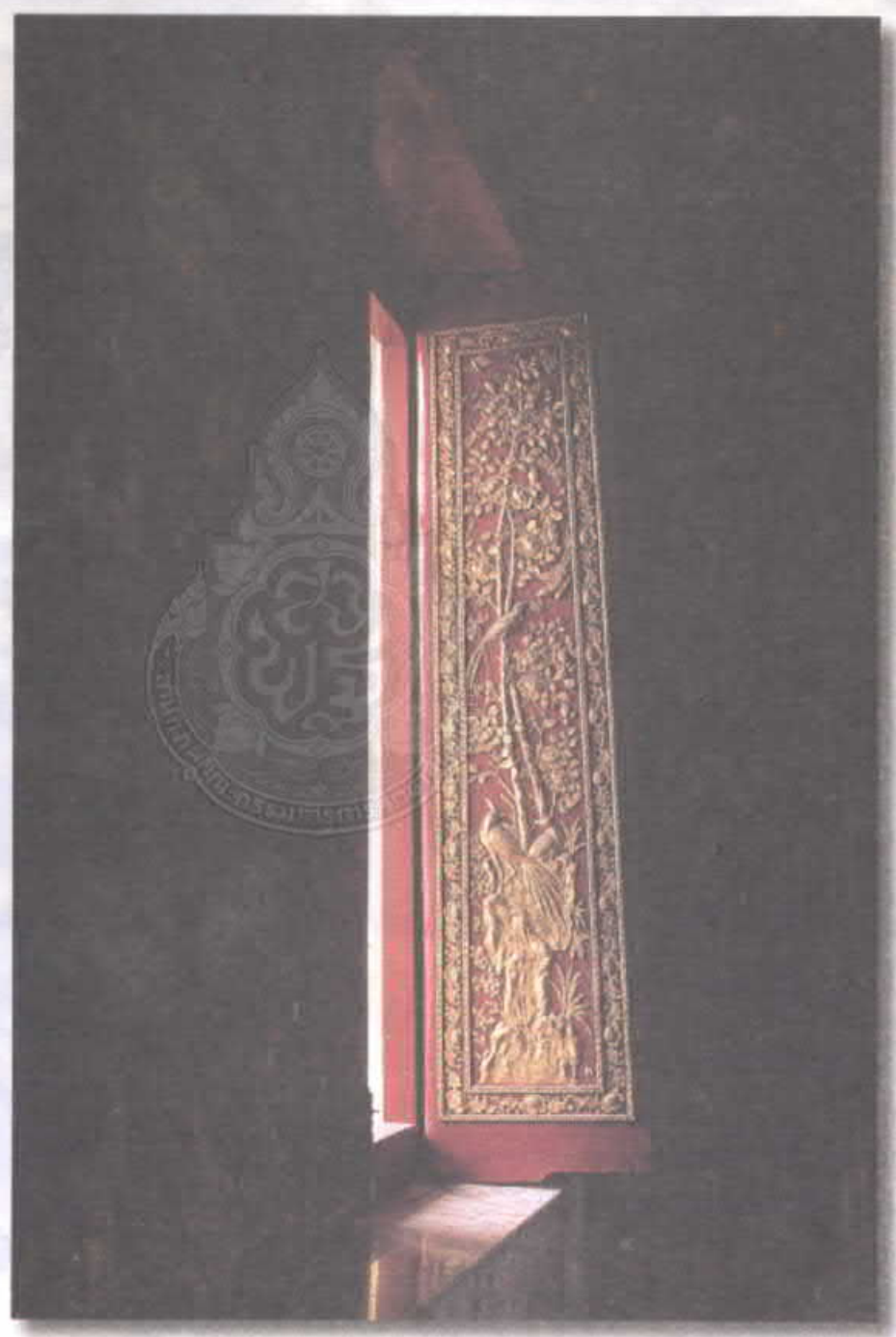
ทศกัณฐกษัตริย์ เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตัสสเทสนาพระภิกษุ
ที่เบื่อน่ายรูปหนึ่ง พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องพราหมณ์
เสนกบัณฑิต ผู้เป็นอำมาตย์ถวายธรรมแก่พระเจ้ามัททวราช แต่วัน
ทศกัณฐะ วันหนึ่งพระเจ้ามัททวราชประชวรเพราะเสียพระทัยที่บุตร
บุโรหิตพาพระมเหสีหนีไป พราหมณ์เสนกบัณฑิตได้แสดงธรรมให้
พระองค์หายประชวรได้

มิตตวินทชาดก เป็นเรื่องที่
พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาแก่พระภิกษุ
มิตตวินทะผู้ว่ายากรูปหนึ่ง พระ-
พุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องเทพบุตร
ผู้หนึ่งได้แสดงธรรมเรื่องบาปกรรม
ที่สัตว์นรกได้ทำไว้ จึงได้ตกนรก

อัปภันตรชาดก เป็นเรื่องที่
พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาพระภิกษุ ทั้งหลาย
พระพุทธองค์ได้ทรงเล่าเรื่องเหล่าดาบส
ถูกโอบยตีขับไล่ออกจากอุทยานด้วยถูกหาว่า
ลักมะม่วงทิพย์ (มะม่วงอัปภันตร) ของพระเจ้า
พาราณสี พระเจ้าพาราณสีได้ให้นกแขกเต้า
ออกสืบหามะม่วงทิพย์นั้น ภายหลังดาบส
ผู้หนึ่งได้ให้มะม่วงทิพย์นั้นแก่นกแขกเต้า
ให้นำไปถวายพระเจ้าพาราณสี

วัดเครือวัลย์วรวิหาร

ใต้ทั้งหลายคล้ายกันเป็นอันมาก
 ไม่หนีจากอย่างเก่าเป็นอันไหน
 แต่วัดเครือวัลย์ใหม่อำไพพาน
 ทนโบราณแปลกเพี้ยนไม่เหมือนใคร
 เจียนชาติกฤตเรืองโพธิ์สัตย์
 ทอดประจักษ์ตติวารังสวางไสว
 เป็นห้องห้องช่องสะอาดอกดาบไป
 นัปชาติได้ท้าวอุปสิขชาติตรา

นายมี มหาตเล็ก
 จากหนังสือ กุศลแห่งยาจกธรรมานุภาพพระเกียรติ
 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

มุมหนึ่งของวัดเครือวัลย์วรวิหาร

บริเวณลานวัดและทอระฆัง

วัดเครือวัลย์วรวิหาร

คนไทยสมัยก่อนมีความนิยมในการสร้างวัด
จำนวนวัดจึงมีอยู่มากมายทั้งที่เป็นวัดหลวงที่
พระมหากษัตริย์และเจ้านายโปรดให้สร้าง และวัด
ราษฎร์ที่ราษฎรร่วมกันสร้างขึ้นจนถึงกับมีตำนาน
และคำกลอนผูกไว้ล้อเลียนลูกขุนนาง หรือลูกผู้มีอัน
จะกินที่ไปวิ่งเล่นในวัดของเด็กอื่นแล้วถูกไล่รังแกจึง
วิ่งกลับมาฟ้องบิดามารดาของตนว่า

กลับมาบอกบิดาน้ำตาไหล

พ่อก็สร้างอารามให้ตามใจ

วัดจึงได้เกลื่อนกลาดดูดาษดา

ความนิยมในการสร้างวัดของคนในสมัยก่อนนี้
ก็เพื่อเป็นที่บรรจุอัฐิธาตุของคนในสกุลวงศ์ จึงมักจะ
สร้างเจดีย์ขนาดใหญ่ ๒ องค์ไว้ด้านหน้าของ

เจดีย์ทอระฆังคู่หน้าประดิษฐานระหว่างพระอุโบสถกับพระวิหาร

พระอุโบสถ ไว้สำหรับเป็นที่บรรจุอัฐิธาตุของบิดา มารดา เมื่อถึงวันนักขัตฤกษ์ ลูกหลานก็จะพากันไป ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ เด็กๆ ลูกหลานที่ไปด้วย ก็จะพากันมาวิ่งเล่นในลานวัด จึงเกิดคำกล่าวที่ว่า สร้างวัดให้ลูกหลานเล่น วัดเครือวัลย์วรวิหาร ก็เป็น อีกวัดหนึ่งที่สร้างขึ้นเพราะเหตุดังกล่าวนี้

วัดเครือวัลย์วรวิหาร เป็นวัดที่มีความสำคัญ มากวัดหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พระอุโบสถของ วัดนี้กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน เนื่องจากภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังสมัย ต้นรัตนโกสินทร์เป็นเรื่องนิทานชาดก ๕๕๐ ชาดก ที่ งดงามมากซึ่งในปัจจุบันไม่มีในที่อื่น

วัดเครือวัลย์วรวิหาร มีชื่อมาจากนามของ เจ้าจอมเครือวัลย์ในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สร้าง ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ โดยเจ้าจอมเครือวัลย์ธิดา ของเจ้าพระยาอภัยภูธร (น้อย บุณยรัตพันธุ์) เป็น ผู้สร้าง แต่การดำเนินการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ เจ้าจอมเครือวัลย์ถึงอสัญกรรมเสียก่อน พระบาท สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้สร้างต่อจนแล้วเสร็จและพระราชทาน นามว่า วัดเครือวัลย์วรวิหาร

ชุมพัทธสีมา ภายในวัด

ส่วนหนึ่งของภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภายในพระอุโบสถ

สถานที่ตั้งและอาณาเขตของวัด

วัดเครือวัลย์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ ๓๖ แขวง อรุณอมรินทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร อาณาเขตของวัดมีดังนี้

ทิศเหนือ จด คลองมอญ

ทิศใต้ จด กองพันสารวัตรนาวิกโยธิน

ทิศตะวันออก จด กองพันทหารราบนาวิกโยธิน

ทิศตะวันตก จด วัดนาคกลาง

วัดเครือวัลย์วรวิหารตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่ริมถนนอรุณอมรินทร์ การคมนาคมไปได้สะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ทางบกมีถนนอรุณอมรินทร์ ส่วนทางน้ำมีคลองมอญตัดผ่าน บริเวณวัดกว้างขวาง พื้นที่สถานวัดเทคอนกรีตทั้งหมด

ทรัพย์สินของวัดเครือวัลย์วรวิหาร

วัดเครือวัลย์วรวิหาร แต่เดิมมีพื้นที่ตั้งวัดทั้งหมด ๑๘ ไร่ ๔๘ ตารางวา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ กรุงเทพมหานคร ได้ขยายถนนอรุณอมรินทร์ จึงได้ใช้ที่ดินของวัดไปบางส่วน ปัจจุบันวัดเครือวัลย์เหลือพื้นที่ตั้งวัดทั้งหมด ๑๔ ไร่ ๒ งาน ๔ ตารางวา ตามโฉนดเลขที่ ๓๒๗๕ แขวง อรุณอมรินทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีที่ธรณีสงฆ์* ๖ แปลง ดังนี้

แปลงที่ ๑ ตั้งอยู่แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๓ ไร่ ๔๔ ตารางวา

*ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึง ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

พระอุโบสถ วัดเครือวัลย์วรวิหาร

องครักษ์ จังหวัดนครนายก เนื้อที่ ๗๕ ไร่ ๒๕ ตารางวา

ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ

วัดเครือวัลย์วรวิหาร มีปูชนียสถานและปูชนียวัตถุที่สำคัญๆ ดังนี้

๑. พระอุโบสถ สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน หลังคาลดระดับ ๒ ชั้น กว้าง ๗.๗๐ เมตร ยาว ๑๖.๒๕ เมตร ประดับข้อฟ้าใบระกา หน้าบันพระอุโบสถรวมทั้งซุ้มประตูหน้าต่างแต่งด้วยปูนปั้นเป็นลวดลายพันธุ์พฤกษา และดอกไม้อันงดงาม บานประตูด้านนอกสลักเป็นรูปต้นไม้ ไม้ดอกและรูปนก ด้านในเขียนเป็นรูปจักร ๗ ชั้น บานหน้าต่างด้านนอกตกแต่งด้วยลวดลายเช่นเดียวกับซุ้มประตูหน้าต่าง ส่วนระเบียงและมุข

แปลงที่ ๒ ตั้งอยู่ที่ตำบลโสนลอย อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เนื้อที่ ๓๐ ไร่ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา

แปลงที่ ๓ ตั้งอยู่ที่ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เนื้อที่ ๑๗๙ ไร่ ๒ งาน ๔๒ ตารางวา

แปลงที่ ๔ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เนื้อที่ ๒๙ ไร่ ๑ งาน ๕๒ ตารางวา

แปลงที่ ๕ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เนื้อที่ ๕๑ ไร่ ๒ งาน ๗๔ ตารางวา

แปลงที่ ๖ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางปลากรด อำเภอ

ลวดลายซุ้มและบานประตูพระอุโบสถ

พระพุทธรูปปางห้ามญาติ พระประธานในพระอุโบสถ

โดยรอบพระอุโบสถตกแต่งด้วยหินอ่อน

ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปปางห้ามญาติ หล่อด้วยโลหะ สูงประมาณ ๔ วา บนฐานชุกชีรูปดอกบัวคว่ำบัวหงายนูนเด่น มีรูปแบบงดงามที่แตกต่างจากวัดอื่นๆ

ฝาผนังพระอุโบสถทั้ง ๔ ด้าน เขียนเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับนิทานชาดก จากพระไตรปิฎก ที่นิยมเรียกกันว่า พระเจ้า ๕๐๐ ชาดก โดยเขียนกรอบเป็นลายก้านดอกโบเตศ กันเป็นช่องสี่เหลี่ยมจัตุรัส ช่องละประมาณ ๔๕ เซนติเมตร ประมาณ ๔๕๐ ช่อง แต่ละช่องเขียนเรื่องชาดกไว้ ๑ เรื่อง โดยจำลองเหตุการณ์ตอนสำคัญมาเขียนไว้

ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดเครือวัลย์วรวิหารนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓

กากชาดก

หลัททราชาดก

มณีใจชาดก

ชั้นมัทธราชาดก

พิหารโกสยชาดก

สิลวิมังสาชาดก

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ช่างเขียนในสมัยนั้น
เขียนขึ้นโดยพระราชทานทรัพย์เป็นรางวัลแก่ช่าง
เขียนชื่องละ ๑ บาท ภาพเหล่านี้เป็นการรวบรวม
เรื่องราวนิทานชาดกเก่าที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์
พระพุทธศาสนามาเขียนไว้ นัยหนึ่งเพื่อเป็นการ
อนุรักษ์หลักธรรมคำสอนและเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง
กับพระพุทธศาสนาไว้ให้คงอยู่เสมือนหนึ่งการจด
จารึกคำสอนลงในใบลาน เพื่อป้องกันการลบเลือน

हरวังชชาดก

วิญญูโสดชาดก

จัมมสาฎกชาดก

สูญหาย และเพื่อเป็นประโยชน์แก่นุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และอีกนัยหนึ่งเพื่อใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอนประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

ภาพจิตรกรรมที่วัดนี้ ได้รับการบูรณะซ่อมแซมติดต่อกันเรื่อยมาหลายครั้ง เพื่อให้ภาพจิตรกรรมเหล่านี้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติและแก่นุชนรุ่นหลัง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะซ่อมแซมครั้งใหญ่ โดยช่างฝีมือของ

กัจจณปชาดก

นฤชาตก

กรรมศิลปากรและช่างฝีมือที่กรรมศิลปากรคัดเลือกมา โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถด้าน จิตรกรรมฝาผนังเป็นผู้ควบคุมดูแล เพื่อให้การ บูรณะซ่อมแซมครั้งนี้เป็นไปตามแบบของเดิม ทุกอย่างทุกประการ ถึงแม้จะผ่านการบูรณะ ซ่อมแซมมาหลายครั้งแล้วก็ตาม ภาพจิตรกรรม เหล่านี้ยังคงคุณค่าและความงดงามให้ผู้พบเห็นได้ ชื่นชมอยู่เสมอ

วิภังคชาตก

ภิกขาปริมปรชาตก

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระประธานในพระวิหาร

๒. พระวิหาร เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูนหลังคาลดระดับ ๒ ชั้น สร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างพระอุโบสถ ประดับช่อฟ้าใบระกา หน้าบันตลอดถึงซุ้มประตูหน้าต่าง แต่งด้วยปูนปั้นเป็นลวดลายพันธุ์พฤกษา ดอกไม้และรูปนก ลงรักปิดทอง บานประตูและบานหน้าต่างด้านนอกสลักเป็นรูปต้นไม้ ดอกไม้และรูปนก ลงรักปิดทอง ภายในพระวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโลหะหล่อปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๒ วา พระวิหารหลังนี้ได้รับการบูรณะครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

๓. เจดีย์ เจดีย์วัดเครือวัลย์วรวิหาร มีอยู่ ๓ องค์เป็นเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ สูงประมาณ ๑๐ วา ประดิษฐานเรียงรายกันอยู่ระหว่างพระอุโบสถกับพระวิหาร องค์แรกมีฐานแยกออกมาต่างหาก

โปรสหัสชาดก

อธิบดีกรมวิชาการกล่าวถวายผ้าพระเจ้านพระราชทาน ประจำปี ๒๕๔๐

สังคามาวรรชาตก

ภิกขพรมปราสาท

ลวดลายฐานชุกชี ภายในพระวิหาร

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ฐานข้างเจาะเป็นช่องสำหรับเป็นที่บรรจุอัฐิ ส่วนอีก ๒ องค์ที่เหลือตั้งอยู่บนฐานอันเดียวกัน เจ้าพระยาภูธราภัย (นุช บุนนรัตตพันธุ์) บุตรเจ้าพระยาอภัยภูธร เป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อเป็นที่บรรจุอัฐิของทายาทในตระกูลบุนนรัตตพันธุ์

วัดเครือวัลย์วรวิหารถือเป็นวัดประจำตระกูลบุนนรัตตพันธุ์ ในวันที่ ๖ เมษายนของทุกปี ทายาทในตระกูลบุนนรัตตพันธุ์จะมาร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลแด่บรรพบุรุษและร่วมกันบริจาคทรัพย์เพื่อทำนุบำรุงวัด

๔. ศาลาการเปรียญ เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน สร้างขึ้นพร้อมๆ กับการสร้างพระ-

พิธีถวายผ้ากฐินพระราชทานประจำปีของวัดเครือวัลย์วรวิหาร

หอระฆัง

อยู่ใตส์ถ กว้าง ๑๐.๙๙ เมตร ยาว ๑๙.๙๒ เมตร แต่เดิมใช้เป็นอาคารเรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดเครือวัลย์ ต่อมาโรงเรียนได้ย้ายไปอยู่ที่วัดนาครกลาง กองทัพเรือจึงได้บูรณะซ่อมแซมใช้เป็นศาลาบำเพ็ญกุศลจนถึงปัจจุบัน

๕. กุฏิสงฆ์ วัดเครือวัลย์วรวิหาร มีกุฏิตึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้นจำนวน ๓ หลัง เป็นกุฏิเดี่ยวคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น จำนวน ๒ หลัง กุฏิไม้ทรงไทย (กุฏิเก่า) จำนวน ๒ หลัง และกุฏิเจ้าอาวาส จำนวน ๑ หลัง

๖. หอระฆัง เป็นอาคารทรงโบราณ ก่ออิฐถือปูน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระอุโบสถ ได้รับการบูรณะซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ ด้านบนติดตั้งนาฬิกาไฟฟ้าไว้ทั้ง ๔ ด้าน

งานถวายผ้ากฐินพระราชนิพนธ์ของวัดเครือวัลย์วรวิหาร

๗. หอประชุมวิระนาวิน เป็นอาคารทรงไทยจตุรมุข คอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่เดิมใช้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต่อมาเมื่อทางวัดสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมเสร็จแล้ว จึงได้ใช้หอประชุมนี้เป็นห้องสมุดของวัด

๘. โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นอาคารทรงไทยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ตั้งชื่อตามนามสกุลของผู้สร้างว่าศาลาเจียรจาวรัตน์

๙. ศาลาสุมน เป็นอาคารทรงไทยจตุรมุข คอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ใช้เป็นศาลาบำเพ็ญกุศลของพุทธศาสนิกชน และเป็นที่พักผ่อนของคณะกรรมการของวัด

มุมนึงของพระอุโบสถ

การปกครองคณะสงฆ์

เดิมวัดเครือวัลย์วรวิหาร เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ต่อมาในสมัยของพระเทพโมลี (เอี่ยม ธรรมสิริ) เจ้าอาวาสองค์ที่ ๒ ได้เปลี่ยนมาเป็นสังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย มีเจ้าอาวาสปกครองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งหมด ๑๑ รูป ดังนี้

๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์ (จันทร์)
๒. พระเทพโมลี (เอี่ยม ธรรมสิริ)
๓. พระอริยภักขิ (พุ่ม)
๔. พระเทพภักขิ (นิม สัจฉินโณ ป.ธ.๕)
๕. พระสมุทมนี (เนตร)
๖. พระศีรธรรมมุนี (จาบ เขมโก ป.ธ.๗)
๗. พระธรรมจิตติยาน (แจ่ม ทานโต)
๘. พระครูธรรมสารโสภณ (เขียว สุจิตโต)
๙. พระครูธรรมสารโสภณ (ห้วง จิตตเลโข

ป.ธ.๓)

๑๐. พระราชธรรมโสภณ (เผื่อน สุมโน

ป.ธ.๕)

๑๑. พระเทพสารเวที (สุบิน เขมโย ป.ธ.๙)

เป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๙ ถึงปัจจุบัน

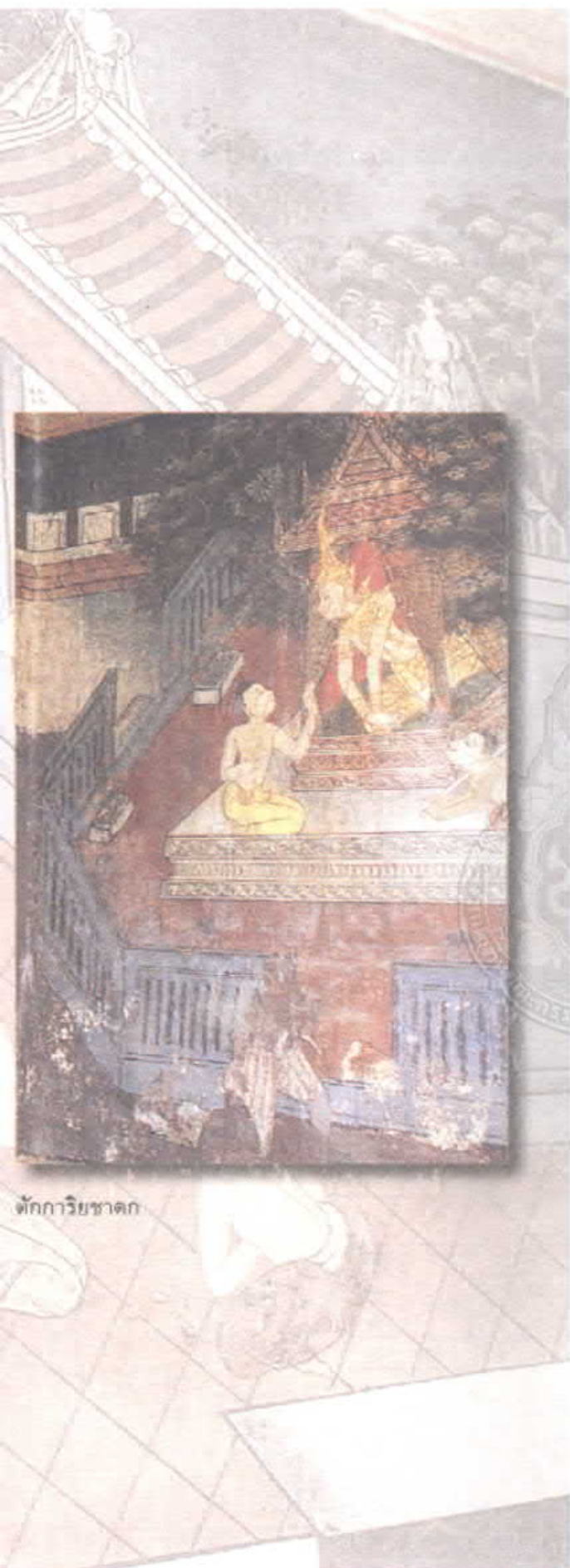
ในปี ๒๕๔๐ นี้ มีพระภิกษุสามเณรจำพรรษาทั้งหมด ๕๒ รูป พระภิกษุ ๓๒ รูป สามเณร ๑๐ รูป

การศึกษา

วัดเครือวัลย์วรวิหาร เป็นสำนักเรียนพระปริยัติธรรมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในหมู่พระภิกษุสามเณรโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของ

ชุมพัทธสีมา ด้านหน้าพระอุโบสถ วัดเครือวัลย์วรวิหาร

พระครูธรรมสารโสภณ (ช่วง) เป็นเจ้าอาวาส การศึกษาพระปริยัติธรรมโดยเฉพาะแผนกบาลีเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก

ปัจจุบันวัดเครือวัลย์วรวิหาร มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๑ หลัง เปิดดำเนินการเรียนการสอนทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี

การสาธารณสุขสงเคราะห์

วัดเครือวัลย์วรวิหาร เป็นสถานที่ตั้งของฌาปนสถานของกองทัพเรือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ นอกจากจะทำการฌาปนกิจสงเคราะห์แก่สมาชิกของกองทัพเรือแล้วยังทำการฌาปนกิจสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย

ความสำคัญของวัดเครือวัลย์วรวิหาร

วัดเครือวัลย์วรวิหาร ไม่เพียงแต่มีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นสถานที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของพุทธศาสนิกชนเท่านั้น ยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านจิตรกรรมฝาผนัง อันเป็นสมบัติที่สำคัญของชาติไว้แก่นุชนรุ่นหลัง ภาพจิตรกรรมฝาผนังมีมาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นภาพที่มีความงดงามและรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับนิทานชาดก จากพระไตรปิฎกไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีหลงเหลืออยู่แห่งเดียวในประเทศไทย

ภาคผนวก

แผนผังการลำดับจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเครือวัลย์วรวิหาร
ทิศใต้

19	20	21	22	23	24	25	26	27
73	74	75	76	77	78	79	80	81
127	128	129	130	131	132	133	134	135
181	182	183	184	185	186	187	188	189
235	236	237	238	239	240	241	242	243
289	290	291	292	293	294	295	296	297
343	344	345	346	347	348	349	350	351
397	398	399	400	401	402	403	404	405
441	521	522	442	443	444	523	524	445
467			468	469	470			471
493			494	495	496			497

ทิศตะวันออก

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126
163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234
271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288
325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342
373	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396
511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528

ทิศตะวันตก

525	408	407	406	405	404	403	402	401	400	399	398	397	396	395	394	393	392
526	445	447	446	445	444	443	442	441	440	439	438	437	436	435	434	433	432
527	484	483	482	481	480	479	478	477	476	475	474	473	472	471	470	469	468
528	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541
529	568	567	566	565	564	563	562	561	560	559	558	557	556	555	554	553	552
530	607	606	605	604	603	602	601	600	599	598	597	596	595	594	593	592	591
531	646	645	644	643	642	641	640	639	638	637	636	635	634	633	632	631	630
532	685	684	683	682	681	680	679	678	677	676	675	674	673	672	671	670	669
533	724	723	722	721	720	719	718	717	716	715	714	713	712	711	710	709	708
534	763	762	761	760	759	758	757	756	755	754	753	752	751	750	749	748	747
535	802	801	800	799	798	797	796	795	794	793	792	791	790	789	788	787	786
536	841	840	839	838	837	836	835	834	833	832	831	830	829	828	827	826	825
537	880	879	878	877	876	875	874	873	872	871	870	869	868	867	866	865	864
538	919	918	917	916	915	914	913	912	911	910	909	908	907	906	905	904	903
539	958	957	956	955	954	953	952	951	950	949	948	947	946	945	944	943	942
540	997	996	995	994	993	992	991	990	989	988	987	986	985	984	983	982	981
541	1036	1035	1034	1033	1032	1031	1030	1029	1028	1027	1026	1025	1024	1023	1022	1021	1020
542	1075	1074	1073	1072	1071	1070	1069	1068	1067	1066	1065	1064	1063	1062	1061	1060	1059
543	1114	1113	1112	1111	1110	1109	1108	1107	1106	1105	1104	1103	1102	1101	1100	1099	1098
544	1153	1152	1151	1150	1149	1148	1147	1146	1145	1144	1143	1142	1141	1140	1139	1138	1137
545	1192	1191	1190	1189	1188	1187	1186	1185	1184	1183	1182	1181	1180	1179	1178	1177	1176
546	1231	1230	1229	1228	1227	1226	1225	1224	1223	1222	1221	1220	1219	1218	1217	1216	1215
547	1270	1269	1268	1267	1266	1265	1264	1263	1262	1261	1260	1259	1258	1257	1256	1255	1254
548	1309	1308	1307	1306	1305	1304	1303	1302	1301	1300	1299	1298	1297	1296	1295	1294	1293
549	1348	1347	1346	1345	1344	1343	1342	1341	1340	1339	1338	1337	1336	1335	1334	1333	1332
550	1387	1386	1385	1384	1383	1382	1381	1380	1379	1378	1377	1376	1375	1374	1373	1372	1371
551	1426	1425	1424	1423	1422	1421	1420	1419	1418	1417	1416	1415	1414	1413	1412	1411	1410
552	1465	1464	1463	1462	1461	1460	1459	1458	1457	1456	1455	1454	1453	1452	1451	1450	1449
553	1504	1503	1502	1501	1500	1499	1498	1497	1496	1495	1494	1493	1492	1491	1490	1489	1488
554	1543	1542	1541	1540	1539	1538	1537	1536	1535	1534	1533	1532	1531	1530	1529	1528	1527
555	1582	1581	1580	1579	1578	1577	1576	1575	1574	1573	1572	1571	1570	1569	1568	1567	1566
556	1621	1620	1619	1618	1617	1616	1615	1614	1613	1612	1611	1610	1609	1608	1607	1606	1605
557	1660	1659	1658	1657	1656	1655	1654	1653	1652	1651	1650	1649	1648	1647	1646	1645	1644
558	1699	1698	1697	1696	1695	1694	1693	1692	1691	1690	1689	1688	1687	1686	1685	1684	1683
559	1738	1737	1736	1735	1734	1733	1732	1731	1730	1729	1728	1727	1726	1725	1724	1723	1722
560	1777	1776	1775	1774	1773	1772	1771	1770	1769	1768	1767	1766	1765	1764	1763	1762	1761
561	1816	1815	1814	1813	1812	1811	1810	1809	1808	1807	1806	1805	1804	1803	1802	1801	1800
562	1855	1854	1853	1852	1851	1850	1849	1848	1847	1846	1845	1844	1843	1842	1841	1840	1839
563	1894	1893	1892	1891	1890	1889	1888	1887	1886	1885	1884	1883	1882	1881	1880	1879	1878
564	1933	1932	1931	1930	1929	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921	1920	1919	1918	1917
565	1972	1971	1970	1969	1968	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1959	1958	1957	1956
566	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
567	2050	2049	2048	2047	2046	2045	2044	2043	2042	2041	2040	2039	2038	2037	2036	2035	2034
568	2089	2088	2087	2086	2085	2084	2083	2082	2081	2080	2079	2078	2077	2076	2075	2074	2073
569	2128	2127	2126	2125	2124	2123	2122	2121	2120	2119	2118	2117	2116	2115	2114	2113	2112
570	2167	2166	2165	2164	2163	2162	2161	2160	2159	2158	2157	2156	2155	2154	2153	2152	2151
571	2206	2205	2204	2203	2202	2201	2200	2199	2198	2197	2196	2195	2194	2193	2192	2191	2190
572	2245	2244	2243	2242	2241	2240	2239	2238	2237	2236	2235	2234	2233	2232	2231	2230	2229
573	2284	2283	2282	2281	2280	2279	2278	2277	2276	2275	2274	2273	2272	2271	2270	2269	2268
574	2323	2322	2321	2320	2319	2318	2317	2316	2315	2314	2313	2312	2311	2310	2309	2308	2307
575	2362	2361	2360	2359	2358	2357	2356	2355	2354	2353	2352	2351	2350	2349	2348	2347	2346
576	2401	2400	2399	2398	2397	2396	2395	2394	2393	2392	2391	2390	2389	2388	2387	2386	2385
577	2440	2439	2438	2437	2436	2435	2434	2433	2432	2431	2430	2429	2428	2427	2426	2425	2424
578	2479	2478	2477	2476	2475	2474	2473	2472	2471	2470	2469	2468	2467	2466	2465	2464	2463
579	2518	2517	2516	2515	2514	2513	2512	2511	2510	2509	2508	2507	2506	2505	2504	2503	2502
580	2557	2556	2555	2554	2553	2552	2551	2550	2549	2548	2547	2546	2545	2544	2543	2542	2541
581	2596	2595	2594	2593	2592	2591	2590	2589	2588	2587	2586	2585	2584	2583	2582	2581	2580
582	2635	2634	2633	2632	2631	2630	2629	2628	2627	2626	2625	2624	2623	2622	2621	2620	

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเครือวัลย์วรวิหาร

ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง
1	อภินิหารชาดก	36	สกุณชาดก	71	วรรณชาดก
2	วิณณูปถชาดก	37	ติตติรชาดก	72	สีลวานาชาดก
3	เสรีรวาณิชชาดก	38	พกชาดก	73	สังจังกิรชาดก
4	จุลลกเศรษฐีชาดก	39	นันทชาดก	74	รูกขธรมชาดก
5	ตันทุลนาฬิชาดก	40	ขทิวังคารชาดก	75	มัจฉาชาดก
6	เทวธรรมชาดก	41	โลสกชาดก	76	อสังกียชาดก
7	กัฏฐหริชาดก	42	ชาดกไม่ทราบชื่อ	77	มหาสุบินชาดก
8	คามนิชาดก	43	เวฬุชาดก	78	อิลลีสชาดก
9	มฆเทวชาดก	44	มกสชาดก	79	ขรัสสรชาดก
10	สุขวิหารชาดก	45	โรหิณีชาดก	80	กัมแสนชาดก
11	ลักขณชาดก	46	อารามทูลกชาดก	81	ภาพกัณณชาดก
12	นิโครธมิตชาดก	47	วารุณชาดก	82	มิตตวินทชาดก
13	กัณณินชาดก	48	เวทัพพชาดก	83	สุราปานชาดก
14	วาทมิตชาดก	49	นักขัตตชาดก	84	อัครัสสทวารชาดก
15	ขราทียชาดก	50	ทุมเมธชาดก	85	กิมปักกชาดก
16	ติปัลลัตถมิตชาดก	51	มหาสีลวชาดก	86	สีลวิมังสาชาดก
17	มาลุตชาดก	52	จุฬชนกชาดก	87	มงคลชาดก
18	มตกภัตตชาดก	53	ปุลณปาติชาดก	88	สาวรมกชาดก
19	อายาจิตภัตตชาดก	54	ผลชาดก	89	กุกกชาดก
20	นพพานชาดก	55	ปัญจาวุธชาดก	90	ลิตตชาดก
21	กรุงคมิชาดก	56	กาญจนกัณฐชาดก	91	มหาสารชาดก
22	กุกกุรชาดก	57	วานรินทชาดก	92	วิสสาสโกชนชาดก
23	โกชาชาเนยชาดก	58	ตโยธัมมชาดก	93	โลมห่งสาชาดก
24	อาชัญญชาดก	59	เกริวาทชาดก	94	มหาสุทิสสนชาดก
25	ติฏฐชาดก	60	สังขมณชาดก	95	เตลปัตตชาดก
26	มทิพามุขชาดก	61	อสาตมนตชาดก	96	นามสิทธิชาดก
27	อภิณหชาดก	62	อัญญกชาดก	97	ภูฏวานิชชาดก
28	นันทวิสาธชาดก	63	ตักกชาดก	98	สุริยชาดก
29	กัณหาชาดก	64	ทุราขานชาดก	99	ปโรสหัสสชาดก
30	มุณิกชาดก	65	อนภริตชาดก	100	อสาตรูปชาดก
31	กุลาวกชาดก	66	มุกุลักขณชาดก	101	ปโรสธชาดก
32	นัจจชาดก	67	อุจจังคชาดก	102	ปณณิกชาดก
33	สัมโมทมานชาดก	68	สาเกตชาดก	103	เวรีชาดก
34	มัจฉาชาดก	69	วิสวันตชาดก	104	มิตตวินทชาดก
35	วิภูฏกชาดก	70	กุกกชาดก	105	ทุพพกัฏฐชาดก

ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง
106	อุทัญจนีชาดก	142	กากชาดก	178	วาโลทกชาดก
107	สาธิตตกชาดก	143	บุปผรัตตชาดก	179	คิวิหัตตชาดก
108	พาหิยชาดก	144	สิคาลชาดก	180	อนนภิวติชาดก
109	กณชกปฐชาดก	145	เอกปณณกชาดก	181	ทธีวาหนชาดก
110	ลัทธิสังหารกปัญหา	146	สัณฐีชาดก	182	จตุมัญจชาดก
111	คัทรกปัญหา	147	ราโชวาทชาดก	183	สีหโกฏฐกชาดก
112	อมราเทวีปัญหา	148	สิคาลชาดก	184	สีหจัมมชาดก
113	สิคาลชาดก	149	สุกรชาดก	185	สีลานังสชาดก
114	มิตจินตชาดก	150	อูรคชาดก	186	รุทกชาดก
115	อนุสาสิกชาดก	151	จันทกีนนรชาดก	187	จุลลปทุมชาดก
116	ทุพพชาดก	152	ภักคชาดก	188	มณีโจรชาดก
117	ติตติรชาดก	153	อลีนจิตตชาดก	189	ปัพพตูปัตตรชาดก
118	วิภูฏกชาดก	154	คณชาดก	190	วลาทกัลลชาดก
119	อภาลราวีชาดก	155	สุหนชาดก	191	สาธินวราชชาดก
120	พันชนโมกขชาดก	156	โมรชาดก	192	ราชชาดก
121	กุสณพิชาดก	157	อินทสมานโคตตชาดก	193	คหปติชาดก
122	กฏาหกชาดก	158	สันถวชาดก	194	สาธุสีลชาดก
123	อลิลกชนชาดก	159	สุลิมชาดก	195	พันนนาการชาดก
124	กัลลันทุกชาดก	160	คิชนชาดก	196	เกฬสีลชาดก
125	มุสิกชาดก	161	นกุลชาดก	197	ขันธปิตตชาดก
126	อุททาลกชาดก	162	อุปสาฬหชาดก	198	วีรกชาดก
127	โกสิยชาดก	163	สมิทธิชาดก	199	คังเคยยชาดก
128	อสัมปทานชาดก	164	สกุณคัมภีชาดก	200	กรุงคัมภีชาดก
129	ปัญจกัฏฐชาดก	165	อรกชาดก	201	สุนขชาดก
130	มตาสนชาดก	166	กักกัญชาดก	202	กักกรชาดก
131	สุวณณหงสชาดก	167	กัลยาณธรรมชาดก	203	กันทลลชาดก
132	โมรชาดก	168	หัตถรชาดก	204	โสมหัตตชาดก
133	จันทาชาดก	169	มกกภูชาดก	205	อุจฉิฏฐกัตตชาดก
134	หัทธชาดก	170	ทุพภิกขมกกภูชาดก	206	ภุชาดก
135	โคธชาดก	171	อาทิตย์จุปฐฐานชาดก	207	ปฐณณทชาดก
136	อุกโคฏฐชาดก	172	กฬายมุฏฐชาดก	208	กัจฉปชาดก
137	กากชาดก	173	ดินทุกชาดก	209	มัจฉชาดก
138	โคธชาดก	174	สตรธรรมชาดก	210	เสกคุชาดก
139	สิคาลชาดก	175	ทุททชาดก	211	ภูฏวานิชาดก
140	วิโรจนชาดก	176	อสนิสชาดก	212	ครหิตชาดก
141	นังคฤชาดก	177	สังคามาวจรชาดก	213	อัมมัทธชาดก

ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง
214	กาสาวชาดก	250	คามณิฉันทชาดก	286	ชมพูชาตกชาดก
215	จุลลันนทียชาดก	251	มันธาดุราชชาดก	287	อันตชาดก
216	ปฏักตชาดก	252	ติริตวิจฉชาดก	288	สมุททชาดก
217	กุมภิลชาดก	253	ทูตชาดก	289	กามวิลาลชาดก
218	ขันตีวันณชาดก	254	ปทุมชาดก	290	อุทุมพรชาดก
219	โกสิยชาดก	255	มยุปานิชาดก	291	โกมาริยปุตตชาดก
220	คูลปาดชาดก	256	จุลลปโลกชาดก	292	พกชาดก
221	กามนิตชาดก	257	มหาปนาทชาดก	293	จุลลกาลิงคชาดก
222	ปลาโยชาดก	258	ขุรปชาดก	294	มหาอัสสาโรทชาดก
223	หุติยปลาโยชาดก	259	วาทคคสินธวชาดก	295	เอกราชาชาดก
224	อุปาหนชาดก	260	สุวัณณกักกภูชาดก	296	ทัททราชาดก
225	วีณาณูชาดก	261	อารามทุสกกชาดก	297	อินทสมานโคตตชาดก
226	วิกัณณชาดก	262	สุชาดาชาดก	298	สุชาดาชาดก
227	อสิตาทุชาดก	263	อุลลชาดก	299	ปลาสชาดก
228	วัจฉนชาดก	264	อุทปานทุสกกชาดก	300	ขวสกุณชาดก
229	พกชาดก	265	พยัคฆชาดก	301	ฉวกชาดก
230	สาเกตชาดก	266	กัจฉปชาดก	302	สัยชาดก
231	เอกปทชาดก	267	โลลชาดก	303	บุจิมันทชาดก
232	หริตมาตชาดก	268	มุสิกชาดก	304	กัสสปมันทียชาดก
233	มหาปิงคชาดก	269	กัณหาชาดก	305	ขันตีวาทีชาดก
234	สัพพทารุชาดก	270	โรมชาดก	306	โลหกุมภีชาดก
235	สุนขชาดก	271	มหัสชาดก	307	สสบัณฑิตชาดก
236	คุดคิลชาดก	272	สตะปัตตชาดก	308	มังสชาดก
237	วิคคิจฉชาดก	273	ปฏทุสกกชาดก	309	มตโรทนชาดก
238	มูลปริยายชาดก	274	อัมพันตราชชาดก	310	กณเวรีชาดก
239	พาโลวาทชาดก	275	ไสยชาดก	311	ตัตติรชาดก
240	ปาหัญชลีชาดก	276	สิริชาดก	312	สุจชาดก
241	กิงสุโกปมชาดก	277	มณีสุกรชาดก	313	ทัตถายชาดก
242	มหาปทุมชาดก	278	สาธุชาดก	314	พรหมทัตตชาดก
243	พยัคฆชาดก	279	ลาภครหิกชาดก	315	จัมมสาฎกชาดก
244	กปิชาดก	280	มัจฉทานชาดก	316	ภูฏิทุสกกชาดก
245	ติลมุฏฐิชาดก	281	นानาฉันทชาดก	317	กักการุชาดก
246	มณิกัณฐชาดก	282	สีลวิมังสชาดก	318	กาคาติชาดก
247	กุนตาทกัจฉินธวชาดก	283	ภัทรวณฺณาทกชาดก	319	อนนุโลยชาดก
248	สุกชาดก	284	สุปัตตชาดก	320	กาฬพาทุชาดก
249	ขรุทปานชาดก	285	กายนิพพิทชาดก	321	สีลวิมังสชาดก

ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง
322	โกกาลิกชาดก	358	คันทนชาดก	394	กปิชาดก
323	รณยัญชาดก	359	ทิมิตโกสธชาดก	395	คันธวชาดก
324	โคธชาดก	360	กุกกุฏชาดก	396	มหากปิชาดก
325	ราโชวาทชาดก	361	ธัมมัทธชาดก	397	กุมภการชาดก
326	ขัมพุกชาดก	362	รุฐชาดก	398	ทัพพธรรมาชาดก
327	พราหณ์ตตชาดก	363	สรวกชาดก	399	โสมทตตชาดก
328	ปิฐชาดก	364	อหิตุนทิกชาดก	400	สุสิมชาดก
329	กุสชาดก	365	คุมพียชาดก	401	โกฏลิมพลิชาดก
330	พาเวรุฏฐชาดก	366	สาธยชาดก	402	ฐุมการิชาดก
331	วิสัยหาชาดก	367	ทริมุขชาดก	403	ชาครชาดก
332	วานรชาดก	368	เนรุชาดก	404	กุมมาสบิณฑชาดก
333	กุนดินีชาดก	369	ปลาสชาดก	405	ปรันตปชาดก
334	อัมพชาดก	370	มหากปิชาดก	406	กัจจานิโคตตชาดก
335	คชกุมภชาดก	371	ป็นทรกชาดก	407	อัญฐลัทธชาดก
336	เกสวชาดก	372	สัมพูลาชาดก	408	สุลสาชาดก
337	อยกุกุชาดก	373	ภัททสาธชาดก	409	สมงคชาดก
338	อรัญญชาดก	374	สมุททวณิชาดก	410	คังคมาลชาดก
339	สันธิเกชาดก	375	กามชาดก	411	เจติยราชชาดก
340	มณิกุณฑลชาดก	376	สุจิชาดก	412	อินทริยชาดก
341	สุชาตชาดก	377	ตุนทิลชาดก	413	อาทิตตชาดก
342	เวนสาชาดก	378	ปัพพชิตวิเรฐกชาดก	414	อัญฐานชาดก
343	อูรคชาดก	379	อาสังกชาดก	415	ทีปชาดก
344	ชุนหาชาดก	380	มิลโลปชาดก	416	ทสธชาดก
345	การันทียชาดก	381	อุปลิงฆนูปมชาดก	417	มหาสุวรรณชาดก
346	ลวกิกชาดก	382	สิริกาลกัณเณชาดก	418	หริตชาดก
347	จุลลธรรมาปาลชาดก	383	นันทียมิตราชชาดก	419	ปทกฐลชาดก
348	สุวรรณมิตชาดก	384	บุรปุตตชาดก	420	โลมสกัธสชาดก
349	สุสันธิชาดก	385	สุจิชาดก	421	ปุตติมังสาชาดก
350	วรรณโรชาดก	386	ตุนทิลชาดก	422	จตุทวารชาดก
351	สีลวิมังสาชาดก	387	สุตนาชาดก	423	สุตนาชาดก
352	หิริชาดก	388	สุวันณกัฏกชาดก	424	ภักคตุนทิกชาดก
353	จุลลธนุคคชาดก	389	มัยหกลกุกชาดก	425	โสณกชาดก
354	ทุตชาดก	390	ทสันณกชาดก	426	เตสกุกชาดก
355	อวาริยชาดก	391	เสนกชาดก	427	กุรุธัมมชาดก
356	เสตเกตุชาดก	392	อัญฐิเสนชาดก	428	สังกัปปชาดก
357	ชวนทังสาชาดก	393	มิตตามิตตชาดก	429	จักกวกชาดก

ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง	ช่องที่	เรื่อง
430	ติดติรชาดก	467	ดักการียชาดก	504	หัตถิปาลชาดก
431	โกสัมพียชาดก	468	คิชนชาดก	505	ชัยทิสชาดก
432	คิชนชาดก	469	หัทพบุปผชาดก	506	เคมียชาดก
433	จุลลโพธิชาดก	470	สมุคคชาดก	507	มหาชนกชาดก
434	กัณห์ทปายนชาดก	471	มหาอุกกุสชาดก	508	สุวรรณสามชาดก
435	นิโครธชาดก	472	จักกวกาชาดก	509	เนมิราชชาดก
436	ดักกลชาดก	473	ฉัททันตชาดก	510	มโหสถชาดก
437	มหาธรรมปาลชาดก	474	สังขปาลชาดก	511	อัมพชาดก
438	กุกกุฏชาดก	475	สุธาโกชนชาดก	512	โสมนัสสชาดก
439	มัญจกณฺทลชาดก	476	โสณนันทชาดก	513	อินทสมานโคตตชาดก
440	พิหารโกสิยชาดก	477	จุลลสุดโสมชาดก	514	อลัมพูชาดก
441	วาชชาดก	478	ตัจฉกสุกรชาดก	515	สัมภวชาดก
442	มหามังคลชาดก	479	กุนาลชาดก	516	หังสชาดก
443	ฆตบัณฑิตชาดก	480	สังขพรหมณชาดก	517	กุกกุชาดก
444	มาตุโปสกชาดก	481	สีวิราชชาดก	518	มหาวาณิชชาดก
445	มหาโพธิชาดก	482	จุลลสุกกราชาดก	519	มกฺกภูชาดก
446	ธรรมเทวบุตรชาดก	483	มาตังคชาดก	520	อุมาหันทิชาดก
447	อุทยชาดก	484	จิตตสัมภูตชาดก	521	กโปตชาดก
448	ปานียชาดก	485	ภูริทัตตชาดก	522	วัฏฏกชาดก
449	บุรุษยชาดก	486	จันทกุมารชาดก	523	มโนชาดก
450	นหินิภาชาดก	487	พรหมนารถชาดก	524	อัครติกาชาดก
451	คันธารชาดก	488	วิภูรชาดก	525	มหาโมรชาดก
452	สังวรมหาราชชาดก	489	จุลลนารถกัศสพชาดก	526	สมุคคชาดก
453	สุปารกชาดก	490	กัจฉปชาดก	527	ตจสาวชาดก
454	สิริกาลกัณณิชาดก	491	หลัททราตชาดก	528	โรมชาดก
455	จุลลหังสชาดก	492	จัมเปยยชาดก	529	โรหนมคชาดก
456	มหาหังสชาดก	493	กุมภชาดก	530	วิโรจนชาดก
457	กุรุอัมมชาดก	494	มหาปโลคนชาดก	531	จุลลนารถกัศสพชาดก
458	โกสิยชาดก	495	สีลวิมิงสาชาดก	532	อโยธยชาดก
459	มิตตามิตตชาดก	496	กิงสกชาดก	533	ปัญจอุโบสถชาดก
460	อัมพชาดก	497	กิงฉันทชาดก	534	ภิกขาปรัมปรชาดก
461	มหากัณเฑชาดก	498	เวสสันดรชาดก	535	โคธชาดก
462	ภัลลาคิกชาดก	499	วินิลกชาดก	536	สรภังคชาดก
463	มหาสุดตโสมชาดก	500	มิกโปตกชาดก	537	อัสสกชาดก
464	สังกัจจชาดก	501	ธังกชาดก	538	อกตัญญูชาดก
465	กาลิงคชาดก	502	โสมนัสสชาดก		
466	อภิตติชาดก	503	ชนสันธชาดก		

บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๕.

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. เอกสารการสอนชุดไทยคดีศึกษา : อารยธรรม เล่มที่ ๒ หน่วยที่ ๖-๑๑ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๓.

ชมพูนุท พงษ์ประยูร. จิตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ, ๒๕๑๒.

_____. จิตรกรรมฝาผนังและลายเส้นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ, ๒๕๑๕.

เทพรัตน์ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. ทศบารมิในพุทธศาสนาเถรวาท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

น. ณ ปากน้ำ. ความงามในศิลปะไทย รวมข้อคิดเห็นทางด้านศิลปะที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และชาวกรุง.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๐.

_____. จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย : วัดบางขุนเทียนใน. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, ๒๕๔๐.

_____. สยามศิลปะจิตรกรรมและสถาปัตยกรรม, รวมบทความระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๓๔, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ,
๒๕๓๔.

ปรีดา กอนันตกุล, เฉลิมเผ่า กอนันตกุล. ภาษาของจิตรกรรมไทย. การศึกษาระหัสของภาพและ ความหมายทางสังคม วัฒนธรรม
ของจิตรกรรมพุทธศาสนาต้นรัตนโกสินทร์ รายงานการวิจัยเสนอต่อสถาบันไทยคดี ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๖.

พระราชวรมนี. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

พระธรรมสิริชัย. พุทธนิบาตชาดก เล่ม ๑-๗. กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, ๒๕๓๘.

พิริยพงษ์ รุจิเสนัด. ทศชาติชาดก. กรุงเทพฯ : ลายกนก, ๒๕๓๔.

พูนศักดิ์ ศักดานุวัฒน์ และคณะ. พระเจ้า ๕๐๐ ชาติ เล่ม ๑-๒. กรุงเทพฯ : อำนวยสาสน์, ๒๕๓๗.

ไพโรจน์ สโมสร. จิตรกรรมฝาผนังอีสาน (E-Sarn Mural Paintings) ขอนแก่น : ศูนย์วัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. ประวัติวัดเครือวัลย์วรวิหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

วรรณิภา ณ สงขลา. การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง : พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม. กรุงเทพฯ, ๒๕๓๑.

วิชาการ, กรม. ความรู้เรื่องพระไตรปิฎก นิทานชาดก เล่ม ๑-๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕.

ศิลปากร, กรม. จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๓๔.

_____. จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๕.

_____. จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย พระที่นั่งพุทไธสวรรย์. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, ๒๕๒๖.

_____. จิตรกรรมประเพณีไทย หนังสือชุด ๐๐๑ เล่มที่ ๑-๒. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๓.

สันติ เล็กสุขุมและกมล ฉายาวัฒน์. จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา (Mural Paintings of The Ayudhaya Period). กรุงเทพฯ : มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. พระไตรปิฎกฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

_____. ประวัติวัดเครือวัลย์วรวิหาร. กรุงเทพฯ : มณีวิทยาการการพิมพ์, ๒๕๑๕.

คณะทำงานจัดทำหนังสือ

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ	(นายพยุหศักดิ์ จันทรสุรินทร์)
รองอธิบดีกรมวิชาการ	(นายสมาน ชาดิยานนท์)
รองอธิบดีกรมวิชาการ	(นายสมยศ มีเทศน์)

ประธานกรรมการ

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ	(นายวินัย รอดจ่าย)
------------------------------	--------------------

กรรมการ

นางวันเพ็ญ สุทธากาศ
นางสาวกฤษณา บุญเรืองรอด
นางบุษบา ประภาสพงศ์
นายทวีพร ทองคำใบ
นายจำรัส เดชพรหม
นางสาวสละ ก้าวทรัพย์
นางสาวสุชาดา กังวาลยศศักดิ์
นางธนาภรณ์ กอวัฒนาศ
นางสาวรัตนารอดโพธิ์ทอง
นางเจระจา อยู่ประยงค์

นางบุญสม น้ำเจริญ
นางปราณี ปราบริปู
นายณรงค์ แก้วสว่าง
นายพินิจ สุขะสันต์
นายอุทัย ไชยกลาง
นางสาวพรรณเมณี ชูเชาวน์
นางประไพ พักตรเกษม
นางจรรุญศรี ชื่นมีศรี
นางสาวฐานิกา พงศะบุตร
นายวสันต์ เกิดสิน

กรรมการและเลขานุการ

นางระวีวรรณ ภาคพรต

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นายสว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน

ผู้เขียน

นางระวีวรรณ ภาคพรต
นางบุษบา ประภาสพงศ์

นายสว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน
นายทวีพร ทองคำใบ

บรรณาธิการ

นางระวีวรรณ ภาคพรต

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายสว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน

ถ่ายภาพปกและออกแบบปก

นายทวีพร ทองคำใบ

ถ่ายภาพประกอบและจัดทำรูปเล่ม

ฝ่ายเลขานุการ ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ
นายสฤษดิ์ สิงห์ลำพอง
นางนฤมล เขียวขจี

นางสาวจันทมาศ ร่วมวงศ์
นางภัสสร พลโท

ประสานงานพิมพ์

นางมาลีรัตน์ อดุลย์ชีวะ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง จิตรกรรมฝาผนัง : นิทานชาดก (พระเจ้า ๕๐๐ ชาดก) เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับประถมศึกษา และกลุ่มสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐

กมล ภูประเสริฐ

(นายกมล ภูประเสริฐ)

รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปกหลังด้านใน

เกสรชาดก

พระเกสรดาบสรักษาอาจารย์ซึ่งอาพาธหนักให้หายได้

